

Kameni spomenici hrvatskoga narodnoga muzeja u Zagrebu.

Dio II.

Spomenici srednjega i novoga vijeka.

788. Kamena ornamentovana greda s latinskim napisom, koji spominje hrvatskoga vojvodu Branimira g. 888. Iskopana koncem kolovoza 1871. u Gornjem Muću u Dalmaciji prigodom kopanja temelja za župnu crkvu sv. Petra u dubljini od 2 metra. Nabavljena od Mije Jerka Granića, župnika u Gornjem Muću 1872. Dulj. 0·865, vis. 0·265, deblj. 0·125. Tvrdi vapnenjak.

Odebela kamena greda, prelomljena na četiri opet sastavljena komada. Mjestimice okrhana na gornjem i donjem rubu te na rubovima kako je prelomljena, ali je jače oštećena samo na l. uglu dole.

Kamen je negda morao služiti kao dio okvira oko nekih vrata, bilo kao nadvratnik (što je najvjerojatnije), bilo u desnom vertikalnom stupu. Ali da je on bio samo jedan dio dotične grede, dokazuje dole blizu l. kraja izdubljena 62 mm duboka i od prilike 20 mm široka okrugla rupa za željeznu sponu, koja je tu gredu vezala sa susjednom, što ju je nastavljala. Na tom je l. kraju kamen surovo otesan i samo na rubu malo ugladen, da se kod prisastavljanja obijuh greda ne krha. Desni kraj kamena zahvaćao je u zid (ili u zemlju), pa su mu se zato tamo bridovi malo odjelali a inače nedotjerana površina nasjeckala. Gore ostrag brid je cijelom duljinom grede pravilno otesan.

Prednje lice kamena u svom širem gornjem dijelu ima dva pojasa raznovidnih ornamentata, koje rastavlja jaka od prilike 2 cm široka letva. Gore se nalazi 12 na lijevo se svijajućih voluta a iz svake od njih izilaze po dvije hvoje, koje ju spajaju sa predidućim i slijedećim sličnim uresom. Po okomitoj kratkoj rastavnoj letvici na l. kraju moglo bi se zaključivati, da je i tamo kao i d. bio kraj urešenoj gredi, t. j. da nije bilo daljnje urešene grede. Tomu se međutim protivi dekoracija donjega ornamentalnoga pojasa, koji je samo na d. kraju završen. Element ovoga drugoga ornamenta tvore od tri struke načinjeni lukovi, kojima su donji krajevi u luk sve-

denim trostrukim vrpcama među sobom spojeni, i to tako, da je l. kraj jednoga luka uvijek vezan s d. krajem slijedećega.

Od kapitalnim pismom pisanoga napisa nalazi se na 8 cm visokom donjem dijelu kamenova lica prema Račkovom čitanju: . . . . . Branimiri, annor(um) Chri(sti) sacra de virg(ine) carne(m) ut su(m)ps(it) s(acram) DCCC | LXXX a ostatak: et VIII, VI q(ue) indic(tione) na donjoj strani kamena. — Ispred ovoga napisa očekivale bi se na predidućoj gredi još od prilike riječi: [Tempore ducis Chroatarum] ili slično, možda još s kojim drugim detaljom. U Račkovom je čitanju dvojbena samo dopunjenje s(eu), kao i alternativno njegovo čitanje s(cilicet). Najvjerojatnije će biti, da se zadnje s ima nadopuniti u s(acram), kao što to piše u sličnoj formuli listine vojvode Muntimira od 28. rujna 892. (Rački, Doc. str. 14 br. 12. Anno utique sacram postquam Christus carnem ex uirgine sumpsit), koja je i po vremenu najbliži datirani spomenik. Donekle sličnu formulu ima samo još listina zadarskoga priora Draga od g. 1096. (Rački, Doc. str. 175 br.

788

134. Anno, ex quo redemptor humani generis dominus Jesus Christus sacram carnem ex intemerata uirgine Maria recepit) a i tu se kaže sacra caro. U Spljetu rabi takova formula još g. 1171., ali je tu annus sacer (Smičiklas, Codex II. str. 130).

U Branimirovu se napisu obilno rabe kratice, interpunkcije i ligature. Kratice su pet puta označene vodoravnim potezom povrh dotičnoga slova, jedanput (na kraju) circumfleksu naličnim uvijenim potezom i jedanput (annor.) tako, da je rep zadnjega slova R kosim potezom presječen. Kao interpunkcije rabe više puta, ali ne iza svake riječi, trouglaste točke, koje su kao kod antiknih latinskih napisa smještene na sredini retkove visine. Jedanput su se u 2. r. upotrijebile dvije točke poput dvopiknje, a na koncu 1. r., gdje se je godina razdijelila u dvije linije, metnula se i dole i gore po jedna točka (gornja je četverouglasta) i iza toga na kraju još i treća. U ligaturi su u riječi Branimiri slova RA i NMR a u potonju je skupinu slovo I tri puta upisano. Riječ annor(um) sastoji od ligatura ANN i OR a ima i oznaku za kraticu na kraju. U riječi sacra spojena su slova AC i RA a potonja su još i svezana sa ligiranim slovima slijedeće riječi de. U skraćenoj riječi virg(ine) nalaze se u spoju slova VR i imaju upisano malo I. Riječ carne(m) ima spojeve

CA i NE a spojena su i slova slijedeće riječi ut. Riječ su(m)ps(it) ima oznaku dvaju skraćanja i ligaturu VP. U 2. r. ima samo u zadnjoj riječi spoj slova ND, ali su skraćene dvije riječi q(ue) i indic(tione). Kako nema sumnje, da se je ovdje upotrijebio carigradski način brojenja po indikcijama a ne papinski, a kako po njem šesta indikcija u ovom slučaju teče od 1. rujna 887. do 31. kolovoza 888., to je Branimirov napis napisan za prve dvije trećine godine 888.

Kamen iz Gornjega Muća stoga je vanredno važan, što je s njime epigrafski stalno ustanovljen jedan podatak u hrvatskoj povjesti, naime da je g. 888. u Hrvatskoj vladao (vojvoda) Branimir i da je njegovoj državi spadala srednja Dalmacija, gdje Gornji Muć leži. Jedan jedini epigrafski spomenik iz Rižinica u Dalmaciji spominje još starijega hrvatskoga vladara Trpimira, ali taj nije poblize godinom datiran. Branimira spominju dopisi pape Ivana VIII. od 7. lipnja 879. (Rački, Doc. str. 8 br. 5 i str. 9 br. 6) i jedan valjda iz g. 880. (Rački, Doc. str. 13 br. 9). U tim se pismima spominje, da se je vojvoda sa svojim narodom vratio u krilo rimske crkve. Da je Branimir tekar g. 879. postao hrvatskim vladarom iza Sedeslava, utvrđeno je još nešto ranijim dopisom istoga pape od te godine (Rački, Doc. str. 7 br. 4) i podacima mletačkih hronika Ivanove (Brenamir) i Andrije Dandola (Branimirus. — Rački, Doc. str. 383 br. 194). Najkasniji datum njegova vladanja, naime g. 888. daje kamen iz Gornjega Muća, a 28. rujna 892., kada izdaje vojvoda Muntimir povlasti za spljetsku crkvu, Branimir više ne vlada Hrvatskom. Od starijih izvora se jedino još spominje u marginalnim notama prastaroga evanđelja u Cividalu (Rački, Doc. str. 383 br. 194: Branimerio comiti. Mariosa cometissa; potonja možda Branimirova žena) i u jednoj listini kralja Gejze II. od g. 1158., koja se je sačuvala u prijepisu XVIII. vijeka (Smičiklas, Codex II. str. 86 br. 83: Branimir dux Chroatorum).

M. J. Granić u zadarskom Narodnom listu br. 76 od 23. rujna 1871. — Anonymus u zadarskom Nazionale br. 92 od 18. studenoga 1871. — S. Ljubić, Pisani spomenik iz dobe hrvatskoga vojvode Branimira. Rad jugosl. akad. XXVI 1874 str. 93—98 (s tablom). — Dr. Fr. Rački na i. m. str. 103—108. — Dr. Fr. Rački, Documenta historiae croaticae periodum antiquam illustrantia, Zagrabiae 1877. str. 375 br. 189.

789. Ulomak ornamentovane kamene grede iz IX—X. vijeka. Iz razvaline na Stupovima kod Biskupije u Dalmaciji. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Dulj. 0·20, šir. 0·175, najveća debljina 0·115. Sitnozrn bijeli mramor.

Veća krhotina kamene grede, koja je lijevo, dole i desno nepotpuna. Izbočena letva znatnije je okrhana.

Gornji samo 8 cm debeli dio kamena urešen je niskim redom listova, koji se na l. svijaju u volute, te svojim donjnim krajevima prelaze jedan u drugi. Ispod toga ornamenta izbočila se za više nego 3 cm uska jedna letvica, koju dole prate dva pojasa sa ornamentalnim pletenicama. U gornjoj je niz trostrukih skoro polukružnih lukova, koji su svedenim trostrukim vrpčama među sobom tako spojeni, da je l. donji kraj jednoga luka uvijek vezan s desnim krajem slijedećega. Ornamentat je dakle i tu kao i u gornjem pojasu isti kao na kamenu s Branimirovim napisom, s kojim će dakle od prilike biti i iz istoga vremena. Od trećega (najdonjega) ornamentalnoga pojasa tako se je malo sačuvalo, da se samo toliko vidi, da su i u njem upotrebljene vrpce od tri struke.

Fr. Radić u Viestniku hrv. arheološkoga društva XII 1890 str. 114 (sa sl. na t. II 3).

789

790. **Ulomak ornamentovane kamene grede iz IX—X. vijeka.** Iz groblja na Kapitulu kod Knina. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Dulj. 0·42, šir. 0·24, deblj. 0·13. Vapnenjak.

Odebela kamena greda, na d. kraju nepotpuna; gore desno jače a ponešto i dole okrhana; na l. kraju zadjelana pa gore i ostrag nasjeckana.

790

Lice kamena urešavaju dva pojasa ornamentata: gore (viš. 15·5 cm) su na l. u volute svinuti jedanput nažlijebljeni dugi uski listovi, kojih je na cijelom kamenu bilo najmanje osam; dole (vis. 8·5 cm) je na povišoj letvi pletenica, pravilno spletena iz dvije vrpce od po tri struke, koje na sačuvanom komadu devet puta silaze odozgor dole.

Fr. Radić u Viestniku hrv. arheološkoga društva XII 1890 str. 113 (sa sl. na t. II 1).

791. **Ulomak ornamentovane kamene ploče s latinskim napisom iz IX—XI. stoljeća.** Možda iz Siska, ali provenijencija nije sigurno ustanovljena.

Dulj. 0·29, šir. 0·21, deblj. 0·09. Bjelkasti pješčenjak.

Ulomak odebele kamene ploče, koja je l. i d. nepotpuna. Kamen potječe s gornjega dijela okvira oko jednoga portala i to svakako blizu njegovoga desnoga kraja. Kako se vide na gornjoj strani njegovoj dvije plohe, koje se u tupom kutu sastaju, te kako je donja strana svedeno otesana, to bi se dalo zaključivati, da je ovaj kamen služio u gornjem nastavku jednoga portala, koji je imao oblik gore širokom stranicom završujuće polovine jednoga osmerokuta sa lukom na donjoj strani.

U gornjem dijelu ploče nalaze se tri nejednako visoka uska lista (i ostatak od četvrtoga), koji se na d. svijaju u volute. Na donjoj polovini kamena urezan je napis, od kojega se sačuvaše slova: . . . . . ESAMER·AVXS . . . Prva riječ je

791

svakako jedno starohrvatsko ime, koje svršuje na mir (ovdje u latinskoj transkripciji mer). Po preostalim slovima imat će se valjda nadopuniti [D]esamer, ali bi bilo moguće i čitanje [Cr]esamer ili [Th]esamer. Druga riječ je valjda glagol a u x s [i t]. Govori se tu valjda o gradnji neke crkve, samostana ili znatnije svjetovne zgrade, koju je netko povećao i uresio ornamentovanim građevnim komadima, među koje spadaju i slijedeća dva ulomka (br. 792 i 793). Od napisa napred sigurno manjka veći komad, gdje je možda bila zapisana godina i možda još koješta drugoga; po svoj prilici i što je [D]esamir bio. Nešto je moglo biti još i na kraju zapisano, ali valjda samo nekoliko slova, jer se je ulomak nalazio blizu desnoga kraja portalova luka.

Od imena, na koja se na našem kamenu može pomišljati, nose ime Krešimir u doba hrvatske narodne dinastije, u koje ovaj ulomak prema na njem izrađenom ornamentu bezuvjetno spada, samo tri hrvatska kralja. Od njih je prvi, koji je bio otac kralja Držislava, vladao oko g. 940—946., drugi oko g. 1000—1035. a treći je Petar Krešimir Veliki (1058—1073). Imenom Thessimir nazivlje se samo jedan villanus

in Garriča u okolici dalmatinskoga Biograda negdje u drugoj polovini XI. vijeka (Rački, Doc. str. 165). Mnogo se češće javlja u XI. i XII. vijeku ime Desimir i srodna mu imena Desa, Desina, Desico, Desilo i sl. i to ponajviše u sjevernoj i srednjoj Dalmaciji sve do spljetske okolice. Od dostojanstvenika sa ovakovim imenom poznati su: Desimir ubrusar na dvoru Petra Krešimira (g. 1066. Rački, Doc. str. 67) i Stjepana II. (1088/9. Rački, Doc. str. 149 i 151), krbavski župan Desimir u doba Zvonimirovo (1078. Rački, Doc. str. 115 i 117) i krbavski župan Desilo (ili Desida?)

u glagolskom napisu iz Sv. Lucije na otoku Krku od god. 1120 (Rački, Doc. str. 487). Još godine 1185. spominje se kao prisutan na crkvenom saboru u Spljetu Desimir Licensis archipresbyter (Smičiklas, Codex II

str. 194). Za nijednu od ovdje navedenih osoba neda se ustanoviti, da bi mogla biti identična s onom, što ju navodi naš spomenik, koji po svojoj prilici spada u X. stoljeće.

792 i 793. Dva ulomka ornamentovanih kamenih greda iz IX—XI. vijeka. Možda iz Siska, ali provenijencija nije sigurno ustanovljena.

A. Dulj. 0·34, šir. 0·21, deblj. 0·09. Bjelkasti pješčenjak.

B. Dulj. 0·36, šir. 0·205, deblj. 0·09. Žuti pješčenjak.

Dva ulomka odebelih kamenih ploča, valjda iz okvira oko jednoga te istoga portala, kojemu će spadati i prediduci ulomak s napisom. Ulomak A je l. i d. nepotpun a ulomak B samo lijevo. Na potonjem, koji je na d. postranom licu nasjeckan (da se prihvati maz), otučen je d. donji ugao i gore na dva mjesta ornamentat. Gore je (sigurno u kasnije vrijeme) surovo usječen plitak žlijeb. Ulomak B je od istoga žutoga pješčenjaka kao i kamen br. 805, za koji je provenijencija iz Siska sigurno ustanovljena.

Oba ulomka urešena su posve jednakim ornamentima, tako da uz jednake dimenzije širine i debljine ne može biti sumnje, da potječu sa istoga spomenika. U gornjem su pojasu veliki uski listovi, koji gore prelaze u na d. svijajuće se volute, baš kao na predidućem spomeniku s napisom. U donjem je pojasu između dvije uske letvice od dvije trostruke vrpce spletena pletenica sa očima naličnim nabušanim krugljicama u svakom od tih vrpca načinjenom trostrukom kolo-baru. Na ulomku B su oba ornamenta desno završena vertikalnom letvicom, koja je u donjem pojasu uža nego u gornjem. Pletenica tu završuje bez kraja, tako da jedan trak vrpce prelazi neposredno u drugi.

794. Ulomak ornamentovane kamene ploče iz IX—XI. vijeka. Iz Knina. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Vis. 0·28, šir. 0·26, deblj. 0·11. Bijeli mramor.

Dole i desno nepotpuna debela kamena ploča, koja je na l. kraju znatnije otučena. Na površini je kamen nešto ožuljan i ispran.

792

793

794

U gornjem dijelu nalaze se dva ornamentalna pojasa, od kojih gornji uži ima dublje izdubljene gore svedene izdupke (niše), kojima su konture omeđene sa po tri debele struke. Treće struke u svojim vertikalnim dijelovima prelaze jedna u drugu. Drugi pojas zaprema ornamenat kao na Branimirovu spomeniku a to je niz trostrukih lukova, koje među sobom spajaju svedene vrpce (lijevi donji kraj svakoga luka spojen je s desnim donjim krajem slijedećega luka). Obrubna letva drugoga pojasa počiva na stupovima, od kojih se je na l. kraju kamena sačuvao neki ostatak. U većem polju između tih stupova bilo je također ornamenata, ali se danas razpoznaje samo gornji dio jednoga uresa, koji naliči pelti, a koji gore završuje sa dvije volute.

Fr. Radić u Viestniku hrv. arheološkoga društva XII 1890 str. 116 (sa sl. na t. II 9).

795. Ornamentovana kamena greda iz IX—X. vijeka. Iz groblja na Kapitulju kod Knina. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Dulj. 0·485, šir. 0·215, deblj. 0·10. Vapnenjak.

795

Odebela kamena greda, od koje je na l. kraju veći komad do nešto preko polovine odbijen, pa se onda tamo kamen nasjeckao. Gore ostrag je tako odjelan, da je preostala samo 4 cm visoka okvirna letva, koja je imala da sakrije spoj kamena sa zidom, u koji je bio uzidan. Između dvijuh rubnih letava načinjeni ornamenat sastoji od dvije koso položene paralelne vrpce, svaka od po tri struke, koje se

gore i dole svijaju u po jednu petlju. Najpoznatiji spomenik, koji taj isti ornamentalni motiv rabi, je reljef u spljetskoj krstionici, gdje se ovakov pleter nalazi povrh glave na prijestolju sjedećega okrunjenoga Spasitelja.

Fr. Radić u Viestniku hrv. arheološkoga društva XII 1890 str. 114 (sa sl. na t. II 8).

796. Ornamentovana kamena greda iz IX—X. vijeka. Iz groblja na Kapitulju kod Knina. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Dulj. 0·47, šir. 0·17, deblj. 0·11. Vapnenjak.

796

Odebela zabatnoj ploči nalična kamena greda, kojoj su šiljati vrh i lijevi kraj otklesani. Desno je šiljati kraj odrezan i nastavljen cilindrični nastavak, kojemu su kružni žlijeb i središte i na naličju kamena naznačeni. Nije nemoguće, da se je tu upotrijebio kamen, koji je već u rimsko doba za nešto rabio.

Ornamenat ove grede tvore tri koso usporedno položene vrpce od po tri struke, koje se na rubovima kamena lome u kutu od po prilici 70° i onda prepliču.

Fr. Radić u Viestniku hrv. arheološkoga društva XII 1890 str. 115 (sa sl. na t. II 9).

797. Ulomak vertikalne ornamentovane grede s jednoga portala iz IX—XI. vijeka. Iz groblja na Kapitulju kod Knina. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Dulj. 0·57, šir. 0·20, deblj. 0·11. Vapnenjak.

Ulomak odebele kamene grede, gore nepotpun, l. donji ugao odlomljen, rub

797

l. i d. okrhan. Dole je odjelana 4 cm dugačka okrugla petica, kojom se je kamen utaknuo u izdubinu u pragu (ili nadvratniku), a kraj te petice je ostatak 6 cm duboke okrugle luknje, u koju je negda zahvaćao kovni čavao ili spona, koja je valjda istoj svrhi služila. Na nutarnjoj užoj strani lijevo ima 26 cm duga, oko 4 cm široka i preko 2 cm duboka izdubina, u kojoj je valjda bila cementom učvršćena naprava, kojom su se vrata otvarala i zatvarala.

Ornamenat sastoji od velikih trostrukih kružnih kolobara (promjer 17 mm) i unakrštavajućih se trostrukih dvijuh vrpca, koje se na okvirnim letvama u tupom kutu lome. Kružni kolobari tamo, gdje se sastaju, prelaze jednostavnim zaplitom jedan u drugi a vrpce l. gore ulaze i d. dole izlaze ispod kolobarovih struka. Dole je ornamentat završen time, da se je vrpca iz jednoga ugla prevukla u nasuprot ležeći, tako da tu nastaje trokutna figura mjesto četvero-kutne.

Fr. Radić u Viestniku hrv. arheološkoga društva XII 1890 str. 115 (sa sl. na t. II 5).

798. Ulomak ornamentovane kamene grede iz IX--X. vijeka. Iz groblja na Kapitulju kod Knina. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Dulj. 0·54, najveća širina (u sredini) 0·195, deblj. 0·115. Vapnenjak.

Odebela dole ravno, gore svedeno izdijelana kamena greda, na d. kraju nepotpuna. Ornamentovano lice kamena dole je na dva mjesta znatno okrhan. Dole desno nalazi se preko 22 cm dug, 5 cm širok i 4 cm dubok žljeb, kamo je možda zahvaćala naprava za jedan kraj jedne osi od nekih vrata. Kamen je služio na gornjoj strani vrata, kako se to vidi po profilovanom vanjskom rubu, koji je nešto sveden. Profil sastoji od tri usporedna žlijeba, ali su u samo označena dva krajna umetnute okrugle gredice.

Ornamenat čine dva puta po dvije vrpce, svaka od po tri struke, koje se tvoreć kružne kolobare među sobom prepliću.

Ornamenat čine dva puta po dvije vrpce, svaka od po tri struke, koje se tvoreć kružne kolobare među sobom prepliću.

Fr. Radić u Viestniku hrv. arheološkoga društva XII 1890 str. 115 (sa sl. na t. II 4).

799. Ulomak kamenoga ornamentovanoga pluteja iz IX--XI. vijeka. S rimokatoličkoga groblja u Biskupiji kod Knina. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Dulj. 0·37, šir. 0·26, deblj. 0·115. Bijeli mramor.

Odebela kamena ploča, lijevo, gore i desno oblomljena. Na donjem dijelu nalazi se komad 18 cm širokoga okvira, u kojem su između dvijuh od tri struke

798

799

sastojećih vrpca veliki također trostruki kružni kolobari, koji prelaze jedan u drugi. Na te su kolobare položeni cvijetovima nalični likovi, koji su načinjeni od četiri trostruka kružna segmenta. Nutarnji ornamenti ploče omeđeni su na rubu debljom trostrukom vrpcom, koja je u većim razmacima u petlju smotana, pa je onda valjda prelazila u velike kružne kolobare (sr. n. pr. Bulić, Hrv. spomenici t. XVI 45).

Fr. Radić u *Viestniku hrv. arheološkoga društva* XII 1890 str. 115 (sa sl. na t. II 7).

800

800. Ulomak ornamentovanoga kamenoga pluteja iz IX—X. vijeka. S rimokatoličkoga groblja u Biskupiji kod Knina. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Vis. 0·285, šir. 0·295, deblj. 0·11. Vapnenjak.

Naokolo oblomljena odebela ploča, urešena sa dva nejednako velika reda trostrukih kružnih kolobara, koji su na četiri strane među sobom spleteni. U jednom od sačuvana četiri zapleta nalazi se poveće oko. U manje kolobare umetnut je po jedan cvijet sa šest šiljatih latica i okruglom glavicom na sredini; u jedinom sačuvanom većem kolobaru ima cvijet sedam šiljastih latica.

Fr. Radić u *Viestniku hrv. arheološkoga društva* XII 1890 str. 116 (sa sl. na t. II 10).

801. Ulomak ornamentovane kamene ploče iz IX—XI. vijeka. S rimokatoličkoga groblja u Biskupiji kod Knina. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Vis. 0·385, šir. 0·225, deblj. 0·095. Vapnenjak.

Odebela svuda naokolo oblomljena kamena ploča. Samo u l. uglu dole sačuvao se je neznatan ostatak staroga ruba, koji se je valjda nalazio na d. strani jednoga luka povrh jednoga portala. Uz rub je tu tekla također svedena ornamentalna pruga (široka od prilike 7 cm), u kojoj se nalazi ornament iz dviju trostrukih vrpca spletene pravilne pletenice. Na gornjoj rubnoj letvici toga uresa stoji na l. okrenuta ključajuća ptica (valjda paun), a iza nje se vidi ostatak liljanju naličnoga cvijeta. Vodoravno položen koso narovašen debeli potez, koji sjeća na uvijeno užje, dijeli ovaj

801

802

dio od znatno širega gornjega, u kojem ima više puta isprepletenih, od trostrukih vrpca načinjenih ornamenta, kojima se sustav po sačuvanom dijelu ne da ustanoviti.

Fr. Radić u *Viestniku hrv. arheološkoga društva* XII 1890 str. 116 (sa slikom na t. II 17).

802. Ulomak ornamentovane kamene ploče iz IX—X. vijeka. Iz groblja na Kapitulu kod Knina. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Dulj. i vis. 0·205, deblj. 0·14. Vapnenjak.

Debeo manji komad kamena, svuda naokolo oblomljen. Relijefne partije mjestimice znatnije oštećene.

Relijef prikazuje zavijenim strukama urešeni krst, od kojega su po jedan ko-

madić vertikalne i vodoravne grede sačuvani. L. do krsta stoji na d. okrenuta ptica (golub), ali na protivnoj strani nije bilo druge, koja bi joj odgovarala. Čini se, da je do krsta bilo još i drugih ornamenata, ali se ne da reći, kakovi su bili (možda biljevne hvoje).

Fr. Radić u *Viestniku hrv. arheološkoga društva* XII 1890 str. 116 (sa sl. na t. II 14).

803. Krhotina kamenoga kapitela iz IX—XI. vijeka. Iz razvaline na Stupovima kod Biskupije u Dalmaciji. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Vis. 0·135, šir. 0·16. Vapnenjak.

Krhotina s donjega dijela kapitela srednjih dimenzija. Dole je unutar okvira od dvaputa po tri struke pravilno spletena pletenica a povrh nje red izdubljenih, gore probušenih izdubaka (niša) sa trostrukim svodovima, koji stoje na trostrukim zajedničkim stupićima. Između svodova izlazi gore po jedan malen šiljati list.

803

804

Fr. Radić u *Viestniku hrv. arheološkoga društva* XII 1890 str. 115 (sa sl. na t. II 6).

804. Ulomak kamenoga kapitela iz IX—XI. vijeka. Iz razvalina sa Stupova kod Biskupije u Dalmaciji. Darovalo hrvatsko starinarsko društvo u Kninu 1890.

Vis. 0·22, najveća šir. 0·215. Vapnenjak.

Sačuvala se od prilike polovina kapitela srednjih dimenzija, na kojem su mnogi detalji otučeni.

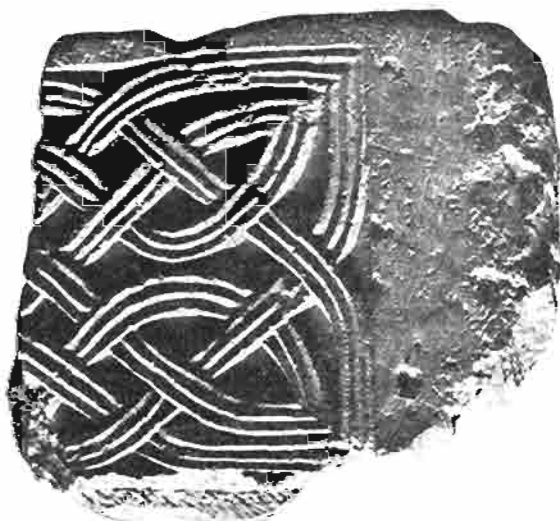
Donja polovina kapitela u glavnom naliči predidućem ulomku, na kojem su se pojedini detalji bolje sačuvali, samo što ovdje izdupci (niše) nisu na gornjem kraju probušeni. Srednja struka stupića između niša naliči pilastru s kapitelićem, na kojem počivaju gornja dva svoda, što niše presvođuju. Listića gore između po dva svoda valjda nije bilo.

U gornjoj polovini kapitela nalazi se ponajprije uvučena okrugla čaška od širokoga okraćega lišća (bilo je u njem 8 listova), kojemu se tupošiljati krajevi van svijaju. Između tih listova iznikla je po jedna hvoja, kojoj se rašljasti krajevi na obje strane svijaju u volute. Izmed jedinoga sačuvanoga para suprotnih voluta od dvije susjedne hvoje stoji na vrhu čaškinoga lista špiralno kaneliran stupić, koji dopire do samo 12 mm visoke valjda okrugle gornje ploče kapitela.

Za spajanje s gornjom građom bile su na gornjoj strani sačuvanoga kapitela dijela izvrtane dvije do 7·5 cm duboke rupe.

Fr. Radić u *Viestniku hrv. arheološkoga društva* XII 1890 str. 114 (sa sl. na t. II 2).

805. Ulomak ornamentovanoga kamenoga pluteja iz X—XII. vijeka. Iz Siska.

805

Najveća duljina 0·69, šir. 0·48, deblj. 0·125. Žuti pješčenjak iz Gorâ kod Petrinje. Debela kamena ploča, na l. kraju nepotpuna a na ostale tri strane okrhan.

806

Kamen je na d. kraju gore i dole malo usječen, da se laglje može negdje u kakovoj građevini umetnuti. U istu svrhu mu je i dole 8·5 cm debljine odjelano, tako da ostrag preostaje samo 3·5 cm široka surovo oklesana letva za umetanje u odgovarajući žlijeb u kamenu, što se je ispod ovoga nalazio.

Ornamentat sastoji od isprepletenih trostrukih dvijuh vrpca, koje su tako naređene, da se čini kao da tvore konture od po dva zašiljena lista, od kojih je veći u manji umetnut. Šiljci tih listova okrenuti su prema uglovima ploče.

806. Ulomak ornamentovane kamene ploče iz X—XII. vijeka. Možda iz Siska, ali provenijencija nije sigurno ustanovljena.

Vis. 0·32, šir. 0·375, deblj. 0·105. Bijeli pješčenjak.

Lijevo, dole i desno oblomljena a djelomice i ostrag otučena debela kamena ploča. Stari svedeni rub sačuvao se je desno gore ali je okrhan. Ostrag je kamen bio nasjeckan.

Uz svedeni vanjski rub načinjena je ornamentalna vrpca s pravilnom pletenicom, spletenom iz dva puta po dvije struke.

807

Na se pletenica opetuje i na vertikalnoj i lijevoj poli horizontalne grede velikoga krsta u izdubljenom polju ploče, dok se u desnoj poli potonje grede nalazi nešto što naliči uvijenom užetu. Blizu gornjega kraja izilazi iz vertikalne krstove grede po jedan velik sveden šiljati list sa urezanim detaljima, kojemu šiljak dopire do šiljka jednoga drugoga, koji mora da izilazi iz nesačuvane druge horizontalne grede, na koju se mora dalje dole zaključivati. Sačuvana horizontalna krstova greda ima na desnom kraju okomito nastavljen nastavak, koji se je dalje dole nastavljao a na to se može ključiti i na odlomljenom lijevom kraju te grede.

807. Četverouglasti stup iz romanske crkve X—XII. vijeka. Našao se u vrtu i dvorištu franjevačkoga samostana u Iloku. Darovao o. Bruno Kovačević, gvardijan u Iloku 1898.

Vis. 1·21, šir. 0·27, dublj. 0·20. Vapnenjak.

Kamen je na dvoje prelomljen i na bridovima okrhan. Otučen je i krst.

Na l. okrenuti stojeći jaganjac božji okrenuo glavu i ljubi krst, što ga je d. prednjom nogom podigao. L. prednja noga stoji na jednom a obje stražnje na drugom veoma vitkom vi-

sokom stupu. Ti stupovi imaju urešene kapitule, špiralno kanelirana debbla s kariki naličnom izbočinom na donjem kraju, te kusočunjaste glatke baze. Podignutu d. prednju nogu jaganjčevu s krstom podupire sličan nešto viši stup, koji dole završuje šiljato poput koplja. Na tom je stupu deblo tako narezano, da izgleda kao riblja hrptenjača.

Lijeva uža strana kamena urešena je dosta nepravilno izvedenim, brojki 8 naličnim pletivom, koje se gore započelo na dvoje složenom vrpcom najprije od tri struke a nastavilo sa četiri struke. I dalje dole je nevješti majstor na jednom mjestu načinio samo tri struke. Prazni prostor u unutrašnjosti pletiva i u njegovim vanjskim uglovima, ispunio se reljefno izvedenim jednostavnim ili duplim trokutima odnosno četverokutima, par puta još i s punim četverouglastim okom po srijedi. Na sredini i blizu donjega kraja ima po jedna od prilike do sredine kamena sižuća okrugla luknja, gdje je negda nešto učvršćeno bilo (željezna ograda?).

808

809

810

Na stražnjoj strani kamena ima gore jedna rupa, oko koje je kamen tako izgledan, kao da se je tamo dugo vremena okretala osovina nekih vrata. Dole je na kamenu slično izgledana samo polukružna ploha uz rub. Ti tragovi potječu valjda iz kasnijega vremena.

808—810. Tri ulomka ornamentovanih kamenih ploča iz X—XII. vijeka. Iskopani kod Rakovca (kotar Irig) u vinogradu Ljudevita Sedlačka na brdu Stručici, gdje je negdje bila sredovječna opatija Dumbovo. Kupljeni 1909.

808. Vis. 0·28, šir. 0·265, deblj. 0·10. Bijeli pješčenjak.

Ulomak debele kamene ploče; lijevo, gore i desno oblomljen.

Na donjem (sačuvanom) rubu je trostruka vrpca, koja lijevo prelazi u trostruku petlju, vezanu s glavnim ornamentom, koji je sastojao od velikih među sobom petljama spojenih kolobara. U jedinom donekle sačuvanom odlomku takova kolobara vidi se neki ukras, koji bi mogao biti polovina veće palmete, načinjene od dvijuh palmovih grančica. Ispod najdonjega palmetinoga lista i u spomenutoj petlji kraj rubne letve izbušena je po jedna oplitka rupa, u kojima kao da je negda nešto učvršćeno bilo.

809. Vis. 0·24, najveća šir. 0·21, deblj. 0·13. Bijeli sitnozrni mramor.

Naokolo oblomljen ulomak debele kamene ploče, koja je i ostrag uglađena. Ornamentalni motiv tvore veći trostruki kolobari, kojima vrpce, tvorec prije petlje, prelaze iz jednoga u drugi. U većim dijelom sačuvanom jedinom kolobaru nalazi se

velik platanin list, koji je iz jedne kolobarove struke izniknuo. Drugi list na vanjskoj strani kao da nije imao oko sebe kolobara.

810. Vis. 0·115, šir. 0·145, deblj. 0·075. Vapnenjak.

Malen ulomak gore i dole oblomljene odebele kamene ploče.

Ornamentat tvori nepotpun trostruki kolobar, na kojem se unakrštavaju i prepliću četiri trostruke vrpce.

811. **Romanski kapitel X—XII. vijeka.** Nađen u Rakovcu (kotar Irig) pri rigolovanju vinograda N. Feketea, ravnatelja vlastelinstva u Kamenici. Dar istoga 1902.

Vis. 0·25. Vapnenjak.

811

Sačuvala se samo polovina na gornjem i donjem rubu nešto okrhanoga kapitela. U kasnije se je doba na njem izdubila 0·11 duboka i 0·135 široka valjkasta izdubina, da uzmogne služiti kao posuda valjda za svetu vodu. Tim povodom načinio se i gore u uglu desno malen žlijeb za odlijevanje vode.

Na kapitelu je dosta visok abacus, u kojem je između dvijuh letvica načinjena pravilna od dva puta po tri struke spletena pletenica. Donji dio kapitela više je manje osmerouglast te ima spram abakovih uglova po jedan široki šiljato završujući narezani list a po srijedi od jedne trostruke vrpce poput brojke 8 spletenu pletenicu, kojoj okrajci postaju tanjima i završuju volutama neposredno do gornjega kraja onih listova u kapitelovim uglovima. U razmaku povrh osmica načinjen je šiljati gornji kraj velikoga lista poput onih listova. Dole kapitel završuje tankom okruglom pločom sa nešto izbočenim rubom.

Komad možda potječe iz iste crkve, iz koje su i građevni ulomci br. 808—810., koji su nađeni u vinogradu Ljudevita Sedlačka na brdu Stručici kod Rakovca, gdje je negdje bila ili u blizini bila sredovječna opatija Dumbovo. Feketeov vinograd naime graniči sa Sedlačkovim a kraj oba se nalaze još i sada u zemlji razvaline neke stare crkve ili manastira.

812. **Kamena ploča s frizom.** Iz Italije; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Dulj. 0·81, vis. 0·215, deblj. 0·07. Sivi mramor s tamnim prugama.

Kamen je na rubovima djelomice neravan, djelomice rapav, a ostrag na mnogo mjesta okrhan. Sprijeda su otučeni dijelovi jednoga lista na l. kraju i stražnji dio ptice na desnom.

Između dvije letvice prikazana je velika uvijajuća se loza, koja sa svojim ograncima i zapercima tvori četiri kruškolika polja. Prvo je zapremljeno velikim

812

listom, drugo na l. okrenutom četveronožnom životinjom, koja nešto jede, što je iz loze izraslo, treće velikom osmerolistom rozetom, u kojoj se nalazi manja četverolista, četvrto

na l. okrenutom pticom, koja kljuca po nekom grozdolikom plodu. Prostor između loze i njezinih ogranaka ispunjen je nekim tročlanim listovima.

Na stražnjoj je strani kamena blizu l. kraja velika četverouglasta izdubina (šir. 0·07, dublj. 0·01) za spajanje.

Ploča će potjecati sa kakove romanske građevine.

813. Ulomak monolithnoga kamenoga stupića s kapitelom. Valjda iz Italije; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Vis. 0·175. Bijeli mramor.

Na kapitelu je okrhana četverouglasta ploča na dva mjesta i jedna voluta. Sačuvao se gornji dio 7·5 cm debeloga stupovoga debla, koje gore završuje istaknutom zaobljenom karikom i kapitel. Cvjetnu čašku kapitela sačinjavaju na svakoj strani po dva velika lista, koji se ispod uglova četverouglaste gornje ploče svijaju, obuhvaćajući po jedan okrugli pupoljak. Iza ovih većih listova pojavljuje se na sredini po jedan šiljato završujući manji list, koji siže do 2 cm debele abakove ploče.

814. Monolithni kameni stupić. Provenijencija nepoznata.

Vis. 0·80, promjer stupova debla 0·095. Vapnenjak.

Kapitel ima gore 12·5 cm široku četverouglastu ploču, četiri svinuta nenarezana lista na uglovima i četiri šiljata ravna izmed njih. Stupovo deblo završuje gore zaobljenom a dole sploštenom karikom. Baza ima jedan torus, te jednu okruglu i jednu četverouglastu ploču, na kojoj su dva ugla otučena.

815. Kamena ploča s dekorativnim reljefom. Iz Italije; negda

u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Vis. 0·86, šir. 0·43, deblj. 0·11. Bijeli mramor.

Debela kamena ploča, isklesana na oblik prozora sa zašiljenim gotskim lukom. Naokolo je širok okvir, koji je dole gladak a na obje strane providen izmjeničnim zupcima u dva reda. Reljef prikazuje dva velika pauna s dugim repovima, okrenuta jedan spram drugoga, koji su se čaporcima obijuh nogu uhvatili za deblo jednoga visokoga vitkoga osmerouglastoga stupa te zoblju nešto iz jedne posudice, koja na tom stupu stoji. Dole stup prelazi u četverouglasto podnožje, raščlanjeno u dva dijela.

Ukusna radnja gotskoga sloga. Oka u pauzovim repnim perima su svrdlom izdubljena.

816—819. Četiri kamene ploče s dekorativnim reljefima gotskoga stila. Valjda iz Italije; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

814

813

815

816.	Promjer	0·31,	deblj.	0·10	} Bijeli krupnozrni mramor.
817.	"	0·39,	"	0·20	
818.	"	0·40,	"	0·115	
819.	"	0·43,	"	0·12	

816 A.

816 B.

Četiri okrugle kamene ploče razne debljine, od kojih je ona pod br. 816 u rimsko doba služila za neki napis, kojemu se je nekoliko slova i donji rub sačuvao. Ostala tri komada ostadoše ostrag nepravilna oblika a za bolje učvršćenje dobiše naokolo nazupčan okvir, koji je kod br. 817. i 818. dvostruk a kod br. 819. jednostruk. Ploča br. 818. bila je na dvoje prelomljena i nešto je na površini likova trpila. Vjerojatno je, da sva četiri komada potječu sa jednoga te istoga građevnoga spomenika.

817

818

816. Prikazano je stablo sa četiri lista, grozdolikom vršikom i sa dva grozda postrance, na kojima kljucaju dvije čvorcima nalične ptice. Iza l. ptice širi zarez na rubu za pričvršćenje kamena.

Na stražnjoj strani ovoga kamena preostalo je u tri retka nekoliko velikih slova od napisa iz ranijega rimskoga carskoga doba. U 1. r. su slova bila najveća, u 3. r. najmanja. U 1. r. je prvo slovo sigurno S, dok je drugo valjda bilo E. U 2. r.

je sigurno s dugim l pisano ime [Cap]ito, kojemu je na l. rubu ostao još trag zavoјčice od slova P. Iza imena je točka i onda ostatak okrugloga slova (C G O ili Q). U 3. r. preostadoše slova ..eo pit... i povrh slova P još maleno okruglo O. Dole je bio kraj napisove ploče, koja je tamo ravno otesana bila.

Na br. 817. prikazan je na l. okrenuti orao na zecu, kojega kljuje kljunom po glavi.

Na br. 818. je na l. ležeće umiruće govedo sa u vis podignutom glavom, na koje je zaskočio lav te ga grize u zatiljak.

Na br. 819. je na d. okrenut mrtav ili umirući konj, na kojem stoji na l. okrenuti krilati grif.

819

820. Glavica polustupa ranijega gotškoga sloga (XIII. vijek). Iz stare biskupske crkve u Đakovu. Darovao Josip Juraj Strossmayer, biskup u Đakovu.

Vis. 0·32, šir. 0·54, dublj. sačuvanoga komada 0·34. Pješčenjak.

Poluokrugi kapitel bio je nastavljen na surovo kvadrično otesani veći građevni komad, koji je dolazio u zid zgrade, ali se je od potonjega sasam malo sačuvalo. Sprijeda su isklesana dva krilata zmaja sa dvije troprste noge i uvijajućim se dugim repovima, koji su se dugim vratovima zakvačili i sploštene zmijske glave natrag okrenuli.

Na gornjem licu kamena izdubljena je 21 cm duboka i 9 cm široka nepravilno okrugla izdubina, a i odozdol se pokušalo kamen sličnim načinom probušiti.

821. Lav. Možda iz koje zagrebačke crkve (sv. Marko?).

Vis. 0·205, dulj. 0·23. Vapnenjak.

Surovo raden dekorativni kipić s građevine gotškoga sloga. Otučen je prednji dio podnožja s prednjim nogama.

Prikazan je sjedeći lav s nakaznim čovječjim licem s iskešenim zubima.

822—837. Građevni komadi gotškoga sloga iz crkve blažene djevice Marije (sada sv. Ivana Kapistrana) u Iloku. Druga polovina XV. vijeka.

Među srijemskim je gradovima pri koncu srednjega vijeka Ilok igrao neku znatniju ulogu, od kako je počam od g. 1364. bio u posjedu odlične i bogate porodice Kont, kojoj su se članovi po glavnom svom posjedu prozvali Iločki. Više je iločkih knezova obnašalo razna visoka državna dostojanstva a najznatniji je među njima bio Nikola Iločki († 1477), koji je g. 1471. postao i naslovnim kraljem bosanskim. Kao takov kovao je on i vlastite novce po uzorku novaca oglejskoga patrijarke Ljudevita Tecka. Za njegovoga je vremena

820

821

a vjerojatno i o njegovom trošku u Iloku bila sagrađena gotskim slogom franjevačka crkva blažene djevice Marije, i to, sudeć po sačuvanom napisu na jednom stupu, g. 1468.¹ Od te stare crkve, koja je g. 1761. renovirana bila, do nedavna je u današnjoj crkvi, koja je sada posvećena sv. Ivanu Kapistranu, bilo u svetištu i kod glavnoga ulaza više ukusno načinjenih gotskih građevnih komada, ali su se ovi izvadili i ostali neupotrebljeni, kada se je crkva prije par godina na gotovo nevjerovatan način u modernom gotskom slogu obnovila. O vrijednosti te obnove nije ovdje mjesta da se govori, ali je dosta, da se primjeti, kako su se povadili skoro svi sačuvani pravi građevni komadi gotskoga sloga od kamena, a mjesto njih uzidali novi novogotski od sadre, kakovih u staroj građevini nikada nije bilo. Prema tome ta restauracija nije obnova crkve nego novogradnja u nesavremenom stilu. Krivnja za tu pogrešku naravno ne može da padne na Franjevce, koji su crkvu u dostojnom obliku htjeli da obnove, nego na graditelja nove crkve, od kojega bi se ipak moralo pretpostavljati, da mora znati, što može i što smije prema modernim zahtjevima da učini.

822

823

Franjevački samostan u Iloku učinio je, što je iza gotovoga djela za konserviranje gotskih građevnih dijelova svoje crkve mogao da učini, darovav ih g. 1912. arheološkomu odjelu narodnoga muzeja u Zagrebu, kamo su o trošku povjerenstva za očuvanje spomenika prenešeni. To su slijedeći komadi:

822. Kapitel polustupa.

Vis. 0·37, šir. 0·50, totalna sačuvana dubljina 0·42, dubljina urešenoga dijela 0·22. Pješčenjak.

Kapitel ima gore stranicom van okrenutu polovinu tanje osmerouglaste i nešto deblje okrugle ploče a dole deblju profilovanu polukružnu ploču. Ostrag je prelazio kao i svi slijedeći komadi u surovo otesan kvadrični kamen, koji je zahvaćao u zid crkve. Od toga se je kamena l. veći komad sačuvao. Kao ures služi s gornje ploče silazeća grančica sa tri duboko podrezana velika narezana lista, od kojih se srednji na sredini kapitela sučeljuje s drugom sličnom gore okrenutom grančicom sa tri lista, koji su akanthovom lišću slični. Srednji se list na donjoj grani nije

¹ Da je u Iloku i prije bilo monumentalnih crkvenih građevina, dokazuje romanski stup br. 807 iz X—XII. vijeka i stariji gotski građevni

komad br. 825, koji je u XV. vijeku prerađen u kapitel.

mogao viditi, pa stoga nije načinjen. Na stranama kapitela je gore i dole bilo mjesta svagdje samo za dva lista.

823. Kapitel polustupa.

Vis. 0·365, šir. 0·44, totalna dubljina 0·42, dubljina urešenoga dijela 0·22. Pješčenjak.

Sličan, gore jače otučen kapitel. I tu čine ures grančice od po tri velika narezana lista, koji se spuštaju odozgor dole i rastu uspravno gore, ali gornje lišće ovdje nije podrezano kao na predašnjemu kapitelu a dolnje grančice na stranama su potpune, pa se njihov jedan list prislanja na brid kvadričnoga nastavka. Kod donjih se grančica ni ovdje nije vidio srednji list.

824

824. Kapitel polustupa.

Vis. 0·37, šir. 0·38, totalna dubljina 0·52, dubljina urešenoga dijela 0·32. Pješčenjak.

Kapitel sa slično načinjenom gornjom i donjom pločom kao br. 822. Iz potonje izniknulo je pet u pravilnim razmacima smještenih debelih stapki sa tri (na krajevima po četiri) veća narezana lista, koji sižu do sredine kapitelove visine, te isto toliko listova, koji se svojim vršcima dotiču okrugle abakove ploče. Duboko podrezano lišće dijelom je otučeno.

825. Kapitel polustupa.

Vis. 0·275, šir. 0·53, totalna dubljina 0·51. Pješčenjak.

Izrađen je iz profilovanoga komada kamena, koji je rabio na jednoj ranijoj gotičkoj gradnji (možda u kakovu triumfalnom luku). Iz toga vremena ima desno rupa za spajanje.

825

826

Urešeni dio koso je nastavljen na kvadrično otesani kamen, s kojim je spojen. Na abakovoj ploči vide se četiri uska nastavka, gdje su pristajala svodova rebra. Izmed tih nastavaka kamen je u oblučnim partijama koso otklesan. Dole je profilovana zaokružena ploča, koja blizu zida na svakoj strani ima po jedan malen odijeljeni nastavak.

Dekoraciju tvore četiri velika dvostruka razgranjena akanthova lista.

826. Veliki kapitel polustupa.

Vis. 0·34, šir. 0·64, totalna dubljina 0·89, dubljina skulpiranoga dijela 0·28. Pješčenjak.

Urešeni dio koso je nastavljen na kvadrično otesani kamen i ima gore i dole jednako načinjene ploče kao br. 825. Ures sastoji od četiri grupe listova od po dva narezuckana lista srednje veličine u dva reda i jednoga zaperka izmed njih, koji se pod abakovom pločom sviija.

827

828

Na donjem licu kamena urezan je velik klesarski znak u obliku Andrijina krsta, kojemu su krakovi 12·5 cm dugi a zapanan je i polumjer i crta, dokle ima donja ploča da se odjela.

827. Ulomak polustupova kapitela.

Vis. 0·28, šir. 0·43, najveća dublj. sačuvanoga komada 0·19. Pješčenjak.

Gornja i donja ploča kao kod br. 825. Kvadrično otesani kamen i jedan dio kapitela manjka. Ornamentat tvori vodoravno oko kapitela položen veliki list, koji lijevo i desno pruža veći broj postranih listova sa dva ili sa tri šiljka na krajevima. Gore se nalazi na kamenu četverouglasta rupa i žlijeb za sponu. Dole je zapanan polumjer.

828. Ulomak polustupova kapitela.

Vis. 0·275, šir. sačuvanoga komada 0·34, dublj. sačuvanoga komada 0·135. Pješčenjak.

829

830

831

Premda se je sačuvao komad i od gornje kapitelove plohe, to se ipak ne može reći, kako je abacus izgledao; najvjerojatnije kao kod predidućih šest komada. Uz donju se je ploču prilegla odeblja loza, iz koje su izniknule stapke sa na troje razdijeljenim većim listovima, koji po srijedi imaju neku veliku izbočinu. Na sačuvanom jako oštećenom ulomku ima ostataka od četiri takova lista a teško da ih je svega bilo više nego pet. Na donjoj strani kamena zapanan je polumjer.

829. Konzola.

Vis. 0·425, šir. 0·42, totalna dublj. 0·59, dublj. urešenoga dijela 0·29. Pješčenjak.

Urešeni dio sastoji od jednoga većega komada i jednoga manjega, kojim se lijevo ostrag nastavlja. Na njem je gore debela, na rubu koso otesana ploča sa više uglova i ispod nje druga tanja. Dekoraciju tvore u dva reda poredani veliki peterokrpi listovi, sastojeci od mnogolistih palmeta, kojima se stapke sastaju na nekoj velikoj izbočini, koja gotovo da sjeća na jabuku. U gornjem redu ima tih listova svega samo dva a na desnom kraju visi kraj lista velik grozd. U donjem su redu na l. stražnjem nastavku konzole tri grozda a na glavnom dijelu dva nešto manja peterokrpa lista, od kojih se desni vidi s naličja, dakle s izdubinom u sredini mjesto izbočine.

830. Konzola.

Vis. 0·44, šir. 0·39, totalna dublj. 0·66, dublj. urešenoga dijela 0·33. Pješčenjak.

Konzola je slično načinjena kao prediduća, samo je ovdje pokrajni urešeni nastavak na l. strani ostrag. Gore je samo jedna debela na rubu koso otesana pokrovna ploča sa više uglova. Dekoraciju tvore u tri reda poredani veliki peterokrpi nabreni listovi sa stapkom i sa velikom izbočinom na sredini. U najgornjem ih redu ima na glavnom dijelu četiri, a na postranom jedan, u srednjem redu tri odnosno jedan, a dole su još dijelovi od tri odnosno jednoga lista.

831. Konzola.

Vis. 0·455, šir. 0·405, totalna dublj. 0·70, dubljina urešenoga dijela 0·29. Pješčenjak.

Urešeni dio je nesimetrički nastavljen, tako da srijeda ima jedna veća ovalna partija, uz koju se l. ostrag prislanja druga manja. Gore i dole se nalaze debele uglate ploče, koje srijeda završuju u prerezu trouglasto. Ures tvore dva reda širokoga u

832

833

sredini nešto previnutoga a gore zašiljenoga lišća sa jednim jačim rebrom po srijedi. Na glavnom dijelu kapitela nalazi se u svakom redu po pet i pol listova a na postranom dijelu po dva i pol, a listovi su poredani tako, da one dvije polovine sačinjavaju jedan cijeli list. Svojim gornjim dijelom prislanjaju se listovi uz horizontalno na kapitel položena rebra.

832. Konzola.

Vis. 0·455, šir. 0·38, totalna dublj. sačuvanoga komada 0·42, dublj. urešenoga dijela 0·32. Pješčenjak.

U glavnom naliči konzoli br. 830. samo što ima i dole profilovanu ploču od više članaka. Peterokrpo lišće je poredano u dva reda. Na glavnom je dijelu u gornjem redu jedan list sa van okrenutim licem između dva, kojima je naličje van okrenuto (sa izdubinom mjesto izbočine). U donjem su redu sva tri lista van okrenula lice. Tako je to valjda bilo i na postranom nastavku desno, gdje je u svakom redu bio samo po jedan list, ali je od njih malo preostalo.

833. Konzola.

Vis. 0·43, šir. 0·42, dublj. 0·41. Pješčenjak.

Kapitel, na kojem manjka stražnji kvadrični nastavak, načinjen je nesimetrički, sa većom partijom sprijeda i manjom desno ostrag. Gore i dole su od više dijelova sastojeće debele profilovane ploče. Na glavnom dijelu ima pet a na postranom tri izdupka trouglastoga tlorisa, koje su natkrite jače izlazećim šiljatim gotskim lukovima sa rastrojenim umecima.

834. Konzola.

Vis. 0·46, šir. 0·37, totalna dublj. 0·47, dublj. urešenoga dijela 0·25. Pješčenjak.

Urešeni dio sa svojim nastavkom lijevo ostrag ima gore debelu, na rubovima koso otesanu višeuglastu pokrovnu ploču i ispod nje tanje rebro. Dole je ispod glavnoga dijela profilovan okvir od tri članka a u njem napred okrenuto keseće se rogato vražje lice. Pod postranim je nastavkom mala konzola. Dekorativni su elementat u dva reda poredani, jedanput gore a drugi put dole okrenuti hrastovi listovi i izmed njih, te gore i dole smješteni žirovi, kojih ima pojedince i paromice. Na glavnom urešenom dijelu konzole ima u svakom redu po pet listova a na postranom lijevo po jedan, ali su ti nešto veći.

834

835. Figuralno urešena konzola.

Vis. 0·51, šir. i dublj. 0·38. Pješčenjak.

Od kvadrički isklesanoga stražnjega nastavka nije se skoro ništa sačuvalo.

Prikazana je u visokom reljefu izrađena, veća neodjevena, nešto prignuto sjedeća napred okrenuta ženska figura s dugim perčinom i sa nekakvom krunom na glavi, kako nosi na lijevom ramenu i lijevom rukom

835

drži debelu na rubovima koso otesanu pokrovnu ploču, ispod koje se vide dvije tanje ploče. Konzolu desno urešavaju tri reda širokih gore zašiljenih listova i izmed njih gore jedan pupoljak. Druga jedna hvoja s takovim lišćem pokriva krilo, prsa i desno rame figure a jedan list i stolicu ili klupu, na kojoj ona sjedi.

836. Konzola.

Vis. 0·305, šir. 0·42, dublj. 0·37. Pješčenjak.

Kamen je bio otesan kao okrugli bubanj jednoga stupa te ima gore zaparane pomoćne linije (dva okomito se sjekuća premjera), kojih se je klesar imao držati.

Napred nalazi se u trouglasto izdubljenom izdupku (Nische) pod jednom debelom pločom napred prignuto krilato poprsje arkandela Gabrijeła sa diademom na glavi, na koji je sprijeda nastavljen krst, te sa vrpcom u rukama, na kojoj je gotskim minuskulama napisano ime MARIA . Po tome bi se moglo nagadati, da je na toj konzoli stajao kip majke božje.

837. Figuralno urešena konzola.

Vis. 0·29, šir. 0·48, totalna dublj. 0·48, dublj. urešenoga dijela 0·26. Pješčenjak.

Konzola gore ima debelu, sprijeda zaobljeno rađenu ploču za figuru, koju je imala da nosi. Ispod te ploče nalazi se u trouglastom izdupku u visokom reljefu izrađena nakazna glava ili možda bolje rečeno: jedne velike ralje od nakaze ribljega roda sa lavljom grivom, velikim nejednakim očima te s velikim šiljatim zubima u donjoj čeljusti.

836

838. Kameni tabernaculum gotškoga sloga. Iz razvaline crkve sv. Michaelja u Osijeku (opć. Vojakovac, kotar Križevac). Darovao Dr. Fran Gundrum, gradski fizik u Križevcu 1900.

Vis. 1·12, šir. 0·64, dublj. 0·45. Pješčenjak.

Kamen je na površini dosta ožuljan a gornji rub oko izdubine na jednom mjestu znatnije okrhan.

Na prednjoj se strani vide dva polustupa bez glavica i baza, koji podupiru dosta visok krov sa strmim rogovima. U zabatištu toga krova izražen je velik trolistni ukras (Dreipass) sa šiljatim listovima. Izdubina za pohranjivanje svetotajstva ima dimenzije 0·51 × 0·36 × 0·32. Na njezinim rubovima vide se d. dvije izdubine za babke vratâ i l. jedna za zaporni nared. Iza spomenutih stupova kamen je koso otesan, u koliko je stojao

837

izvan zida. Na jedno 0·32 cm dubljine učinilo ga se na vanjskoj strani neravnim, da se u zidu može bolje učvrstiti, a za to je možda služila i jedna manja izdubina na donjem kraju desne krovove kosine.

839. Kapitel korintškoga reda. Iz Italije; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Vis. 0·255, gornja širina 0·36, gornja širina iz jednoga ugla u suprotni ugao 0·44, donji promjer 0·29. Bijeli mramor.

Na kamenu je otučen jedan dio gornjega lica i skoro cijeli gornji rub a na jednoj strani i jedan dio donje dekoracije. Gore je rupa za spajanje s gornjom gradom.

Kapitel se prikazuje kao zvonolika cvjetna čaška, na kojoj su izvana četiri velika narebrena ali nenarezana akanthova lista, kojima se krajevi pod uglovima tanke abakove ploče napred previjaju. Iz donjih krajeva listova nastaju dole na sredini dvije male špiralno uvijene hvoje, iz

838

kajih je izniknula kratka stapka s velikom osmerolistom rozetom (samo se pet listova vidi) a iz ove opet izilazi palmeta od jedanaest listova, koja siže do kraja kapitelove čaške.

839

strukih unakrštavajućih se cikcakovih vrpca. Potonje su na sredini kao redom čavlića prikovane. U posudi je velik broj kratkih grančica s cvjetićima i listovima. Desno i lijevo ispunja preostali prazni prostor po jedna uža, na krajevima smotana, uvijajuća se vrpca, svaka sa istim napisom: NOSTRI EST FARRAGO LIBELLI. Neka je razlika u tom, što vrpca desno ima iza prve tri riječi po jednu trouglastu točku. Ukusan posao iz doba renaissance.

841. Ploča iz jedne balustrade iz doba renesance. Iz Italije; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Dulj. 1·38, vis. 1·02, najveća deblj. 0·14. Pješčenjak.

Odebela kamena ploča, gore na oba ugla a i na jednom dijelu ruba znatnije otučena.

Prikazana je veoma ukusno izvedena i urešena arkada. Na niskom podnožju stoje četiri polustupa i polovina od petoga, koji se je prislonio uz 0·17 široku bogato urešenu rubnu gredu. Dekorativni element te grede tvore: jedna vitka amphora

840

sa vertikalnim, od hvoja načinjenim ručicama i iz te posude izilazeće dvije svijajuće se hvoje i jedna stapka, na kojoj stoji nešto, što je tijelu one amphore nalično. Taj se motiv (ne računajući dolnje amphore) opetuje svega tri puta uz inačicu na gornjem završetku, gdje iz posude izilaze samo tri malena lista.

Kapitel ima neku udaljenju sličnost sa jedinim korintskim kapitelom sa Apollonovoga hrama kod Bassâ blizu Phigalije u Peloponnesu, ali je valjda načinjen u doba renaissance u Italiji.

840. Kamena ploča s dekorativnim reliefom. Iz Italije; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Dulj. 0·505, vis. 0·22, deblj. 0·115. Bijeli mramor.

Debela kamena ploča s profilovanim okvirom, u kojem je široka zdjela s povisokom nožicom, urešena sa dva niza jednostrukih i sa tri niza dvo-

astragalom na sredini rastavljena pupoljka, od kojih je gornji pokriven narezanim akantovim lišćem a donji sličnim nenarezanim. Baze stupova imaju dva tora, jedan žlijeb i dole četverouglastu ploču. Po dva stupa nose uske i niske svodove, kojima su nadstupine urešene rozetama sa tri veća narezana akantova lista i velikim okom na sredini. 0·15 visoki arhitrav oživljuju paromice poredani prebacujući se delfini, kojima njuške prelaze u zajedničke sedmeroliste palmete. Uvučeni njihovi repovi su dvije pupoljkom završujuće biljevne hvoje, koje su zajedno svezane s trećim jednim na jednoj stapki u sredini stojećim pupoljkom.

Ploča je bila sa susjednom spojena sponama, kojima su krajevi u odgovarajućim rupama bile olovom zaljevane. Osim toga je još i na dalnja dva mjesta bilo nešto odozgor pričvršćeno, čim se je gornje lice kamena pokrivalo, jer se je olovo u odnosne rupe ulijevalo žlijebovima s vanjske strane.

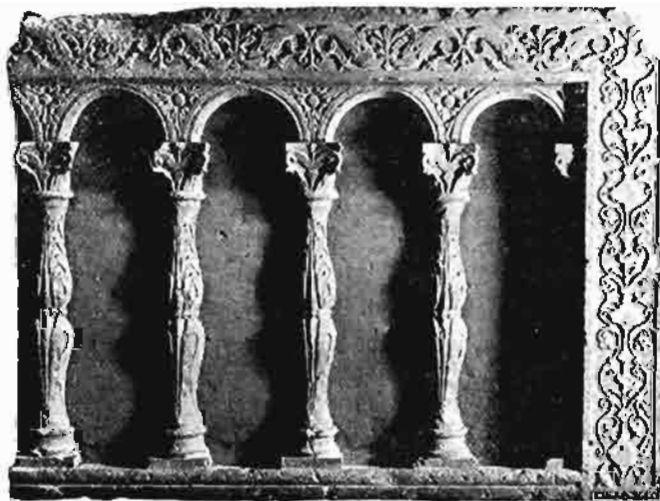
842. Ploča iz jedne balustrade iz doba renesance. Iz Italije; negda u Nungentovoj zbirki na Trsatu.

Dulj. 1·82, vis. 1·02, najveća deblj. 0·14. Pješčenjak.

Odebela kamena ploča, razlupana na pet komada.

Slična predidućem komadu, s kojim je bez dvojbe bila na istoj građevini. Na ovom komadu ima sedam polustupova i nema onakove vertikalne urešene rubne grede na d. kraju predašnje ploče.

Između prva dva stupa izdubljena je jedna četverouglasta luknja a četiri dalnje

841

su na kamenu gore. Kod krajnih dviju ima po jedan u smjeru duljine izdubljeni žlijeb za sponu, kojima se je ova ploča vezala sa susjednim dvjema. Do onih dviju rupa prema sredini vode izvana plitki žlijebovi za ulijevanje olova.

843. Ulomci okvira oko kamenoga tabernakula s napisom od g. 1491. Negda u kapitularnoj i župnoj crkvi sv. Jurja mučenika u Hreljinu, gdje je taj komad g. 1886. uslijed nespretnosti jednoga zidara stradao. Darovao Ivan Urpani, župnik u Hreljinu.

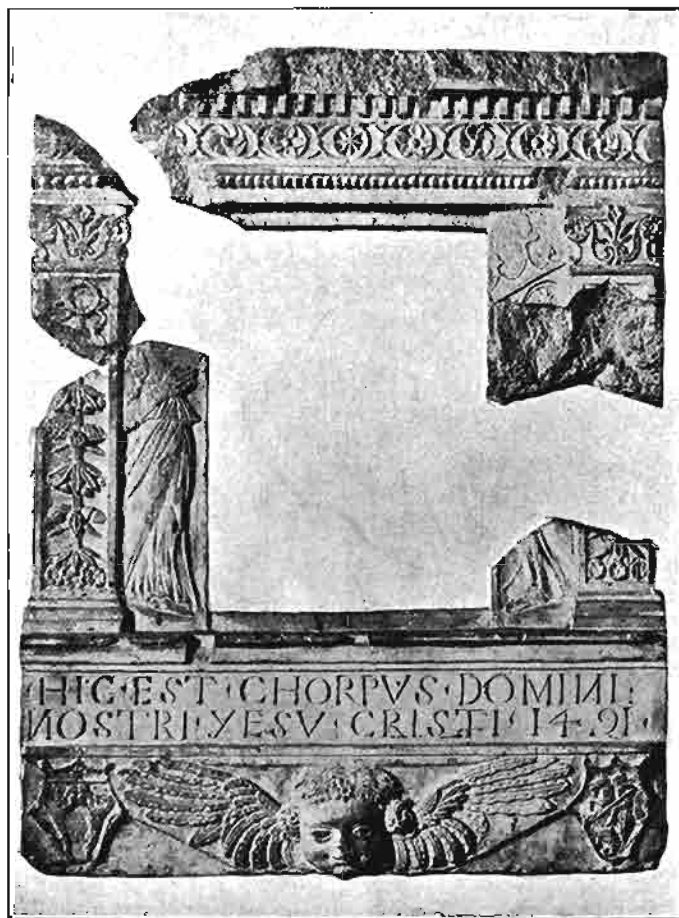
Vis. 0·785, šir. 0·60, deblj. više nego 0·06. Tvrdi vapnenjak.

Dva veća i jedan manji ulomak debele kamene ploče, koji su na mnogim mjestima znatno oštećeni. Umetnuto u ploču od cementa.

Na podstavku smještena je aedicula, kojoj je na stranama do otvora unutar uskoga svoda po jedan unutra okrenuti stojeći odrasli odjeveni anđeo sa sklopljenim rukama te sa osmerotrakom zvijezdom povrh glave. Na vanjskim je stranama po jedan četverouglasti pilastar s bazom, lijepo urešenom srednjom uresnom pločom (na kariki viseća girlanda s lišćem, raznim plodovima i sa tri rozete na donjem kraju) te nekom vrsti korinskoga kapitela, gdje su u volutama rozete i po srijedi

palmete s cvijetom u sredini. Gornja grada sastoji od profilovanoga arhitrava s astragalom, friza sa zvijezdama, rozetama od pet listova i u obliku libele, te konačno gore od visoke profilovane arhitravne grede sa zupcima.

U gornjoj polovini aediculina podnožja urezan je u dva retka napis: *Hic est chorpvs domini | nostri Yesu Cristi. 1491.* — Riječ *Chorpvs* piše se sa *h* a *Cristi* bez *h*. Riječ *Yesu* se piše sa *y*. Slovo *n* se oba pute piše preokrenuto *И*. Interpunkcija ima iza svake riječi i na kraju.

843

844

U donjoj polovini podnožja u sredini se nalazi u visokom reljefu izrađena napred okrenuta glava maloga anđela sa raširenim krilima a na stranama po jedan štit: lijevo s grbom obitelji Frankapana a desno s likom (heraldički) na desno okrenuta patrona hreljinske crkve sv. Jurja na konju, kako ubija zmaja. Štit sa frankapanskim grbom razdijeljen je vodoravnim potezom na dva nejednaka polja. U uskom gornjem polju nalazi se osmerotraka zvijezda, koji su lik krčki knezovi rabili u XIV. vijeku u svom grbu pa sve do g. 1430., kada je papa Martin V. banu Nikoli Frankapanu podijelio grb rimskih Frankapana. Ovaj se grb nalazi u donjem dijelu štita

na hreljinskom tabernakulu a prikazuje dva sučelice stojeća uspravljena okrunjena lava, koji drže svaki po dva hljeba u pandžama. U tom su dakle grbu spojena oba frankapanska grba, koje su u XV. vijeku i drugi članovi te obitelji, na pr. knezovi Dujam IV. (1452.) i Martin u svojim pečatima još rabili uporedo svaki u posebnom štitu.

Po tome, što se frankapanski grb nalazi na hreljinskom tabernakulu, opravdano se može zaključivati, da je taj krasni proizvod iz doba renaissance dao načiniti koji knez Frankapan a to je mogao biti samo ugledni i bogati knez Bernardin, koji je g. 1491. bio gospodar Hreljina. (O knezu Bernardinu sr. pod br. 861).

I. Kukuljević, Natpisi str. 56 br. 188.

844. Stupić sa ograde na stubama, što su vodile na kor u župnoj crkvi u Novom u Vinodolu. Darovao župni ured u Novom 1909.

Vis. 0·81, šir. 0·16, dublj. 0·23. Vapnenjak.

Na kamenu je sprijeda pilastar s nekom vrsti kapitela, urešenim sploštenim deblom i profilovanom tročlan-kastom bazom. Na kapitelu su gore tri valjda morganjeva ploda i ispod njih tri šira lista. Na deblu je u reljefu načinjena amphora, iz koje je izniknula duga stabljika sa triputa po dva para na krajevima nazupčana lista te sa tri nekakva cvijeta. Gore i dole po jedna luknja za spajanje. Posao valjda XVI. vijeka.

845

845. Lav. Iz prvostolne crkve u Zagrebu, navodno negdje iz tornja. Darovao kaptol prvostolne crkve u Zagrebu 1907.

Vis. 0·83, dulj. 1·02, dublj. 0·35. Bijeli mramor.

Na debelom podnožju na l. okrenuta figura ležećega velikoga lava sa napred okrenutom jako otučenom glavom. Figura potječe valjda iz XVII. vijeka, kada su se po narudžbi biskupa Benedikta Vinkovića na romanskom portalu stolne crkve izvodili neki popravci. Na tom je poslu radio kipar Kozma Müller iz Krškoga g. 1640. do 1643., ali je bio dovršen tekar g. 1673.

846. Kameni kapitel pilastra. Provenijencija nepoznata.

Vis. 0·12, šir. 0·36, dublj. 0·25. Vapnenjak.

Debela četverouglasta kamena ploča, desno i ostrag nepotpuna, gore nasjeckana.

Ispod žlijebom na dvoje razdijeljene abakove ploče nalazi se sprijeda i lijevo niz dosta slabo izvedena lišća sa srolikim većim listom na sredini te širim i užim polumjesečastim na stranama. Ornament stoji u nekom snošaju s t. zv. jajkom.

846

847. Kameni kapitel pilastra. Provenijencija nepoznata.

Vis. i dublj. 0·19, šir. 0·34. Vapnenjak.

Na uglovima otučen komad kamena sa tri široka narezuckana akanthova i tri uska lista sprijeda te jednim širokim narezuckanim listom na d. užoj strani.

847

848—850. **Tri baze.** Provenijencija nepoznata (valjda iz Zagreba).

Vis. 0·165. Pješčenjak.

Mjestimice više ili manje otučene; površina pod atmosferskim uplivom izjedena.

Na četverouglastoj plinti (d. 0·385, vis. 0·08) stoji 0·085 visok okrugli nastavak, koji sastoji od jednoga tora i profilovane užljebine, koja je posredovala prelaz k stupu.

851—852. **Dva završna kamena sa svodova.** Iz g. 1891. porušene kapele na zapadnoj strani negdašnje pavlinske crkve sv. Marije na Ospu na današnjem groblju u Novom u Vinodolu. Darovao kaptol modruške biskupije u Novom 1894.

851. Vis. 0·29. 852. Vis. 0·25. Tvrdi vapnenjak.

Na četverouglastom, dole nešto na uže zarezanom kamenu (koji se kod br. 851 nije sačuvao) u visokom je reljefu izrađena po jedna glava, kojoj je na oba primjerka nos oštećen.

Br. 851. prikazuje čovjeka bez brkova i brade, s gustom kosom, plastički izraženim obrvama, izbušenim zjenicama i debelim nosom, valjda redovnika Pavlina. Br. 852. sa dugačkim gore povučenim odebelim brcima i kratkom bradom ima možda biti kakov odličniji svjetovnjak. Čini se, da se je kod obje glave nastojalo, da se postigne neka portretna vjernost. Mogle bi potjecati negdje iz XVII. vijeka a po svoj

851

853

852

prilici su proizvodi kojega domaćega klesara iz pavlinskoga reda, kojemu su se članovi takovim poslovima bavili, a kojemu je crkva na novljanskomu groblju, gdje se i sada još nalaze znatne razvaline manastira, pripadala.

853. **Zaglavni kamen sa glavom anđela.** Provenijencija nepoznata, ali možda iz neke zagrebačke crkve.

Vis. 0·31, šir. i dublj. 0·25. Tvrdi vapnenac.

Kamena kocka, na kojoj je sprijeda u visokom reljefu (u gornjem dijelu okruglo) izrađena glava anđela i ispod nje par manjih krila. Oštećen je nos i kosa. Neukusno izvedena radnja XVIII. vijeka sa previše razvučenim licem i previsokim

čelom. Sudeć po debelom čavlu na donjoj strani, bio je kamen negdje na nekakovo podnožje nastavljen.

854. **Građevni kamen iz svoda jednoga portala.** Vjerojatno iz Zagreba.

Vis. 0·47, šir. gore 0·54, šir. dole 0·45, dublj. 0·31. Pješčenjak.

Kamen skoro kockasta oblika, koji prema dole postaje nešto uži. Oba prednja gornja ugla otučena.

Sprijeđa je dvostruko profilovani okvir, koji gore završuje duplim lukom.

855. **Građevni kamen.** Možda iz neke crkve u Zagrebu.

Vis. 0·46, šir. 0·33, deblj. 0·17. Tvrdi vapnenjak.

Debela kamena ploča; na površini na jednom mjestu znatnije oštećena.

U srednjem djelu se je površina na par millimetara dubljine tako otklesala, da je preostao u kružnu plohu upisani krst sa jednakim krakovima.

856. **Ulomak kamene ploče s glagolskim napisom iz XII. vijeka.** Iz crkve sv. Lucije kod Baške nove na otoku Krku. Darovao J. Bonifačić, cand. prof. 1883.

Vis. 0·21, šir. 0·24, deblj. možda 0·08.

Vapneni pješčenjak.

Veći komad odebele, gore, desno i dole oblomljene kamene ploče, kojoj se je materijal već tako istrošio, da joj je posvemašnja propast pitanje jako skoroga vremena. Drugi ulomak istoga spomenika, koji je Črnčić g. 1862. u Sv. Luciji još vidio, koncem sedamdesetih godina više nije bio tamo, pa je veoma vjerojatno, da je već i propao.

Po muzejskom ulomku i Črnčićevom i Geitlerovom faksimilu, koji su prije pedeset odnosno trideset i nekoliko godina mogli na kamenu nešto više pročitati, nego što se to danas može, dalo bi se čitati: + Azv o[pat?.....] | prosihc..... | u ZvbnIm[rč?.....] | .... Luc[i]ja..... | ..... Pismo, kojemu pojedina slova (na pr. *m*) sjećaju na bugarsku glagolicu, je takovo, da je prvi izdavač Črnčić držao, da mora biti starije od XIII. vijeka, a Geitler ga je (kao da s nekom rezervom) metao u XII. vijek. Ako se u 3. retku zaista spominje ime kralja Zvonimira, koje spominje i poznati veliki građevni spomenik u sv. Luciji od g. 1120., to onda to datiranje postaje još vjerojatnijim, a nije nemoguće, da je ovaj drugi spomenik sadržavao kakov dopunjak k vijesti o zadužbini kralja Zvonimira, što ju je dao crkvi sv. Lucije. U 1. retku govori onaj, koji je napis urezao (ili urezati dao) o sebi u prvoj osobi kao i na velikom napisu. Bio je i to jedan opat, jer je Črnčić početno slovo *o* još vidio, koje se danas više ne raspoznaje. Čitanje *prosihc* u 2. retku sasna je sigurno a domislio mu se je Geitler. U 4. r.

854

855

856

se spominje sv. Lucija a ima tragova slova i u 5. r. I u 3. r. je čitanje slova sigurno, samo nije sigurno, da li se moraju onako rasporedati, t. j. da li je tamo zapisano ime Zvonimirovo ili što drugo.

Dr. I. Črnčić u Književniku II 1865 str. 20 (s faksimilom na priloženoj tabli pod a). — Dr. L. Geitler u Vjestniku hrv. arh. društva I 1879 str. 44 (s faksimilom na tabli I) i Die albanesischen und slavischen Schriften (s faksimilom).

857

857. Ulomak kamene ploče s glagolskim napisom od g. 1465. Iz crkve sv. Lucije kod Baške nove na otoku Krku. Darovao J. Bonifačić, cand. prof. 1883.

Vis. 0·19, šir. 0·24, deblj. 0·08. Vapnenjak.

Veći komad odebele, svuda naokolo i ostrag oblomljene ploče. Kamen je veoma istrošen pa se je raspao na tri veća i četiri manja ulomka, koji su se svi osim jednoga (naknadno nađenoga) g. 1912. nekako slijepili i sadrom učvrstili. U muzeju se nalazi i jedan negativni sadreni odljevak, koji je valjda od Rendića načinjen, kada je kamen još u Baški bio, u isto vrijeme, kada je načinjen i negativni odljev ploče, što spominje kralja Zvonimira. Po sadrenom otisku vidi se, da je kamen s napisom od g. 1465. bio čitav i potpuniji, kada se je muzejski odljevak pravio, ali da ipak nije

bio takov, kako su ga čitali Kukuljević i Črnčić. Bit će da su oni manjkajuće dijelove po smislu nadopunili ne naznačiv onoga, što se na kamenu nije sačuvalo.

Na tom se negativu (a većim dijelom i na kamenu) čitaju ove riječi: . . . I v | a n F r a [n k a] | p a n k r č | k ' i m o (d r u š) k (i i) s (e n ' s k i ?) | [č] u m d (= 1465). — Pisanje veoma sjeća na kurzivno pismo suvremenih listina, pa se više puta rabe i ligature od po dva slova. U prvom retku se vide ostaci od dva slova, od kojih prvo, gore nepotpuno izgleda ovako ∇ , dočim bi drugo moglo biti dolnja polovina slova e. Slovo d u 5. retku po obliku jako sjeća na isto slovo u cirilici.

858

Kukuljević je mislio, da je ovaj kamen u Sv. Luciji nadgrobnni spomenik kneza Ivana Frankapana, koji bi prema tomu bio g. 1465. umro, ali je o tome, da je to nadgrobnni spomenik, Črnčić pravom dvojio ne navodeć svojih razloga. Da niti 20 cm visok kamen, koji po svoj prilici ni nije mnogo veći bio, ne može biti nadgrobnni spomenik jednoga velikaša, ne treba u ostalom ni dokazivati. Ivan Frankapan

je jedan od mnogih sinova Nikole Frankapana, koji je g. 1426—1432. bio banom Dalmacije i Hrvatske, ali se ne može sigurno kazati koji, jer je ban Nikola imao dva sina Ivana. Najvjerojatnije je, da napis iz Sv. Lucije spominje Ivana mladega, od g. 1451. jedinoga gospodara cijeloga otoka Krka, koji je g. 1480. na onako neslavni način mletačkoj signoriji predao. Spominjalo ga se u napisu valjda povodom datiranja kakova popravka ili nadogradnje u crkvi sv. Lucije.

I. Kukuljević, *Acta croatica* 1863 str. 98 br. LXXIX. — Dr. I. Črnčić u *Književniku* II 1865 str. 9. — Dr. L. Geitler u *Viestniku hrv. arh. društva* II 1880 str. 44 (sa faksimilom na t. IV). — Dr. Đ. Šurmin, *Hrvatski spomenici* I 1898 str. 246 br. 151.

858. Kamena greda s glagolskim građevnim napisom; valjda iz XVI. stoljeća. Iz Baške nove na otoku Krku. Darovao Petar Dorčić, župnik u Baški novoj 1884.

Dulj. 1·30, šir. 0·35, deblj. 0·14—0·18.

Tvrđi vapnenjak.

Duga debela kamena greda, na gornjoj strani cijelom duljinom znatno otučena. Cijelom duljinom je 7 cm odozdol izdubljen 4 cm širok i 2·5 cm dubok žlijeb, gdje je negda valjda bio učvršćen drveni okvir vratâ ili prozora.

Gore u sredini preostali su ostaci veliko latinicom zapisanoga Isusova imena. L. do njega nalazila su se dva retka. Prvi sa veoma velikim slovima sadržavao je valjda samo broj godine, ali se vide samo donji krajevi 2. i 4. slova. Treće je slovo moralo biti takovo, koje nije daleko dole sizalo; ako je dakle bila brojka desetica, moglo je biti samo slovo *i*, koje se u ovom napisu piše sa ∞ a kao brojka znači 20. Iza broja imalo se je čitati najprije dva retka desno do Isusova imena, onda 2. redak lijevo i u istoj liniji ležeći 3. redak desno, te konačno ispod žlijeba urezani 4. redak. Od 1. retka desno sačuvao se je samo nerazlučivi ostatak jednoga slova. Prema tomu

859

bi se imalo čitati: [č?] f(?) [i?] e (= 1525?) | ..... | Kirinić i kvastaldi: Ivan ma Sa|branin i Ivan ma Radinić. — Slova djelomice izgledu kao u rukopisima, pa, kako su se u veoma tvrdi kamen teško mogla urezati, mjestimice se teško mogu razabrati i pročitati. Uza sve to jedino je čitanje godine dvojbena. Kod prezimena Sabranin valjda je klesar na početku imao da zapiše slovo *č*, tako da bi se dobilo Čabranin. Što ima da znači slovka *ma* pred oba prezimena kvastalda ne znam; možda ma(jstor) ili ime oca dotičnoga čovjeka [Ma(rka) ili Ma(tije)]. Naziv kvastaldi, koji u glagolskim spomenicima dolazi i u obliku kaštaldi, odgovara latinskomu guastaldus a označuje valjda crkvene tutore. Prema tome nalazila se je ova greda valjda na kakovoj crkvi ili kapeli ili župnom stanu, koji se je gradio i opravljaao za vrijeme tutorstva ove dvojice kvastalda, a Kirinić je mogao biti plovani ili pop.

859. Kamena ploča s glagolski pisanim građevnim napisom crkve sv. Martina kraj Senja od g. 1330. Do g. 1905. nalazila se je u ogradnom zidu oko kapele sv. Martina, sjeverno od grada Senja u blizini morske obale. Darovao Konrad Zimpermann, načelnik grada Senja 1905.

Vis. 0·645, šir. 0·39, deblj. 0·085. Vapnenjak.

Oblongna gore zaobljena odeblja kamena ploča, l. gore jače, l. dole i d. gore neznatnije okrhana. Ostrag se je kamen namjerice učinilo neravnim, da maz bolje prihvatiti.

V ime b(o)zie | am(e)nb · Leta | g(ospodi)na · č · t · d · (= 1330) | kada zida | Ilię porb tu | cr(i)kvb · Rilačb | s(i)nb, vnukb Tolihi, a pravb | nukb Stavone kneza, na častb b(og)u g(ospodi)nu | i s(ve)t(o)mu

860

Ma|rtinu. — Pismo ima oble forme poput bugarske glagolice. Slovo b, koje mnogo rabi, izgleda kao veliko T s kratkim vodoravnim potezom. Više puta su riječi skraćene, pa je to svagdje naznačeno vodoravnim potezom povrh dotičnih slova (u 1. r. b̄zie, u 2. r. am̄nb, u 3. r. ḡna, u 6. r. cr̄kvb, u 7. r. sn̄b, u 11. r. bū ḡnu, u 12. r. st̄mu). U jednom dijelu napisa ima interpunkcija i to točaka, koje stoje na sredini retkove visine. Ima ih ispred broja godine i iza svakoga slova brojčane vrijednosti, zatim u 8. r. iza Tolihi, u 9. r. iza pravbnukb, u 10. r. iza Stavone i kneza, u 11. r. iza častb i bu, u 12. r. iza stmu a u 13. r. stoji na koncu dvopiknja. U 9. r. je iza Stav kamen bio oštećen, pa se je to mjesto obišlo i na kraju retka napisalo još slovo a (o a ne i). Geitler karakterizujuć pismo ovoga najstarijega glagolskoga kamenoga spomenika s hrvatskoga kopna, od kojega su starija samo dva kamena iz Svete Lucije, navodi kao neku osobitost, da slovo ž ima samo jedan rožić i da slovo a jedanput ima dosad skroz nepoznat oblik. Oboje otpada, jer oba slova, o kojima se tu govori, imaju sasna običan oblik, samo su im manjkajući dijelovi bili cementom zamazani, koji se je sasna lako dao ukloniti, a jedan suvišni

vodoravni potez u slovu a potječe odatle, što je tamo kamen neznatno oštećen.

U napisu se spominju osobe iz četiri generacije jedne obitelji, od kojih je knez Stavona mogao živiti već na koncu XII. ili početku XIII. vijeka, njegov sin Toliha oko sredine a unuk Rilač, otac popa Ilije na koncu XIII. vijeka. Osim u ovom senjskom napisu nema tim ljudima nigdje spomena. Crva sv. Martina posvećena je danas Martinu mučeniku, kojega slavi dosta lijepa i velika oltarna slika. Misa se čita samo na Martinje.

I. G. Schwandtner, *Scriptores rerum Hungaricarum* III str. 473. — J. P. Šafařík, *Serbische Lesekörner* 1833 str. 133 br. 2. — I. Kukuljević, *Acta croatica* 1863 str. 1. br. II (ali pogrešno s godinom 1303). — Isti, *Natpisi sredovječni i novovjeki* str. 235 br. 783. — Dr. L. Geitler u *Viestniku hrv. arh. društva* I 1879 str. 102 (s faksimilom na tabli III., koji nije sasna točan) i *Die albanischen und slavischen Schriften*. — Dr. Đ. Šurmin, *Hrvatski spomenici* I 1898 str. 80 br. 14.

860. Kamena greda s reljefnim likom sv. Martina i glagolskim napisom. Negda je bila uzidana u ogradi oko kapele sv. Martina, sjeverozapadno od Senja. Darovao Konrad Zimpermann, gradski načelnik u Senju 1905.

Vis. 0·745, šir. 0·36, deblj. 0·28. Tvrdi vapnenjak.

Debela kamena greda, na kojoj su donji uglovi otučeni. Kamen je gore ostrag nešto odjelan i ima tamo dvije velike četverouglaste izdubine, da se može učvrstiti u zidu. Neki su detalji na površini otkrhani.

Prikazan je u visokom reljefu izrađeni napred okrenuti stojeći svetac bez brkova i brade, s biskupskom kapom i svetačkom osjenkom, koja je urešena vijencem od lišća. Odjeven je plaštom, nabranom albom i šiljato skrojrenom kazulom a vidi se i uzan vezeni manipulus, koji završuje kitama. Desnom rukom, koju lijeva podupire, drži na prsima oveću knjigu, u kojoj su na rubovima korica urezana tri poteza i izbušene mnoge male luknjice.

861

S jedne i druge strane lika zarezana su oblim glagolskim slovima riječi: Sveti | Мартинъ tako, da jedno slovo stoji pod drugim, samo kraj slova *r* stoji još i „, koje se piše kao latinsko *I*, a koje dolazi i na koncu svečeva imena. Napis je bez sumnje iz istoga vremena, iz kojega je i građevni napis popa Ilije, Rilačeva sina od g. 1330., koji je valjda i ovaj lik sv. Martina biskupa za svoju crkvu načiniti dao.

I. Kukuljević, *Acta croatica* str. 1. br. II. — Isti, *Natpisi* str. 236 br. 783. — Dr. L. Geitler u *Viestniku hrv. arh. društva* I 1879 str. 102 (s faksimilom na t. III) i *Die albanischen und slavischen Schriften*. — Dr. Đ. Šurmin, *Hrvatski spomenici* I 1898 str. 80 br. 14.

861. Kamena ploča s glagolicom pisanim građevnim napisom crkvice sv. Fabijana i Sebastijana u Novom (Vinodol) od g. 1511. Dar župnoga ureda u Novom 1909.

Visina 0·43, duljina 0·84, debljina 0·05. Tvrdi vapnenjak.

Odebela kamena ploča, dole neznatno na dva mjesta okrhana. Negda je bila uzidana u zid crkvice spomenutih svetaca, koja se je g. 1909. porušila, da se na njezinom mjestu sagradi novi zvonik kraj proširene župne crkve novljanske. Da se može bolje u zidu učvrstiti, izvrtale su se ostrag gore četiri veće okrugle izdubine

a osim toga je gore sprijeda i ostrag na po šest mjesta te desno gore na po jednom u svrhu učvršćenja zadjelana.

Napis, koji po načinu, kako je zapisan, sasma sjeća na list suvremenoga kakovoga rukopisnoga kodeksa, glasi: Va ime b(o)ž(j)e amen, lttt g(ospo)d-nih, | čofai o (1511). Va vrime pres(ve)toga o(t)ca i | g(ospo)d(i)na g(ospo)d(i)na Ijuliš p(a)pe b (2) lttto nega S (8). I b(i)še t(a)da n(a)š, g(ospo)d(i)n, vzveličeni knez Brna|din, i b(i)še t(a)da plovani, g(o-spo)d(i)n, Andrii. T(a)da bi | činena ova cr(i)kv, s(vetoga) Fabtina i Še(ba)stttn(a). — Blizu l. ruba ploče zarezan je preko gotovo četiri prva retka sižući biljevni ornament (hvoja), pa tako taj napis izgleda kao da je to list iz kakova suvremenoga rukopisnoga kodeksa. Slova u glavnom imaju uglate oblike, ali ima u manjoj mjeri još uvijek i obliih. Mnoga su slova spojena u ligature i to u dva slučaja i po četiri slova. Mnoge su riječi skraćene tako, da je ispušteno jedno ili više slova, a to se je većinom povrh dotičnoga mjesta naznačilo kvaki naličnim znakom.

862

Malo je čudno ovo datiranje za jedan spomenik iz Novoga. Datira se po papi, po faktičnom gospodaru onoga kraja knezu Bernardinu Frankapanu i po mjesnom plovani Andriji. Gospodaru zemlje, kralju Vladislavu II., nema ni spomena. Papa Julije II. sjedio je na rimskoj stolici god. 1503—1513. Knez Bernardin Frankapan, sin bana Stjepana II., makar da nije obnašao nikakove javne časti, bio je veoma ugledan i moćan gospodin, kojemu se pripisuju kao vrline neukrotiva hrabrost i smjelost. Po svojoj materi Izoti († 1456 i pokopana u Senju) bio je u rodu sa vladalačkom kućom Este u Ferrari a žena mu Lujza Aragonska bila je sestrična kraljice Beatrice, supruge Matije Korvina. Umro je g. 1530. u velikoj starosti od kakovih 77 godina. Novljanski plovani Andrija možda je identičan sa vinodolskim vikarom istoga imena, koji se spominje u nekim glagolskim bilješkama od g. 1493. i 1499.

Crkva sv. Fabijana i Sebastijana sagrađena je povodom kuge, koja je koncem XV. vijeka u Novome tako žestoko harala, da se je pučanstvo razbježalo te dapače i modruški biskup Krištofor grad ostavio. Ostadoše samo plovani Matija i neki redovnici „moleć i tišeći srbu božju i čineći procesioni“. Glagolska bilješka popa Petra Vidakovića, govoreć o tom uz datum g. 1496., kaže: ... „i va to uzidaše crkvu i oltar s. š. Fabiana i Sebastiana“ (Šurmin, Hrv. spomenici str. 397). Kako se vidi iz ovoga građevnoga napisa od g. 1511., nije se ta crkva uzidala g. 1496. već 15 godina kasnije.

I. Kukuljević. Acta croatica (1863) str. 198 br. CXCI i str. 321 br. 17 D (ali ovdje s pogrešnom godinom). — Isti, Nadpisi sredovječni i novovjeki (1891) str. 148 br. 503.

862. Ulomak glagolicom pisane nadgrobne ploče nekoga Lovre. Negda se je nalazio na ogradi maloga trga pred župnom crkvom u Novom u Vinodolu, odakle se je nedavno drugi dio istoga kamena s drugim materijalom odveo, da služi za nasipanje močvare kraj novljanskoga potoka. U muzej prenešen 1909.

Vis. 0·63, šir. 0·37, deblj. 0·11. Tvrdi sivosmedji vapnenjak.

L. i dole nepotpuna debela ploča. Napis od tri retka nalazi se u ponešto izdubljenu 0·325 visokom polju, u kojem dole ima prazna mjesta za dva retka.

= ..... v tu | ..... Lovre | ..... ehov.

863. Kamena ploča s glagolski pisanim građevnim napisom nekoga dijela bibriskoga grada od g. 1527. Izvađeno pri zidanju zgrade općinskoga poglavarstva iz zida grada u Bribiru vinodolskom. Darovalo općinsko poglavarstvo u Bribiru 1911.

Vis. 0·425, šir. 0·455, deblj. 0·19.

Tvrđi vapnenjak.

Debela na rubovima ponešto okrhana kamena ploča. Oko neravno odjelanoga napisova polja načinjen je 4 cm širok glatki okvir. Napis glasi:

V ime b(o)žie amēnъ · L(e)tъ
g(ospo)dn(i)h | · č · f · i · ž · (1527) va
vrime vl|možnoga g(ospo)d(i)na
kneza Brnar|dina F(rankapana)
k(rčkoga), s(enskoga), m(odruško-
ga) i pr(o)čať · V to | vrime biše
k(a)pilānъ v Brib(i)ri | Lovrenc
Bštacъ i pročāť. — Napis je pisan kao

863

list kakova rukopisa uz obilnu uporabu ligatura (od 2—6 slova). Na početku je poput inicijala urezana jedna bilinska hvoja a na koncu latinskomu c naličan luk. Napis sigurno potječe od inače nepoznatoga bibriskoga kapelana Lovrenca Bštaca, koji je tu svoje ime uz ime kneza Bernardina Frankapana ovjekovječio. Oznaka kracica ima samo u 1. r. i to na tri mjesta, a imaju oblik preokrenutoga circumfleksa. Za riječi Frankapan krčki senski modruški metnula se samo početna slova. Kod pisanja godine metnula se sprijeda i iza svakoga slova s brojčanom vrijednošću interpunkcija u obliku poduljega okomitoga poteza. O knezu Bernardinu Frankapanu vidi pod br. 861.

864

864. Kamena greda s glagolskim građevnim napisom od g. 1571. Iz Drivenika u Vinodolu. Darovao župnik Car 1895.

Dulj. 0·83, vis. 0·345, deblj. 0·35. Konglomeratni vapnenjak.

Debela na dvoje prelomljena ali opet sastavljena kamena greda; na oba gornja ugla jako a ponešto i dole okrhana.

Napis se veoma teško čita, jer je površina kamena neravna pa što su slova poradi njegove tvrdoće mjestimice plitko i premalo oštro urezana. Pismo, koje obilno rabi ligature, sjeća na kurzivu. Čitanje 2. retka nije sigurno a ima u njem na kraju

jedna ligatura, koja se nije dala odgonetati. Na početku 3. r. ima tragova slova, kojih je moglo biti tri (pop?). Kamen se je navodno nalazio nad ulazom u stari drvenički grad Zrinskih knezova, ali sam ga ja našao, gdje leži pred jednom kućom (negdašnjom stražarnicom) izmed toga grada i crkve.

Vjerojatno čitanje bilo bi: č f n a (= 1571) | leta (?) postavi ta . . . | . . . Ivan Matulić.

865. Kamena ploča s glagolski pisanim građevnim napisom kapelice sv. Trojstva od g. 1649., što ju je dao načiniti knez Ferenc Frankulin, porkulab u Grobniku kneza Petra Zrinskoga. Iz Grobnika. Darovao Franjo pl. Frankulin.

Vis. 0:33, dulj. 0:45, deblj. 0:20. Tvrdi žućkasto smeđi vapnenjak.

Debela kamena ploča, naokolo nasjeckana a ostrag nepravilno oklesana. Otučena znatnije desno gore i nešto dalje dole uz rub, te negdje oko sredine.

Napis glasi: D(eo) o(ptimo) [m(aximo)]· | Na slavu presvetoga tro[jstva] | i blažene divice Mari[je i na č]ast i spomenutje naša- [šća pre] častnoga driva svetog[a kr]i|ža g(ospo)d(i)na našega Is(u)- k(rs)ta [u]či[n]i | učiniti ovu kapelicu za se i z|a svojih sadanih i na- pridak bu|dućih plemeniti knez Ferenc | Frankulin, va to vrime bu- d[u]či porkulab u Grobniku pr[e]s|vitloga g(ospo)d(i)na g(ospo)di)na Petra Zrin|skoga etc. i doverši ju leta [č] h k z (1649) | dan bi (12) av- gusta miseca na v|ečne stvari spomenutje. — Slova sjećaju na pismo glagolskih štampanih knjiga. *ı* i *ť* se više ne rabe. U 3. r. je pogrešno zapisano slovo *ž* mjesto *l* u blažene. U 8. r. je *i* u riječi svojih zapisano sa tri okomita poteza III. Interpunkcija ima u 1. r. ispred i iza svakoga latinskoga slova i to u obliku trolista. U obliku dvopiknje ima ih u 6. r. iza kratica *gdna* i *Iskta*, u 12. r. iza kratica *gdna* i *gna* i u 13. r. iza kratice etc. Jednostavna se točka metnula u 14. r. ispred i iza brojke te iza riječi *mi se ca*. Na kraju napisa je točka i oko nje kružna crta. Ligatura ima samo

865

jedna u 15. r., gdje su spojena slova *tv*. Već spomenute kratice označene su circumfleksima.

O Ferencu Frankulinu, Zrinskom porkulabu u Grobniku, govori jedna glagolska listina grofa Petra Zrinskoga ddt. Ozalj grad 22. januara 1653., koja se nalazi i danas još kod njegovih potomaka u Grobniku. Grof Petar u njoj navodi, da je njegov sluga plemeniti i viteški knez Francisko Frankulin na njegov glas iz latinske zemlje (dakle iz Italije) došao i potvrđuje mu za njegovu vjernu službu i ona imanja, koja mu je sâm dao i ona, što ih je Frankulin od drugih pokupovao, oslo-

bađajuć njega i njegove potomke od svakoga podavanja (Iv. Milčetić u Viestniku hrv. arh. dr. IX 1887 str. 125).

I. Kukuljević, Nadpisi sredovječni i novovjekni str. 51 br. 174. — I. Milčetić u Viestniku hrv. arh. društva IX 1887 str. 125 (latinicom).

866. **Kamena greda s građevnim napisom grada Bužima** u Bihaćkom okružju u Bosni iz konca XV. vijeka. Poslao na dar jedan časnik u doba zaposjednuća Bosne 1876.

Dulj. 1·01, vis. 0·24, dublj. 0·18. Bijel vapnenac.

Duga debela greda, na d. kraju ožuljana i dole mjestimice okrhana. Kamen je naokolo otesan i na d. gornjem uglu učvršćenja radi malo odjelan. Ostrag je s istoga razloga ostao neravan. Prema donjem kraju desno nalaze se na licu kamena dvije veće nepravilne rupe, koje se je kod ispisivanja obišlo a isto se je učinilo i dalje prema kraju na trećem jednom mjestu, gdje je kamen nešto neravan.

= Та градъ sazидѣлъ · изъ фудумента избрани knezъ Юрай Mikuličićъ. | У ну врѣме ва всеи хрватској земли болега · ч(о)века небише, зачъ у крала Матиѣша у велики почтен'и бише, зачъ от' цара турскога угрској · зѣмли миръ нашалъ бише и цар римски та га добримъ ч(о)веком зовише и vs(a)ki од' тихъ поглавити даръ да' му бише; а

866

Hrvati ga za nenavijstь her'cegomъ Ivanišemъ pogubiše. Kili se oće takim č(о)veк(о)m zvati, neka t[a]kovъ градъ изъ фудумента има изъзидати, тере има себи tak[o]. — Zadnja dva retka zapisana su nešto manjim i na gušće zbijenim slovima, ali nema razloga za pomisao, da je to tek naknadno zapisano. U 1. r. su slova dь u sazidѣлъ bila ispuštena pa su se naknadno povrh retka zapisala. Na par mjesta nalaze se na kamenu točke, ali su te udubine sigurno bez prave namjere načinjene. Između pojedinih riječi ostavio se malen razmak. Jedina interpunkcija nalazi se u 6. r. iza pogubiše a izgleda kao na l. povučen kosi potez. Na više mjesta ima povrh nekih slova circumfleksu nalična kvaka, koja je ovdje u transkripciji označena apostrofom.

Porodica kneza Jurja Mikuličića, koji je „iz fudumenta“ sazidao grad Bužim, zvala se Gašparović, potjecala je iz Šibenika a imala je imanja u kninskoj, lučkoj i lapačkoj županiji. Najodličniji član te porodice bio je knez Juraj, koji se je po svom ocu Nikoli prozvao Mikuličićem. Radi odličnoga službovanja u mnogim ratovima uvažavao ga je kralj Matija Korvin, pa mu je darovao više gradova u današnjem bihaćkom okružju u Bosni: tako g. 1477. Ostrovicu na Uni, g. 1479. iza smrti Martina Frankapana Bužim i g. 1483. Ostrožac na Uni. I „car rimski“ Maksimilijan I. nadario ga je g. 1491. gradom Mutnicom, ali knez Juraj taj grad kao ni Ostrožac

nije zaposjeo. Uvidajuć, kolika pogibelj njegovim imanjinama prijeti od Turaka, od kojih je „ugarskoj zemlji mir našal“ bio, sagradi u Bužimu veoma utvrđeni grad. Po ovom glavnom svojem posjedu nazva se knezom bužimskim. Knez je Juraj bio oženjen s Jelenom Keglevićevom, ali taj brak ostade bez djece. G. 1494. namjeravao je radi bolesti da ode u Rim na liječenje, pa je tim povodom posinio svoga šurjaka Ivana Keglevića i predao mu za 5000 forinti, što ih je trebao za put i za ljekarije, sva svoja imanja, koja se u povelji, načinjenoj pred kninskim kaptolom, navode. Nu knez Juraj ili nije u Rim putovao ili se je ubrzo opet povratio. Sudeć po bužimskom građevnom napisu, koji je iza njegove smrti napisan, snašla ga je smrt u domovini, jer „Hrvati ga za nenavist hercegom Ivanišem pogubiše“. Taj herceg Ivaniš bio je ban Ivan Korvin, sin kralja Matije, s kojim je knez Juraj Mikuličić s nama nepoznata razloga došao u protimbu. G. 1495. uveden je Ivan Keglević u posjed imanja svoga šurjaka, koji je onda po svoj prilici bio već mrtav. Građevni napis bužimski, koji je sigurno novi vlasnik dao napisati, slavi vrsnoću pokojnikovu, od kojega „va vsei hrvatskoj zemli bolega č(ove)ka ne biše“. Za ovu potonju crtu govori i otvoren list kneza Jurja Špirančića od g. 1469., kojemu je Juraj Mikuličić izgubljeno blago našao i povrnuo uz uslov, da ne će onomu ništa na žao učiniti, u koga je Mikuličić to blago izvidio (Šurmin, Hrvatski spomenici. Zagreb 1898 str. 256).

R. Lopašić, Bihac i bihačka Krajina. Zagreb 1890 str. 141 i sl. — I. Kukuljević, Nadpisi sredovječni i novovjeki. Zagreb 1891 str. 374 br. 1288. — Đ. Šurmin, Hrvatski spomenici. Zagreb 1898 str. 349 br. 232.

867. Kamena ploča s grbom zagrebačkoga biskupa Eberharda Albena i njegova brata i nasljednika Ivana. Iz stolne crkve u Zagrebu. Darovao kaptol prvostolne crkve zagrebačke 1907.

Vis. 0·415, šir. 0·38, deblj. 0·145. Pješčenjak.

867

Eberhard Alben. Imao bi to da dokaže njegov kameni grb, od kojega je deset primjeraka bilo postavljeno na onih šest stupova i izvana na svakoj sjevernoj i južnoj babici pobočnih crkvenih brodova. Dalnji bi mu dokaz bio, što se gradnja t. zv. Hallenkirche sa jednako visokom glavnom i pobočnim lađama meće u doba od

Debela na stranama nasjeckana a ostrag nepravilno obrađena kamena ploča, kojoj su neki detalji ožuljani. Na gornjem užem licu kamena urezana je marka III (Versetzmarke).

U štitu s plastički izraženim unutra okrenutim zupcima unaokolo: Heraldčki na d. okrenuti uspravljeni lav s krunom na glavi.

Kamen je građevni spomenik zagrebačkoga biskupa Eberharda Albena (1397 do 1406 zagrebački, 1406—1409 velikovaradinski, 1409—1420 opet zagrebački biskup) ili njegova brata Ivana Albena (1420—1433). Ivan Tkalčić (Mon. civ. Zagr. II str. CXLIV) misli, da je sjeverni i južni visoki zid stolne crkve sa isto tako visokim babicama te onih šest visokih vitkih kamenih stupova u unutrašnjosti stolne crkve zagrebačke dao dograditi biskup

g. 1380—1420. Sadanju petu i šestu babicu južne strane da je dogradio biskup Ivan Alben, kako svjedoči uzidani grb (koji je naravno isti kao i njegova brata Eberharda). Dok za skrb biskupa Eberharda oko izgradnje zagrebačke stolne crkve nema nikakve direktne vijesti, dokazuje oporuka biskupa Ivana ddo 14/3 1433., da mu je do gradnje crkve bilo mnogo stalo, kada ostavlja 1500 forinti *ad fabricam ecclesiae zagrabienis continuandam* a i polovina dohotka od kralja Sigismunda njemu založenoga grada Kamengrada i varoši Koprivnice ima se, dok se ta mjesta ne iskupe, upotrijebiti *pro fabrica ecclesiae zagrabienis* (Tkalčić n. d. II str. 72). Bit će dakle opravdanije, da se Ivanovo djelovanje oko gradnje stolne crkve jače naglasi a za Eberharda dopusti samo mogućnost, da je i on u tom smjeru nešto učinio.

868. Kamena ploča s grbom pečuhskoga biskupa Sigismunda Ernuszt Čakovačkoga i građevnim napisom od g. 1488. Iz staroga grada u Đurđevcu.

Vis. 0·63, šir. 0·535, deblj.

0·075. Crveni mramor.

Debela kamena ploča s vanredno ukusno rađenim reljefnim likovima iz doba renaissance. Otkrhan je jedan par listova u vijencu lijevo gore.

U izdubljenom polju nalazi se manji štit s grbom obitelji Ernuszt: Na visokom zidu stojeća kula bez kruništa a s jednom puškarnicom te desno i lijevo po jedna šesterotraka zvijezda. Povrh štita je bogato dragim kamenjem urešena biskupska mitra sa dvije duge vezene vrpce. Naokolo je vijenac sa na rijetko metnutim parovima raznoličnoga lišća i raznoličnih plodova, među kojima ima krušaka, gunja, oraha, šljiva i mogranjevih jabuka. Svega je po osam pari lišća i plodova. Pozadina je iznutra urešena u niskom reljefu izrađenim svijajućim se bilinskim hvojama.

868

Na donjem rubu u dva plastičnom crtom rastavljena retka napis s plastički izvedenim slovima i interpunkcijama: Arma Sigismundi ep(iscop)i Qui(n)que(ecclesiensis anno do(m)in)i 1488. — Slova imaju djelomice još gotski oblik. U riječi anno je drugo *n* preokrenuto zapisano *n*. Kratice označene su znakom $\sim$ povrh retka. U 1. r. služe kao interpunkcije raznolični cvijetovi, dok u 2. r. u tu svrhu rabi jedanput nekakov šesterokut, jedanput pločica poput onih za igranje na daski (Brettstein), te manja okrugla i četverouglaste pločice.

Sigismund Ernst Čakovački bio je stariji sin Ivana Ernusta, koji se zove i Hampo († 1476), pokrštenoga Židova iz Švedske, koji je za kralja Matije Korvina došao do silnoga bogatstva i do najvećih časti u Ugarskoj i Hrvatskoj. Stariji sin Sigismund postao je g. 1475. pečuhskim biskupom, g. 1494. bio je banom Dalma-

cije, Hrvatske i Slavonije a g. 1502. zajedno sa svojim bratom Ivanom II. banom Dalmacije i Hrvatske. Umro je g. 1505. Prema našem spomeniku sagradio je g. 1488. u Đurđevcu grad. Obitelj je izumrla g. 1540. s unukom Sigismundova brata Ivana Gašparom a opsežna njezina imanja posjedovali su kasnije grofovi Zrinski, koji su u svoj grb umetnuli i grb obitelji Ernest.

Dr. I. Bojničić Kninski u Viestniku hrv. arheološkoga društva XIII 1891 str. 65 i sl. (sa slikom). — I. Kukuljević, Nadpisi str. 37 br. 122. — Kerchelich, Notitiae praeliminares str. 515.

869. Građevni kamen g. 1876. porušene kapelice sv. Fabijana i Sebastijana od g. 1499., koja se je nalazila uz crkvu sv. Marka u Zagrebu.

Dulj. 0:97, vis. 0:52, deblj. 0:145. Vapnenjak.

Debela kamena ploča sa širokim rubnim letvicama. Manjka znatan komad l. gore a okrhana su i oba ugla na desnoj strani.

Na sredini kamena isklesan je veliki štit s grbom grada Zagreba: Tri kule s kruništima i gotskim prozorima, od kojih dvije postrane stoje na krševitim bre-

869

žuljcima, oko kojih se vidi ogradni zid s kruništima. Viša srednja kula siže do dole i tu ima otvorena uska vrata. Gore (heraldički) desno van okrenut polumjesec a l. peterotraka zvijezda. Na štit se prislanja (heraldički) desno uspravljajući se dvorepi lav a l. su u dva reda gotički pisane arapske brojke: 1 - 4 | 9 - 9.

Kamen se je negda nalazio na babici kapelice sv. Fabijana i Sebastijana, zaštitnika protiv kuge, koja je u srednjem vijeku gradom Zagrebom više puta harala.

Sigurno se na njem zabilježena g. 1499. odnosi na gradnju te kapelice, a kako to svjedoči prikazani grb, dala ju je sazidati gradska općina zagrebačka. Posvetio ju je g. 1502. Stjepan, biskup rožnanski i kanonik zagrebački. Kapelica se je negda nalazila na sjeverozapadnom uglu crkve sv. Marka neposredno uz sakristiju a bila je prema crkvenoj lađi otvorena. U njoj je bio oltar svetaca, kojima je bila posvećena, a od g. 1761. i tijelo sv. mučenika Felicijana (J. Barlé, Povjest župa i crkava zagrebačkih I str. 22 i sl.).

Dvorepi češki lav, koji je prikazan kao štitonoša uz grb grada Zagreba, stojeće možda u kakovom snošaju s kraljem Sigismundom, koji je bio iz dinastije čeških Luksemburgovaca.

I. Kukuljević, Nadpisi str. 325 br. 1122. — E. Laszowski u Vjesniku hrv. arh. dr. N. s. I 1895 str. 135 (sa sl. 93).

870. Kamena ploča s grbom kardinala i ostrogonskoga nadbiskupa Tome Erdödiya i građevnim napisom Bakačeve kule od g. 1517. Nalazila se negda nad ulazom u Bakačevu kulu u utvrdama oko stolne crkve u Zagrebu, koja se je g. 1907. porušila. Darovao kaptol prvostolne crkve u Zagrebu 1907.

Vis. 1·045, šir. 0·84, deblj. 0·195. Pješčenjak.

Debela na dvoje prelomljena ali opet sastavljena kamena ploča, kojoj je površina u gornjoj polovini od smr-zavice mnogo trpila, tako da se na pr. kardinalski šešir samo u konturama raspoznaje. Okrhani su: I. okrajak križeve prječke i jelenove noge.

U profilovanom okviru nalazi se štit s grbom obitelji Erdödiya (Heraldiki na d. okrenuta gornja polovina rastućega jelena na polovini kotača). Na štitu stoji 26 cm visok križ a povrh njega je kardinalski šešir, s kojega se na obje strane spuštaju duge isprepletene uzice svaka sa 10 kita u četiri reda.

Na donjem rubu kamena je napis: Tho(ma)s car(dina)l(is) Strigon(iensis) a(nno) d(omi)ni 1517. — Za oznaku kratica nalaze se svinute crtice povrh OS i ON a trećom je prekríženo slovo L, koje je manje od ostalih i zapisano malo poviše. — Da se osigura kaptolski grad zagrebački protiv eventualno moguće navale od Turaka, već je biskup Osvald (1466—1499) g. 1476. naredio bio, da se kaptolski grad obzida zidom. Njegov nasljednik biskup Luka (1500—1510) namjeravao je, da utvrdi sâm biskupski grad novom i jaćom tvrdom od dotadašnje,

870

kako mu je to kralj Vladislav naćožio bio, kada ga je u Zagreb šiljao. Do toga novoga utvrđivanja nije za Lukina biskupovanja došlo, ali ga je izveo nadbiskup ostrogonski kardinal Toma Bakać, kada je upravljao zagrebaćkom biskupijom (1510—1518), upotrijebiv navodno u tu svrhu onih 16.000 zlatnih dukata, što ih je biskup Luka za popravljanje stolne crkve ostavio bio. Po građevnom napisu u t. zv. Bakaćevom tornju, koji se je sa susjednim dijelovima utvrđnoga zida g. 1907. porušilo, ćini se, da su te utvrde oko stolne crkve bile g. 1517. dovršene.

I. Kukuljević, Nadpisi str. 327 br. 1130.

871. Kamena ploća s grbom fratra Gašpara Bobusa i latinskim građevnim napisom od g. 1542. Nalazila se negda povrh jednih vrata kraj nekadanje crkve sv. Ivana u Senju. Darovao Ivo pl. Hreljanović, knjižar u Senju 1906.

871

Vis. 0·54, šir. 0·38, deblj. 0·08—0·11. Bijeli mramor.

Debela, na desnoj strani poput poklopca odjelana kamena ploča; na rubu na više mjesta neznatnije otučena.

Veći dio kamena zaprema izdubljen vodoravno raspolovljen štiti sa dva (heraldički) na desno okrenuta vola. Dole je rastavljeno zapisana godina 15—42 i ispod nje napis: *Frater Gaspa(r) | a Bobus e[rat] | fundator.* — U 2. r. su ligature slova ATE i PA. Na koncu 3. r. su zadnja tri slova u staro doba eradirana a iza S se nalazi krstolika interpunkcija. Na koncu 4. r. zarezana je biljka sa pet cvijetova i žiljem. — Što je fratar Gašpar Bobus utemeljio, nije poznato. Moglo bi se misliti na crkvu ili još prije na kakovu zgradu za redovnike. Obitelj je domaća pa i danas ima mnogo seljaka Bobusa oko Kraljevice.

872

873

872. Kamena ploča s grbom plemićke obitelji Živković. Nalazila se negda na kući obitelji Živković u Senju. Darovana u 90-tim godinama XIX. vijeka. Vis. 0'50, šir. 0'355, deblj. 0'075. Vapnenjak.

Odebela, na rubovima nešto okrhana kamena ploča.

U štiti, koji u sredini gore završuje peterolistom palmetom, nalazi se grb, koji sastavljaju okomito postavljen buzdovan i dvije unakrštavajuće se helebarde.

Dobar posao XVI. vijeka.

Ovaj je grb podijelio zajedno s plemstvom kralj Vladislav Mikši Živkoviću, sinu dubrovačkoga konzula i vicejudexa Đure Živkovića i njegovom sinu Ivanu. Original grbovnice ddo. Buda feria IV. prox. post festum beati Bartholomaei Apli. 1493. nalazi se u senjskom gradskom arhivu (Mile Magdić u Starinama jugosl. akad. XV str. 155).

873. Kamena ploča s grbom nepoznate obitelji. Iz Senja, gdje se je do g. 1909. nalazila u zidu kuće Ivana Bosnića (Uskočka ulica k. br. 276) u visini drugoga kata. Kupljena 1909.

Vis. i šir. 0'68, deblj. 0'215. Vapnenjak.

Debela kamena ploča, mjestimice neznatnije okrhana.

Dva krilata anđela s osjenkama oko glava dižu štiti s grbom (stablo s lišćem i žiru naličnim plodovima i pupoljcima), koji je za petlju jedne uzice obješen. Povrh štita dva unakrštena dugačka ključa sa uzicama za privješanje a nad njima velika kruna sa tri reda liljanima naličnih šiljaka, iz koje dole na obje strane izilazi po jedna na krajevima kitama urešena široka vrpca. U gornjoj je polovini ploče naokolo izrađen profilovan okvir, urešen srcolikim lišćem bršljanovim. Ukusan posao XVI. vijeka.

874. Kamena ploča s građevnim napisom neke zgrade od g. 1580. Iz Grobnika, gdje se je negda nalazila pred Valjanovom kućom. Kupljena 1895.

Vis. 0·80, šir. 0·615, deblj. 0·17. Vapnenjak.

Debela, mjestimice znatnije okrhana kamena ploča, prelomljena na dva opet prisastavljena komada. Oblik kamena u gornjem je dijelu udešen prema njegovom plastičnom uresu. Golub je u novo vrijeme crvenom uljenom bojom naličen.

U gornjem dijelu nalazi se štiti s grbom (heraldički na d. okrenuti golub, koji stoji raširenih krila na horizontalno položenoj uljičnoj grančici). Donjim dijelom taj štiti prodire u prva dva retka napisa. Na štiti stoji napred okrenuta okrunjena kaciga sa sličnim golubom bez grančice na vrhu. Iz pozadine iza kacige izilaze dva debela svežnja grančica s lišćem, koji se na obje strane niz štiti spuštaju.

Napis glasi: [D]eus meus — spes mea. | Ve(n)i sa(nc)te spiri—tus! Reple tu(o)ru(m) cord[a] fideli(um) et tui amoris in [eis] | igne(m) accende, qui per diversa(t)em | linguarum c[u]n(c)taru(m) gentes [in] | unitate fide[i] congregast[i]! | [F]rancisus D[esic]h hoc opus | [f]ecit fieri [15]80. — U napisu ima više potezima označenih kratice i iza svake riječi trouglasta interpunkcija. Ime inače nepoznatoga Franje Desića, koji je taj kamen sa ovim grbom valjda zato dao načiniti, da ga metne na svoju kuću, i godinu 1580. moglo se je samo na temelju starijega prijepisa u Kukuljevićevoj publikaciji nadopuniti, koji je načinjen, dok je kamen bio još čitav. Molitva svetomu duhu u ovom napisu svakako stoji u svezi s golubom u grbu. Nije u ostalom ničim dokazano, da li je Franjo Desić bio plemić te je li prema tomu imao pravo da rabi grb. Lik sv. duha u za grb opredijeljenu štiti i molitvu sv. duhu smjela si je svaka pobožna duša metnuti na svoju kuću.

I. Kukuljević, Nadpisi sredovječni i novovjeki str. 50 br. 171.

874

875. Kamena ploča s bilješkom o oltarskoj fundaciji župnikâ Stjepana i Andrije Katulića za crkvu sv. Jurja u Starim Čičama od g. 1689. Iz Čankovca grada kod Velike Gorice u Turopolju. Darovao Nikola Hribar u Velikoj Gorici 1895.

Vis. 0·845, šir. 0·795, deblj. 0·125. Bijeli mramor.

Velika debela kamena ploča, na gornjem rubu znatno okrhana.

Veći dio kamena zaprema u reljefu izradeni grb obitelji Katulić. U njegovu je štitu heraldički na d. stupajući lav sa rašljastim repom, svedenom sabljom u d.

i turskom glavom u l. šapi. Na štitu je napred okrenuta okrunjena kaciga, s koje se ispod krune spuštaju na jednoj i na drugoj strani niz štitić po tri uvijajuća se velika akanthova lista. Iz krune niče isti onaj na d. okrenuti lav s rašljastim repom, sabljom i turskom glavom.

U oba gornja ugla kamena ostavile se dvije četverouglaste ploče s napisom:

Altaria ducen(orum) |
[co]ronatorum, | quam f(e-
cerunt) a(dmodum) r(eve-
rendi) d(omini) Stjep(ha-
nus) et And(reas) Katulich
p(arochi), in e(cclesia)
s(ancti) G(eorgii) i(n) V(e-
tere) Chice | in sui suo-
r(um)q(ue) pare(antum) | me-
mor(iam) aetern(am): In

875

men(se) (bis) sacr(a) celebrantur, | an[(ni)ve]rsaria: XVI Jun(ii) | pro sacer(doti)b(us) (et) pare(ntibus) | XXIII Ap(rilis). Vesp(ere) (et) mane | utriusq(ue) annivers(arii) | compulsare in ev(angeli)um (?) servand(um). 1689. — Napis je dosta nepravilno pisan. Iza većine pojedinih rieči i mnogobrojnih kratica ima interpunkcija, koje se bilježe kao točke, črknje ili dvostruke črknje. Višebroj reverendi domini u 2. r. lijevo piše se RR·DD. Uz redovite majuskule piše se katkada slovo *e* minuskulom. Za kratice ima povrh odnosnoga slova znak u obliku vodoravne crte ili circumfleksa. Par puta ima ligatura, a dočetak ablativa plurala *us* piše se jedanput (u 5. r. desno) običajnim znakom a odmah iza toga i riječ *et* znakom &.

O utemeljiteljima ove oltarske fundacije znade se, da su obojica bila rodom iz župe Staro Čiče, gdje Katulića ima u Buševcu. Stjepan Katulić umro je valjda g. 1689. kao župnik u Martijancu, pa je ostavio 200 rajnskih forinti za misnu zakladu u Starim Čičama a drugih 200 forinti dao je njegov brat Andrija, župnik u Križovljanu prilikom bratove smrti u istu svrhu. Zato su se imale svakoga mjeseca čitati dvije mise, a po kanoničkoj vizitaciji od g. 1695. još dvije mise na kvatre te rekvi-

jemi na godišnjicu smrti i to za Stjepana 16. lipnja a za njegova oca Mateja 23. travnja. U ta dva slučaja imala su zvona da zvone i u predvečerje godišnjice i u jutro prije rekvijema (Barlé J., Povijest crkve u Turopolju u Laszowskovoju Povijesti plem. općine Turopolja. Sv. II str. 309).

876. Kamena ploča s grbom zagrebačkoga biskupa Aleksandra Mikulića (1688—1694) i napisom od g. 1692. Iz prvoga kata istočnoga zida negdašnje zgrade kaptolske biblioteke, koja se je g. 1907. porušila zajedno sa zapadnim utvrdnim zidom pred pročeljem stolne crkve zagrebačke. Darovao kaptol prvostolne crkve u Zagrebu 1907.

Vis. 1·065, šir. 0·77, deblj. 0·11. Crni mramor sa umetnutim pločama od crvene pečene gline.

Debela kamena ploča, na kojoj su gornji desni i donji lijevi ugao odbijeni. Na četiri mjesta je kamen skroz izdubljen, te su se tamo učvrstile ploče od pečene gline. Na debeloj kamenoj ploči isklesano je dosta visoko izbočeno veliko uvijajuće se akanthovo lišće sa dva velika cvijeta, iz kojih su izašla dva napred okrenuta, od crvene gline načinjena „putta“ sa zakržljanim ručicama i bez noguh. Izmed njih je nešto dalje gore velika ploča od crvene gline s biskupovim grbom (u štitu sa svedenim obrubnim okvirom, na travom obraslom trovrhu heraldički na desno okrenuti skačući jednorog (Einhorn) u obliku konja sa jarećom bradom i dugim ravnim napred okrenutim rogom). Na grbovnom štitu stoji svijajućim se listovima urešena mitra sa dvije vrpce s kitama te biskupskim štapom sa drškom baroknih oblika (hvoja s listovima). Dole je umetnuta četvrta glinena ploča s napisom, u kojem je u akrostihu zabilježena godina 1692., kada je kaptolska biblioteka sagrađena: ALEXANDER İGNATİVS | MİKVLİTS PRÆSVL

876

ZAGRA|BIENSİS EREXIT. — Aleksander Ignjat Mikulić barun Brukonovački rodio se g. 1650. Postao je g. 1687. naslovnim biskupom kninskim a g. 1688. biskupom zagrebačkim. Umro je 11. svibnja 1694. jedva navršiv 44. godinu života. Najznatnije njegovo djelo je osnivanje kaptolske biblioteke, za koju je nabavio knjižnicu pisca djela „Ehre des Herzogthums Krain“ Valvasora, sa velikim brojem bakroreza, koji danas reprezentiraju veliku vrijednost (Farlati, III. sacr. V str. 588—589).

I. Kukuljević, Nadpisi str. 342 br. 1175 (koji je krivo zbrojio godinu 1693. mjesto ispravne 1692).

877. Kamena ploča s grbom obitelji Patačića. Valjda iz Zagreba.

Vis. 0·60, šir. 0·44, deblj. 0·11. Vapneni pješčenjak.

Debela kamena ploča klesana prema konturama prikazanih predmeta. Na površini gdjegdje neznatnije ožuljana.

Grb u više manje srcolikom, vertikalnim lukom na dvoje razdijeljenom štitu ima u prvom polju rašireno orlovo krilo a u drugom na morskim valovima stojeću

877

napred okrenutu neodjevenu Fortunu sa dugim u vjetru lepršajućim jadrom u podignutoj desnici, koje joj se omotalo oko srednjega dijela tijela a koje je i spušenom ljevicom prihvatila. Na štitu stoji dvokraka velikim kamenom urešena biskupska mitra sa svijajućim se vrpcama i do nje biskupski štap, dok ga postrance obavijaju veliki stilizovani akantovski listovi.

Kamen se je negda nalazio na kojoj valjda zagrebačkoj kući, koja je pripadala kojemu biskupu iz roda odlične hrvatske velikaške obitelji Patačića, pa je prema tomu načinjen u XVIII. vijeku, u kojem su tri Patačića bili biskupi. Prvi je to bio Đuro Patačić, koji je g. 1699. postao zagrebačkim kanonikom, g. 1704. bosansko-srijemskim biskupom a umro g. 1716. Mnogo znatnija je ličnost bio njegov nećak barun (kasnije grof) Gabrijel Hermann Patačić od Zajezde, koji se

je rodio g. 1698., postao g. 1723. zagrebačkim kanonikom, g. 1730. srijemskim a g. 1732. kaločkim biskupom, 21. svibnja 1735. grofom, g. 1740. kaločkim nadbiskupom a umro g. 1745. Treći biskup bio je Gabrijelov nećak barun Adam Patačić od Zajezde. On se je rodio g. 1717., bio je g. 1741—1760. zagrebački kanonik, postao je g. 1751. naslovni biskup novijski, g. 1760. velikovarađinski biskupom a g. 1776. nadbiskupom u Kaloči, gdje je umro 19. srpnja 1786. Obitelj Patačića izumrla je g. 1834. u muškoj lozi s grofom Bartolom.

878

878. Ulomak kamene ploče s dekorativnim reljefom. Izvadeno iz zida kaptolske biblioteke pred stolnom crkvom u Zagrebu, kada se je prednju stranu utvrda oko crkve porušilo. Darovao kaptol prvostolne crkve zagrebačke 1907.

Vis. 0·59, šir. 0·70, deblj. 0·14. Pješčenjak.

Debela dole nepotpuna kamena ploča sa 8 cm širokim glatkim okvirom, koji je na l. strani zajedno s jednim dijelom likova pravilno otklesan.

Prikazana je girlandama i lišćem urešena vitka zvonolika posuda, pokrivena

poklopcem, iz kojega je izniknula duga stapka s cvijetom. Posude se na obje strane glavom dotiče po jedna fantastična zvijer s glavom neke vrsti kozoroga, koja ima ostrag krilu naličnu kučmu, s veoma dugim vratom, koji odmah prelazi u skvrčene čovječje noge i sa gore svijajućim se lavljim repom. Povrh ovih zvijeri nalazi se drugi par životinja, kojima glave imaju nešto od lava i od delfina a tanko im se svijeno zmijsko tijelo gubi iza glava onih kozoroga.

Ukusan posao XVII. vijeka.

879. Kamen s građevnim napisom od g. 1640. Iz Modruša. Darovao župnik Ivan Pobor 1872. Vis. 0·25, šir. 0·27, deblj. 0·22. Tvrdi vapnenjak. Kamena kocka sa starim rubom gore, desno i dole; lijevo znatnije otučena.

Čini se, da će se imati čitati:

= 16 + 40 a(nno). | Ja Radiv[o]j p(i-sah) u spas | <d m> do m]a mi. — Onaj, koji je to napisao, kao da nije bio sasva vješt latinskomu pismu, jer u 3. r. imade uzastopce četiri slova zapisana kurzivnom ćirilicom п у е и.

I. Kukuljević, Nadpisi sredovječni i novovjekci str. 141, 475 (= str. 374, 1286), među kamen u g. 1101.

880. Kamena ploča sa građevnim napisom mletačke tvrđave od g. 1646. Nađena na jednom seljačkom grobu u groblju kod Sv. Jurja južno od Senja, Darovao Ivan Matejčić, župnik u Sv. Jurju 1901.

Dulj. 1·255, vis. 0·62, deblj. 0·21. Tvrd žučkasti vapnenjak.

Velika debela kamena ploča sa žlijebom mjesto okvira unaokolo.

Napis glasi: Huius arcis fundamentum primum | Gabriel Georgius Gabriellis filius et | Aloysii D(ivi) Marci procuratoris | frater pro ser(enissi)mo d(omini)o Veneto ext(raordinarius) Polae | provisor ad civitatem portu(m)que | tuendum, ad omnia paratus et | anima(n)tes contra Turcas Cretam | vastantes, Italiam comminantes | fecit ac posuit duce Francisco de Molino | anno d(omi)ni MDCXXXVI.

Prema sadržaju napisa morala se ova ploča nalaziti u zidu jedne tvrđave, koju je g. 1646. za dužda Francesca Molina (1646 do 1655) sagradio Gabriel Zorzi, vanredni provisor Pole za zaštitu grada i

luke (naravno puljske) protiv Turaka, koji pustoše Kretu i prijete Italiji. Moralo bi se pretpostavljati, da je ta utvrda bila u Poli, pa je stoga veoma čudno, da se je građevni napis našao u Sv. Jurju kod Senja, gdje sam ju ja sâm otkrio na seljačkom

879

880

grobu i doznao, da je donešena iz utvrde, kojoj se razvaline u neposrednoj blizini svetojurjevskoga groblja nalaze. Za Gabriela Zorzija mogao sam ustanoviti, da je valjda 12. travnja 1646. određen da bude vanrednim provizorom u Poli uz zadaću, da ju utvrdi. Podređuje mu se tim povodom redoviti provizor, daje zapovjedništvo nad četama i radnicima, stavljaju mu se na raspolaganje dva inžinira i dvije galije. U svibnju, lipnju i srpnju više mu puta mletački senat piše u poslu utvrđivanja Pole povodom njegovih izvještaja, a 19. srpnja se javlja, da je vanredni puljski provizor Gabriele Zorzi odaslan na komando brodovlja in Golfo, te ga ima zastupati redoviti provizor.

881

Već 31. srpnja imenovan je novim vanrednim provizorom Pole plemić Giustiniano Giustinian (*Atti e memorie della società istriana di archeologia e storia patria*. Vol. XV 1899 str. 71 i sl.; Vol. XVIII 1902 str. 235—238). Nigdje ni tu ni drugdje nema govora o građenju tvrđave kod Sv. Jurja, koji se ne nalazi na mletačkom zemljištu, nego na carskom. Istina je, da se carska vlada u XVII. vijeku nije mnogo brinula za one puste primorske kra-

jeve južno od Senja, gdje nije utvrđivala ni posve razvaljena Karlobaga, koji se je Pieroniju po čuvenju g. 1639. činio važnim, ali ovakove povrjede suverenoga prava, kao što bi to bila gradnja tvrđave po tuđoj tvrđavi, sigurno ne bi dopustila. Može se stoga samo pretpostavljati, da je ploča s građevnim napisom mletačke tvrđave u Poli kasnije (možda u francusko doba) pri gradnji male fortice u Sv. Jurju kao građevni materijal iz Pole donešena bila. Dokaza za ovakovu slutnju nema nikakvih a dok se ne nađu, nema ni ta slutnja velike vjerojatnosti.

881—882. Dva kamena s građevnim napisima velikoga skladišta žita, što ga g. 1803. u doba velikoga glada jedva za

882

osam mjeseci sagrađiše na temeljima rimskim Marko Postić i njegov unuk Pavao. Iz Siska, gdje su se nalazili u zidu žitnoga magacina, koji je prije par godina porušen.

881. Dulj. 1'06, vis. 0'54, deblj. 0'18. Plavkasto sivi vapnenjak.

Debela kamena ploča, na kojoj su donji uglovi okrhani. Naokolo okvir sa rozetama u uglovima, koje imaju nejednak broj listova (6—8). Ispod na d. letećega Erosa, koji puše u trublju, napis: Quum | dira fames undi-

que premebat | Marcus Postich Paulusque nepos | molem hanc divae Cereri sacram | mensibus vix octo | stupentibus lymphis | ruderibus imposuere latinis | anno Christi MDCCCIII. U 3. r. ispravljena je jedna pogreška time, da su se malo nezgodno spojila slova IC. U 6. r. ostalo je pogrešno stupenteibus mjesto stupentibus.

882. Dulj. 1·18, vis. 0·58, deblj. 0·16. Plavkasto sivi vapnenjak.

Debela kamena ploča, prelomljena na dvoje. Naokolo profilovan okvir sa velikim peterolistim rozetama u uglovima (Rozeta d. dole ima šest listova). Ispod napisa u izdubljenom duguljastom polju na l. ploveća lađa žitarica. Napis glasi: Anno Christi MDCCCIII | molem quam lymphae Colapis vix | mensibus octo surexisse stupente famis | atrae tempore Postich Marcus cum | Paulo posuerunt rudere in isto.

883. **Kamena ploča s napisom u počast cara Franje**, kada je 24. lipnja 1818. posjetio zagrebačku akademiju. Kamen se je negda nalazio na zgradi zagrebačke akademije (sada gornjogradske gimnazije) na trgu sv. Katarine u Zagrebu. Darovao Dr. Franjo Marković, sveučilišni profesor 1898.

Vis. 0·96, šir. 0·785, deblj. 0·115. Crni mramor.

Debela, gore svedeno rađena kamena ploča sa dvostrukim okvirom unaokolo.

D · O · M ·
FRANCISCO · AUSTR · IMPER · AVG
PACE · TERRA · MARIQUE · PARTA ·
TUTELARI ·
BONARUM · ARTIUM · NUMINI ·
QUOD ·
TFR FAUSTO · ADVENTU · SUO
MUSARUM · HOC · SACRARIUM ·
CUNCTIS
PATERE · IUSSERIT · CIVIBUS ·
VIRTUTI
MAIESTATI^q · PRINCIPIS · OPTIM ·
DEVOTUM
ATHENAEUM · ZAGRABIENSE ·
POSUIT ·
VIII · KALEND · IUL · MDCCCXVIII ·

Akademija postojala je u Zagrebu već od g. 1669. a upravljali su njome Isusovci. G. 1776. uredila ju je carica Marija Terezija iznova pa je tako postojala do g. 1850. = D(eo) o(ptimo) m(aximo). | Francisco Austr(iae) imper(a-tori) Aug(usto), | pace terra marique parta, | tutelari | bonarum artium numini, | quod | ter fausto adventu suo | Musarum hoc sacrarium | cunctis | patere iusserit civibus. | Virtuti | maiestatiq(ue) principis optim(i) | devotum | Athenaeum Zagradiense | posuit | VIII. Kalend(as) Jul(ias) MDCCCXVIII.

884. **Ulomak ploče s posvetnim napisom, u kojem se spominju pakao i spasitelj**. Naden g. 1889. u Zagrebu u zidu istočnoga ugla bolnice milosrdne braće na Jelačićevu trgu. Dar predstojništva samostana milosrdne braće 1889.

Vis. 0·335, šir. 0·32, deblj. 0·09. Žučkastosmeđi pješčenjak.

Naokolo oblomljen veći komad debele ploče, na kojoj je zapisan napis XVII—XVIII. stoljeća:

..... m(?) .... | ... [i] d circo .... | ..... nostri .... | .... inferno
.... | ..... redem[ptor] ..... — Pismo dosta pravilno. Riječi inferno i

884

redemptor, kojima se je jedinim sačuvalo prvo slovo, pisana su većim početnim slovima, a tako je to valjda bilo i kod drugih riječi. Na kraju 3. r. ima ostatak okomita poteza nekoga slova.

CIL III 13409 (gdje ga valja brisati, jer nije rimski spomenik). — S. Ljubić u Viestniku hrv. arh. dr. XI 1889 str. 92.

885. Kamena konzola s latinskim napisom.

Iz Dola kod Staroga grada na otoku Hvaru u Dalmaciji.

Dulj. 0·45, vis. 0·17, deblj. 0·125. Bijeli mramor.

Odeblja kamena greda, na gornjem rubu i na akanthovom listu na više mjesta okrhana. Na gornjoj

strani kamena nalaze se dvije četverouglaste izdubine, u kojima su negda valjda bile učvršćene željezne šipke neke ograde.

Kamen je lijevo na prednjem kraju svedeno zarezan, pa je tamo načinjen velik akanthov list, koji se u svom gornjem dijelu tobože pod težinom na njem ležeće ploče dole svija. Na d. uzdužnoj strani kamena nalazi se između te ploče i manjega lista malim liščem urešena zaobljena letvica. Na onom komadu kamena, kojim je konzola zahvaćala u zid, zapisan je kasnim slovima nerazumljiv napis, od kojega se vide slijedeća slova:

SSV€ // // S // // R·V€ //
 NI·VC·ORAR€·M·M·IO
 NOSTRI

Od napisa su sigurne samo riječi orare u 2. r. i nostri u 3. r. Napis, u kojem slovo € ima okrugli oblik a srednja se dva poteza slova M spuštaju samo

do sredine retka, teško da će biti stariji od XVII. vijeka, ali konzola, kojoj je lišće bilo čvrstim cementnim mazom zamazano, može biti antikna.

S. Ljubić, Inscriptiones quae Zagrabiae in museo nationali asservantur 1876 str. 26 br. 63 (među rimskim spomenicima, kamo napis ne spada).

886. Kameni po-

stamenat željeznoga krsta, što ga je g. 1697. u Kustošiji kod Zagreba podigao kanonik kustos Ivan Znika a g. 1844. popravio kanonik kustos Franjo Tuškan.

Vis. 0·30, šir. i dublj. 0·485. Pješčenjak.

Podnožje urešeno je na tri strane frizom lišća a na četvrtoj je napis:

IOAN. ZNIKA. CAN.
 CUST. CAT. ECC. ZAG. POSVIT.
 16 97.

Refec. Fr. Tuskan. can. cust.

1844.

I. Kukuljević, Nadpisi str. 343 br. 1180.

885

887. **Ulomak nadgrobne ploče neke gospođe Barbare.** Provenijencija nepoznata (Zagreb?).

Vis. 0·165, šir. 0·185, deblj. 0·06. Bijeli mramor.

Veći komad odebele kamene ploče, koja je l., dole i d. nepotpuna. Dolnji dio desnoga ruba je izgladen.

887

Na kamenu je bio u reljefu isklesan napred okrenuti na jastuku ležeći lik pokojnice, od kojega se je samo neznatni komadić čela s diademom u kosi sačuvao. Desno do glave vidi se gornji okrajak jastuka. U gornjem dijelu 0·115 širokoga profilovanoga okvira preostalo je od gotskim minuskulama pisanoga napisa: . . . . . do-
min]a Ba(r)bara (con)toralis mag[nifici domini i t. d. — Povrh prvoga *a* u imenu pokojnice ima znak za kraticu (jer je *r* ispušten) a slovka *con* zapisana je običajnim znakom. Iza pojedinih riječi nalaze se dugački rastavni znakovi. Spomenik će biti iz XIV. ili XV. stoljeća.

888. **Nadgrobna ploča nepoznate osobe** s gotskim slovima pisanim latinskim napisom i s reljefom. Iz g. 1891. porušene kapelice uz crkvu na groblju u Novom u Vinodolu. Darovao kaptol modruške biskupije u Novom 1894.

Dulj. 1·15, šir. 0·665, deblj. 0·11. Tvrđi vapnenjak.

Debela kamena ploča, na lijevom kraju nepotpuna. Figura, slova i rubni okviri mjestimice otučeni.

Veći dio kamena zaprema zaokvireno izdubljeno polje sa na l. trčecom velikom životinjom, od koje se glava i prednji dio tijela s nogama nije sačuvao. Ipak je vjerojatno, da je bio prikazan jelen, i moguće, da se ima predmnijevati, da se je ta životinja nalazila u grbu osobe ili obitelji, kojoj je grobnica bila ovom pločom pokrivena.

888

Plastički izvedena gotska slova nalaze se desno u dva letvicama omeđena retka, ali se je od njih na mnogim mjestima dosta odlupilo, tako da je napis veoma teško pročitati. Čini se, da je tu zapisano: H(a)ec est s(e)p(ultu)ra | Poli Michal. Povrh zadnjega slova l. r. kao da stoji znak za skraćenje. Vrijeme: XIV. ili XV. vijek.

889. **Ogromna nadgrobna ploča nepoznatoga ratnika.** Nadana prigodom regulacije Dretulje kod Plaškoga. Darovao gospodarstveni odsjek kr. zemaljske vlade 1900.

Dulj. 2·00, šir. 0·98, deblj. 0·39. Tvrđi vapnenjak.

Veoma velika, nešto nepravilno otesana kamena ploča; popucana i mjestimice otučena.

Na kamenu su u niskom reljefu izraženi: gore okrenuti polumjesec, dvije šesterotrake zvijezde i izmed njih velik štit (treća zvijezda u d. uglu dole već se je sasma izlizala), kaciga, dugi ravni mač za dvije ruke između dviju željeznih rukavica, pa sunce i drugi spram njega otvoreni polumjesec, koji je uži od onoga gore. Spomenik se može datirati prema maču, koji ima oblik, što je od XIII—XV. vijeka u porabi bio.

890. **Nadgrobní spomenik Ivana de Zela, biskupa bosanskoga.** Iz nekadanje stare biskupske zborne crkve u Đakovu. Darovao Ivan Krapac, biskup đakovački 1912.

Vis. 1·00, šir. 1·19, deblj. 0·15. Crvenkasti vapnenjak.

Manjka gornja polovina kamena, na kojem je i lijevi donji ugao odlomljen, ali se je našao jedan manji ulomak s lijevoga ruba toga komada sa nekoliko slova od napisa, koja neposredno nastavljaju dalje gore sačuvani dio napisa.

Na spomeniku je bio prikazan napred okrenuti cijeli lik ležećega biskupa u potpunom ornatu i s biskupskim štapom u lijevoj ruci. Na sačuvanom komadu je samo donja polovina figure počam od prilike od trbuha i donji kraj štapa. Lijevo i desno do lika po jedan je vodoravno na dva nejednaka dijela razdijeljeni štit s identičnim grbovima. U većem gornjem dijelu štita je poprsje napred okrenutoga lava, koji si sa dva mača u visoko podignutim šapama bode u ralje, iz kojih visi isplaženi jezik. U manjem donjem djelu su tri vertikalne pruge. Mačevi imaju krstu nalične balčake sa plosnatim okruglim završetkom, poput poznatih t. zv. mačeva za dvije ruke iz XIII—XV. vijeka sa urezanim likom vuka iz biskupske tvornice u Pasovi (Passau), koji se u Hrvatskoj i Slavoniji dosta često nađu. — Od d. štita s grbom sačuvao se je samo sasma malen komad donjega dijela.

889

Na l. rubu i dole na plitko je odjelana 6 cm široka pruga sa reljefnim gotskim slovima pisanim napisom: [M on u m e n t a J o h a n — n i s d e Z e l a d i v i n a | p r o v i d e n t i a e p i (s c o p i) e c c l (e s) i (a) e B o z n e n s i s . V a l j d a n a g o r n j e m r u b u b i l o j e z a p i s a n o : [N o n s i t i t u n d a] , k a k o t o p r i o p ć u j e p r i j e p i s u K u k u l j e v i ć e v o j p u b l i k a c i j i . S l o v o Z u Z e l a p i s a n o j e m a j u s k u l o m , d o k s u s v a o s t a l a s l o v a g o t s k e m i n u s k u l e . R i j e č d e p i s a n a j e u l i g a t u r i . U z a d n j o j s l o v k i r i j e č i B o z n e n s i s p i s a l o s e p r v o s d u g i m a d r u g o o k r u g l i m s l o v o m . K a o i n t e r p u n k c i j e r a b e i z a s v a k e r i j e č i o s i m n a k r a j u v e ć i r o m b o i d n i z n a k o v i s a u v u ć e n i m l i n i j a m a . K a k o j e g r b o v n i š t i t l i j e v o p r e v e ć d a l e k o i z l a z i o , n i j e t a m o b i l o d o s t a m j e s t a z a n a p i s , n e g o s e j e m o r a o

u sredini riječi prekinuti i tek dalje dole nastaviti. Između krajnih slova povukao se je tu ravan potez.

Bosanskoga biskupa Ivana sa prezimenom de Zela ne poznaju ni crkvene historije bosanske biskupije niti šematizam današnje bosanske ili đakovačko-srijemske biskupije. Prezime se valjda uzelo od biskupovoga rodnoga mjesta, pa je moglo po današnjem pisanju glasiti „Sela“. Od bosanskih biskupa s krsnim imenom Ivan, koji su u Đakovu stolovali, prvi fra Ivan Teutonicus (1233—36) ne može biti identičan sa Ivanom de Zela i poradi vremena, u koje spada i radi toga, što se znade, da je g. 1236. već od pape bio odriješen od časti bosanskoga biskupa. Drugi Ivan — Bonioannes iz Piacenze, kojega papa premješta g. 1349. na biskupsku stolicu u

890

Fermo, nije Đakova nikada ni vidio. Preostaje samo treći Ivan, koji se kao izabrani bosanski biskup prvi puta spominje u kraljevskoj listini od 28. listopada 1387. a zadnji put u listini od 12. svibnja 1407., dok se 28. lipnja 1408. naročito navodi sedisvakancija. Ili je ovo Ivan de Zela ili je Zela u kasnijem razdoblju XV. vijeka kraće vrijeme u Đakovu biskupovao, ali se slučajno nije sačuvala nijedna kraljevska listina, koja bi ga spominjala. Ova dvojba može nastati samo radi toga, što se taj treći biskup Ivan kod Farlatija i u šematizmu nazivlje prezimenom Marnavić. Ali ovaj je navod sigurno neispravan a izmislio ga je kasniji naslovni biskup bosanski Ivan Tomko Marnavić (1631—1635, † 1639.), koji je, da uzveliča sebe, koješta o sebi i svojoj tobože starodavnoj i slavnoj obitelji izmislio. Treći bosanski biskup Ivan, kojega je prikazivao nadgrobni spomenik iz Đakova, nije se dakle zvao Marnavić nego Ivan de Zela a nije bio ni dominikovac, kako se navodi, nego svjetovni

*

svećenik, jer se u popisima biskupa u kraljevskim listinama nigdje ne spominje kao frater. Đakovački nadgrobni spomenik je prema tomu bio načinjen negdje na početku XV. vijeka, po svoj prilici g. 1408. (Sr. o tome raspravu Aleksandra Hoffera, Bosanska biskupija do turskoga gospodstva u Spomen knjigi iz Bosne. Uredio Dr. Ivan Šarić. Zagreb 1901 str. 128).

I. Kukuljević, Nadpisi str. 35 br. 113.

891. Nadgrobni kamen Fridrika Myndorffera, izabranoga opata topuskoga s latinskim napisom od g. 1467. Iz Topuskoga prenesen u Glinu, gdje je dugo vremena bio uzidan u nekoj kući. Darovao Ivan Trnski.

Dulj. 0·60, vis. 0·31, deblj. 0·21. Pješčenjak.

Debeo ležeći četverostrani kameni bridnjak, koji je povrh napisa tako oklesan, da bi se moglo zaključivati, da se je kamen gore nastavljao komadom, na kojem je bio neki reljef (grb ili figura).

Napis je pisan reljefnim slovima, među kojima ih ima više gotškoga karaktera: 1467. obiit d(omi)n(u)s Fri|dericus Myndorff|er huius monas|terii electus. Hic | subtus sepultus. — Na početku nalazi se uvijena hvoja,

koja desno završuje djeteljinim listom. U prva je tri reda iza svake riječi točka a iza godine točka u obliku lista djeteljine.

Samostan u Topuskom bio je počam od g. 1206. u rukama Cistercita, koji su ga negdje oko g. 1403. privremeno do g. 1448. napustili bili a iza pada Bosne (1463) definitivno ostavili. (Sr. Iv. Tkalčić, Cistercitski samostan u Topuskom u Vjesniku hrv. arheološkoga društva. N. s. II 1896/7 str. 110 i sl.). Od toga su vremena upravljali opatijom

891

u Topuskom razni crkveni dostojanstvenici, nazivljuć se opatima, sve dok nije kralj Ferdinand I. g. 1558. i naslov i imanja opatiije podijelio zagrebačkim biskupima na vječna vremena. Jedan od onih opata iza definitivnoga odlaska Cistercita, i to možda baš i prvi (kada je već g. 1467. umro), mogao je biti na našem nadgrobnom spomeniku spomenuti Fridrik Myndorffer, za kojega se naročito kaže, da je za nešto u ovom (topuskom) manastiru izabran bio, ali se ne kaže, što je on to bio. Sigurno se iza riječi *electus* ima dodati još *abbas*.

Therese von Artner, Briefe über einen Theil von Croatien und Italien an Caroline Pichler. Pesth 1830 str. 46—47 (vidila je i prepisala g. 1825. ali nije napisa mogla da pročita). — S. Ljubić u Vjestniku I 1879 str. 123. — I. Kukuljević, Nadpisi sredovječni i novovjekli str. 374 br. 1287.

892. Nadgrobna ploča Matije, župnika crkve blažene djevice Marije u Kranesinopolju (Granešina). Iz g. 1876. porušene kapelice sv. Fabijana i Sebastijana, koja se je negda nalazila uz sakristiju župne crkve sv. Marka u Zagrebu.

Visina 1·98, širina 0·95, debljina 0·19. Vapnenjak.

Velika na dvoje prelomljena debela ploča sa 0·165 širokim okvirom, na kojem je gotskim slovima urezan napis na sve četiri strane, ali tako, da na lijevoj uzdužnoj strani ispunja samo od prilike polovinu raspoloživoga prostora. U izdubljenu polju

isklesan je na jastuku, kojemu su uglovi stegnuti, napred okrenuti ispruženo ležeći cijeli lik pokojnikov s baretom na glavi, odjeven u dugu nabranu kazulu. Brci i brada su obrijani a dva jača čuperka kose pokrivaju oba uha. Ruke su na trbuhu unakrst složene. Povrh njih leži na prsima kalež sa hoštijom a na nogama knjiga (0.25 duga 0.20 široka), koja je, kako se čini, tekar naknadno načinjena, jer se na njoj vide tragovi kazulinih nabora. Posao veoma slab.

= † 1472 · Hunc | lapidem fe(cit) fi(eri) d(omi)n(u)s Mathias, pleban(us) | ecc(les)i(a)e b(eata)e Mari(a)e v(irginis) | Kranesinopolye.

Iza broja godine i u uglu desno dole rastavni znak u obliku znaka za paragraf; u desnom uglu gore velika rozeta. Slova su duboko zarezana, ali se ipak teško čitaju. Veliko početno slovo u „Marie“ nije gotičko.

Kranesinopolje je današnje selo Granešina kod Zagreba, gdje se još i danas nalazi župa sa župnom crkvom blažene djevice Marije. Prvi put se ta *eclesia sancte Marie* spominje g. 1217. u listini kralja Andrije, kojom se potvrđuju zagrebačkoj crkvi sve dotadašnje darovnice. Nalazila se je *infra metas terre Opor*, koje je zemljište zagrebačkoj crkvi negda darovao pokojni Blaž, opat sv. Martina. (Smičiklas, Codex dipl. III str. 152). Već u listini bana Rolanda od 20. kolovoza 1266. ista se crkva zove *eclesia beate Marie virginis de Caranisapula* (Smičiklas, n. d. V str. 392) a malo dalje napred u istoj listini navodi se mjesto kao *villa Cranisapula*. U izvorima XIV. i XV. vijeka ime mjesta raznolično se piše: Cranosnople (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. II str. 477), Kranisopolje (III str. 33), Kranesinopolje (VI str. 30 i naš nadgrobni napis), Kranesyna pola (IX str. 53), Kranesyna polya (XI str. 23 i 57), poľa Kranisina (XI str. 239), Granosyno pole (XI str. 36), ali već g. 1355. i samo Kranesina (IV str. 8).

Od župnika granešinskih iz starijega su se vremena dali konstatovati:

Georgius, sacerdos de Kranesina 20. ožujka 1355. (Tkalčić, Mon. civ. Zagr. IV str. 8), koji je imao kuću u Zagrebu (N. d. XI str. 239), a koji se g. 1377. spominje kao pokojni (*Georgius sacerdos de Oporouch*. N. d. V str. 108 i 109).

Symon, sacerdos de Kranesyna pola, s kojim neki Kusilo sin Kusmanov zamjenjuje g. 1391. svoju jednu zemlju (N. d. IX str. 53).

Mathias plebanus de Kranesina polya a to je onaj, od kojega je ova nad-

grobna ploča u narodnom muzeju, koja je prema napisu na toj ploči načinjena g. 1472. Ali ta je ploča još dugo morala čekati, da dođe do uporabe, jer je župnik Matija još barem 18 godina iza toga živio. U sačuvanim pismenim izvorima on se spominje prvi put 1. veljače 1475., kada je svoju kuću u Zagrebu darovao klesaru Petru sinu Stjepana de Wolsperg i njegovoj ženi Jeleni, koji su usljed toga postali zagrebački građani. Ustanovilo se tom prigodom, da iza smrti kojega od njih troje postaju baštinicima oni koji prežive. Na istom je mjestu zabilježeno, da je župnik granešinski Matija, sin nekoga Klementa i zagrebački građanin, te da se njegova zidana kuća prislanja na južnoj strani na zid gradski i da graniči na zapadnoj strani sa zemljištem i malom podzemnom pivnicom udove njegova strica postolara Benedikta

93

a na sjevernoj sa zemljištem iste njegove strine i malim vrtom pod kulom izvan zida, posjedom pokojnoga gradskoga suca Chona (Tkalčić n. d. XI str. 23). Više je nego vjerojatno, da je ovdje spomenuti klesar Petar načinio nadgrobnu ploču župnika Matije, koja se ovdje opisala. — G. 1484. spominje se Mathias plebanus de Kranesina polya kao nečiji međaš blizu Mesničkih vrata (Tkalčić, n. d. XI str. 51) a kao međaš također još i 9. kolovoza 1490. (Tkalčić, n. d. II str. 477). 29. siječnja 1505. se još spominje honorabilis condam Mathias plebanus de Kraniso polye et concivis noster (Tkalčić, n. d. III str. 33). Bio je onda dakle već mrtav i to možda već nekoliko godina, jer se kao granešinski župnik navodi g. 1501. neki Lovro. Kratko vrijeme prije toga bila je gradska općina uz crkvu sv. Marka dogradila kapelu sv. Fabijana i Sebastijana (1499.), koja je g. 1502. posvećena. U toj je kapelici pokopan župnik Matija a njegov je grob pokrivala već g. 1472. načinjena njegova nadgrobna ploča sve do g. 1876., kada se je kapela sv. Fabijana i Sebastijana porušila.

I. Kukuljević, Nadpisi sredovječni i novovjeki str. 323 br. 1112. — I. Tkalčić, Monumenta civitatis Zagradiensis II str. 532 br. 2.

893. Nadgrobna ploča Dominike, supruge suca Bernardina Betričića, koja je pokopana g. 1509. Iz Senja, gdje je negda navodno bila na groblju kraj crkve sv. Marije na Artu. Darovalo poglavarstvo grada Senja 1905.

Dulj. 1·77, šir. 0·59, deblj. od prilike 0·20. Crvenkasti konglomeratni kamen.

Debela kamena ploča, kojoj je rub ostrag naokolo pravilno otesan. Desno gore je na rubu znatnije okrhana; noge figure su otučene a ima ozlijeda na više mjesta površine. Na sredini blizu l. ruba učvršćena je velika željezna ušica za karku, kojom se je kamen mogao dignuti.

U visokom reljefu prikazana je na povećem jastuku sa na trbuhu prekrštenim rukama ispruženo ležeća pokojnica mladih godina. Glava joj je omotana velikim rupcem, kojemu široki kraj ostrag desno dolje visi. Odjevena je u dolnje jače nabrano odijelo, povrh kojega nosi kratak prsluk s dugim rukavima, koji je na prsima

velikom kopčom zakopčan. Ispod rukuh leži velik nepotpuno razmotan zamotak, na kojem piše: D(eo) op(timo), | pientissimis Manibus | Bernardini | Betricihc (sic) iud(icis) | cara Dominica | coniuX tumulatur | hic. MDVIII. — Prezime inače nepoznatoga senjskoga suca Bernardina morat će se prema današnjem pravopisu transkribirati ili Bedričić ili Petričić. Posao reljefa ispod srednje ruke.

Spominje se u *Viestniku hrv. arheološkoga društva* II str. 32.

894. Ulomak nadgrobne ploče nekoga zagrebačkoga biskupa. Iz stolne crkve u Zagrebu. Darovao kaptol prvostolne crkve u Zagrebu 1907.

Vis. 0·56, šir. 0·70, deblj. 0·135. Crveni mramor.

Debela kamena ploča, lijevo i dole nepotpuna. Otučen je vršak mitre, gornji dio biskupskoga štapa i komad jastuka.

Prikazan je bio napred okrenuti u visokom reljefu izrađeni stariji biskup, od kojega se je sačuvala samo glava sa izrazitim portretnim crtama u licu, te lijevi dio vrata i komad odjeće na l. ramenu. Na glavi mu je bogato draguljima urešena mitra. Oko vrata se vidi nešto kao tordirana uzica, sigurno lanac, na kojem je visio krst. Od odijela se raspoznaje komad plašta s prišivenom, draguljima urešenom pločom. Uz lijevu je stranu komad gornjega kraja biskupskoga

894

štapa gotskih oblika. Pokojnik je ležao na velikom bogato urešenom jastuku od prešane kože, koji ima na jedinom sačuvanom uglu veliku gore dva puta stegnutu kitu. Ispod jastuka vidi se kožna postava škrinje, koja kao da je na više mjesta čavlima prikovana.

9 cm široki okvir unaokolo bio je veoma bogato urešen bilinskim ornamentima. Povrh glave je u okruglu okviru velika rozeta, u d. gornjem uglu u četverokutnom su okviru četiri među sobom spojena unakrst položena pupoljka ili cvijeta. U daljnim duguljastim dijelovima okvira nalaze se dugačke stabljike s različitim lišćem i cvijećem a s jednoga cvijeta gore desno visi brojanica. Umjetnik ovoga krasnoga djela iz doba renaissance bio je napisao i svoje ime na donjoj letvici okvira povrh glave pokojnikove, ali je nesretni slučaj htio, da se lijevi dio ploče, na kojem je bilo ime, nije sačuvao. Na preostalom desnom dijelu piše desno od mitre ME FECIT.

Lijepi ovaj spomenik, izrađen od vrsnoga umjetnika, koji je stojao pod uplivom talijanske umjetnosti svoga vremena, nalazio se je bez sumnje negda na grobu jednoga zagrebačkoga biskupa s konca XV. ili početka XVI. vijeka. G. 1703., kada se

je u stojnoj crkvi polagao u svetištu novi mramorni pod, uklonio se je sa svoga mjesta i razlupao te upotrijebio u novom podu kao materijal.

Iz vremena prije izvedenja toga posla sačuvao se jedan opis stolne crkve zagrebačke, koji je u prvoj polovici XVII. vijeka sastavio fra Rafael Levaković pod naslovom „Historiola episcopatus et dioecesis ecclesiae Zagrabiensis. (Rukopis u arhivu jugoslavenske akademije. Signatura IV c 15). U tom se spisu na listu 8. navode u stolnoj crkvi četiri spomenika zagrebačkih biskupa, i to: biskupa Osvalda Thuza († 1499), biskupa Luke († 1510), biskupa Ivana Monoszlaja († 1584) i jednoga biskupa, kojemu ime nije više bilo poznato. Za identifikovanje ulomka u narodnom muzeju otpada od ovih Osvald Thuz, jer se u rukopisu kanonika Tome Kovačevića iz prve polovice XVIII. vijeka (Catalogus praesulum Zagrabiensium. Rukopis u arhivu jugoslavenske akademije. Signatura II a 70) na 81. listu naročito navodi, da je njegov spomenik bio načinjen od bijeloga mramora a muzejski je ulomak od crvenoga mramora. Otpada i Ivan Monoszlai, jer se za njegov spomenik kaže, da je imao napis, koji se priopćuje, ali se ne spominje figuralni ukras kao kod ostalih, jer ga sigurno nije imao.

Levakovićev opis nadgrobne ploče biskupa Luke od crvenoga mramora najbolje pristaje na ovdje priopćeni ulomak. Taj opis glasi: „Ante hoc altare (sancti Lucae) penes parietem est monumentum marmoris rubei Lucae antistitis, pontificalibus indutum atque pastoralemente baculum sub leua tenentem exprimens. Juxta pedem dextrum sunt insignia eiusdem aere conflata in scuto gryfum coronam pedibus calcantem exprimentia, cuius inscriptio est eiusmodi:

Hic situs est Lucas praesul venerabil . . .
Zagrabiae templi luxque decusqu . . .
Qui pietate parens nulli uirtute secundus
Acceptit meritis astra parata suis.
Obijt a. MDX^o X K(a)l. Octobr.“

I nešto kraći opis Kovačevićev (fol. 87 ostrag) izrično spominje crveni mramor: „Depositus est ante aram s. Lucae a se erectam die 26. Octobris, marmorque rubeum eiusdem simulacrum pontificalibus indutum repraesentans sepulchro impositum cum hac inscriptione: (slijedi gornji napis sa „decusque sui“ na koncu 2. retka i u 5. retku sa año i Kal. Octobris). Hic lapis una cum Osvaldi et reliquorum ep(isco)por(um) monumentis sublatus est a. 1703. dum sanctuarium marmore sternebatur.“

Šteta, da su i Levaković i Kovačević previdili umjetnikovu signaturu na kamenu kao nešto sporednoga, pa bi se stoga moglo pomišljati (ali ta pomisao nije baš jako vjerojatna), da ulomak narodnoga muzeja potječe od spomenika onoga nepoznatoga biskupa, što ga Levaković ovako opisuje: „Ad cornu evangelij (glavnoga oltara „Coenae Domini“) prope venerabile sacramentum extat effigies, lapidi marmoreo insculpta et sepulchro imposita, praesulem N. dictae ecclesiae pontificalibus indutum pastoralemente virgam ad leuam habentem repraesentans, sine inscriptione.“ Kada u Levakovićevo vrijeme nije bilo poznato, čiji je to spomenik bio, to je on valjda bio i preko 100 godina star, jer bi se inače ipak bila kakova tradicija sačuvala. Onda bi to morao biti spomenik kojega Osvaldovoga predšasnika, a taj je morao biti u sasvim drugom slogu izrađen, nego što se vidi na ulomku narodnoga muzeja. Od nasljednika biskupa Luke, na koje bi se još moglo pomišljati, bili

su u stolnoj crkvi pokopani Šimun Erdödi († 2. lipnja 1543.), Vuk Gyulay († 24. siječnja 1550.) i Matija Bruman († 18. kolovoza 1563.), ali kako se u izvorima o njihovim nadgrobnim spomenicima ne govori, to je veoma vjerojatno, da su ti bili jednostavniji, te da nisu imali osobite umjetničke vrijednosti, radi koje bi upadali u oči. Uza to i karakter sačuvanoga ulomka ne govori za tako kasno datiranje. Levaković, ističući naročito, da na nadgrobnom kamenu njegovoga nepoznatoga biskupa nema napisa, valjda bi naveo bio barem vidljivo napisano ime umjetnikovo, da se je na tom spomeniku zaista nalazilo.

Zagrebački biskup Luka, koji je dakle valjda prikazan na ulomku nadgrobne ploče u narodnom muzeju, bio je rodom iz Segedina a zvao se je valjda Baratin (Borovszky Samu u Századok XXXIV 1900 str. 831—834). Bivši najprije bosanskim biskupom (iza g. 1487.), postade g. 1493. čanadskim a g. 1500. zagrebačkim. Novcem, što ga je biskup Osvald ostavio bio, načinio je u sredini crkve kor i sjajne klupe u desnoj apsidi. Sam je na koru dao načiniti orgulje i u crkvi podigao četiri oltara, urešena izvrsnim slikama. U Mlecima je dao za zagrebačku crkvu štampati misal (1509—11). U Ivaniću je utemeljio samostan za Franjevce. Papinom dozvolom porušio je g. 1509. negdašnju župnu crkvu sv. Emerika, koja se je nalazila pred stolnom crkvom a župu je preneo na negdašnju cistercitsku crkvu blažene djevice Marije. Stolnu je crkvu i biskupsku rezidenciju na to obzidao zidom i utvrdnim tornjevima. Umro je 22. rujna 1510. u Čazmi a sahranjen je bio u stolnoj crkvi pred oltarom sv. Luke (Iv. Tkalčić, Series episcoporum Zagr. p. 12).

Tkalčić (Prvostolna crkva zagr. str. 56) kaže za Lukin nadgrobni spomenik, da ga je isklesao klesar Ivan. On je valjda mislio na magistra Ivana Nicze iz Firence, koji je g. 1507. po Lukinoj narudžbi načinio kanoničke klupe u stolnoj crkvi, ali to je bio drvo-rezbar, pa se ne može od njega očekivati kiparska radnja od mramora. Na glasovitoga kipara Ivana Duknovića iz Trogira, poznatoga pod imenom Dalmata (* oko 1445.), koji je radio na dvoru kralja Matije Korvina, ne može se opet pomišljati radi vremena, kada je muzejski ulomak morao načinjen biti. Kako nam je o umjetničkim prilikama u Hrvatskoj na početku XVI. vijeka i onako veoma malo poznato, bit će u opće najbolje ni ne upuštati se u nagađanja o raznim mogućnostima, koja ne mogu dovesti do nikakova cilja.

Lukin nadgrobni napis pripućuju: D. Farlati, Ill. sacr. V str. 516. — I. Kukuljević, Nadpisi str. 327 br. 1129. — I. Tkalčić, Mon. civ. Zagr. III str. 261 br. 2.

895. Nadgrobna ploča krbavske grofice Ane od g. 1525. Negda u župnoj crkvi u Glogovnici kod Križevca, koja je negda bila manastirska crkva. Pridošla 1873. Vis. 1·43, šir. 0·72, deblj. 0·24. Vapnenjak.

Velika debela kamena ploča, gore i l. nepotpuna; na d. strani jače otučena. U gornjem l. uglu manji je komad odlomljen.

Na gornjem dijelu kamena nalazio se je negda grb u zaokvirenu polju, ali

895

je od toga preostala samo donja okvirna letva i neznatan komad donjega ruba od štita, u kojem se je grb pokojnice nalazio.

= Hic in fossa sunt generose An[ne, comit[is](s)e Chorb[avie] ossa. | A(nno) d(omini) m(ortua?) 1525. — Napis je pisan velikim pravilnim slovima. Iza svake je riječi krstolika (ili bolje rečeno: zvjezdolika) interpunkcija, osim na kraju 6. i 7. r., gdje je nema. U zadnjem retku klesar je godinu valjda najprije htio napisati rimskim brojevima i već zapisao brojku M, ali se je zatim predomislio i godinu zapisao arapskim brojevima.

Grofica krbavska Ana morala je biti u nekom rodbinskom snošaju s Ivanom Torkvatom Karlovićem, grofom krbavskim od plemena Gušića, koji je kao zadnji muški član svoga roda g. 1531. umro a bio i banom hrvatskim (1521—1524). Drugo se o njoj za sada ne može reći.

I. Kukuljević, Nadpisl sredovječni i novovjeki str. 38 br. 125 (= str. 375 br. 1289).

896. **Ulomak nadgrobne ploče Judite Petronile Zrinske** iz konca XVII. vijeka. Naden u Zagrebu na hrpi zabačena kamenja pred crkvom sv. Marije.

Dulj. 0·45, vis. 0·25, deblj. 0·08. Smeđecrveni mramor.

Ulomak debele, desno i dole nepotpune kamene ploče, ponešto otučen i na širokom okvirnom rubu. Na desnom kraju kamena preostalo je nešto, što se ne može drugačije shvatiti nego kao kontura glave relijefnoga napred okrenutoga lika pokojnice, na kojem se jasno raspoznaju tragovi koprene, koju je na glavi imala.

Od latinskoga napisa, koji je u stihovima sastavljen bio, preostalo je: Zrino nata patre ex panem fra[ngente matre] | et soror et mater iacet [hic Petroni] | la. Sororum principe..... | ro, prudens, formosa..... | que · Mundanas so[rtes?.....] opes ut m..... | plac.....

896

Pojedine riječi počimlju većim slovima a ima i točaka iza nekih riječi. U nekoliko slučajeva upotrijebile su se ligature.

Judita Petronila, druga kći bana Petra Zrinskoga i Katarine rođene Frankapanke rodila se g. 1652. i to valjda u Ozlju. Odgajala se počam od svoje desete godine u zagrebačkom samostanu Klarisa, koji se je nalazio u današnjoj

Opatičkoj ulici br. 20. Teškom mukom ishodi od roditelja, te su joj dozvolili, da kao duvna ostane u tom samostanu. Tom prilikom dobi od roditelja 6000 zlatnih rajnskih forinti kao miraz za samostan, koja se je svota g. 1668. na njenu molbu podvostručila. Samostanski zidovi sačuvaše ju, da i nju nije snašao teški udes, što se survao na ostale članove njezine obitelji, te je mirno dočekala svoju smrt negdje na koncu XVII. vijeka. Iz sačuvanih nekih njezinih, dijelom hrvatski pisanih listova iz g. 1676—1698. doznaje se gdješto o njoj. Ona se potpisuje kao abbatissa samo-

stana sv. Trojstva a tu njezinu čast spominje i njezin nadgrobni napis, koji ju nazivlje *soror et mater i sororum princeps* i hvali ju, da je *prudens i formosa*. 25. lipnja 1674. izgorio je s većim dijelom gornjega grada i samostan Klarisa, s kojima se i Judita Petronilla morala privremeno skloniti u novoveški župni dvor, dok se nije već slijedeće godine samostan opet dogradio. Pokopana je bila u samostanskoj crkvi sv. Trojstva, koja je stajala na mjestu današnje zgrade stola sedmorice u Opatičkoj ulici br. 18. Ta se crkva iza g. 1786., kada je red Klarisa bio dokinut, zapustila tako, da se je g. 1837. morala porušiti. Kada je g. 1844. grof Dragutin Drašković na tom mjestu sagradio novu palaču, koja je g. 1847. postala „Narodnim domom“, uklonila se je i grobnica opatica s Petronillinim nadgrobnim kamenom, od kojega se je iza duljega vremena slučajno našao i spasio ovaj neznatni ulomak.

I. Kukuljević, *Nadpisi* str. 345 br. 1185. — Dr. R. Horvat u *Matičinom zborniku „Posljednji Zrinski i Frankopani“* str. 162 (sa slikom; sr. i str. 336).

897. **Nadgrobni spomenik nepoznatoga muškarca**, koji je umro 16. travnja 1698. u 35. (?) godini života, oplakivan od svoje supruge Marije. Izvađeno g. 1912. pri rušenju pročelnoga zida u župnoj crkvi u Sisku. Darovao Dr. Milan Šipuš, kr. javni bilježnik i odvjetnik u Sisku 1912.

Vis. 0·66, šir. 0·76, deblj. 0·22. Pješčenjak.

Debela, gore nepotpuna kamena ploča, na kojoj manjka komad s početkom napisa, u kojem je bilo pokojnikovo ime.

c] ÆSARE / / ISTHIC
 US CUNCTIS PRO BONI
 ta] TE SVA
 c] ONSORS PLORAT SUA
 c] ARA MARIA RELICTA
 MEMI LECTOR DIC RE
 QUIESCE ET ABI
 OBÏT 16 APR̃LIS ÆTIS̃ Su Æ 35
 ANNO D 1698

898. **Nadgrobna ploča s grbom obitelji Wagathey** iz XVIII. vijeka. Iz g. 1891. porušene kapele, koja se je nalazila na zapadnoj strani crkve na groblju u Novom u Vinodolu. Darovao kaptol modruške biskupije u Novom 1894.

Vis. 0·995, šir. 0·83, deblj. 0·18. Vapnenjak.

Debela kamena ploča sa nešto tanjim rubovima, na kojoj su otučena oba gornja ugla i desni donji. U nutarnjim uglovima do okvira po jedna luknja za željezne šipke s karikama, kojima se je ploča s groba dizala.

U širokom okviru, koji je gore i dole urešen sa dvije unakrštavajuće se mrtvačke kosti, l. i d. sa dva u jedno sastavljena trokrpa lista a u uglovima s palmeta, nalazi se na četvero razdijeljen štit s grbom. U 1. i 4. polju je točak sa šest žbica na nekom trovrhom kršu, u 2. i 3. van okrenute skaline od tri stube. Na

898

vedu nekakove široke tri cijevi. Pri tom se je otklesao i veći dio plastičnih uresa. Sada se još vide u oba desna ugla: gore glava i krila jednoga anđela a dole mrtvačka glava sa dvije prekrštene kosti. Na ostacima jednoga polukružnoga obrubnoga vijenca napis: [... cura] HEREDVM ERECTV[m] AN[no].... U tom su vijencu

900

bila dva štita s grbovima, ali se sačuvala samo (heraldički) lijeva polovina prvoga, na kojem je okrunjena kaciga, iz koje se dižu ruka sa zamahnutim mačem i ptičje krilo. Od drugoga grba se vidi samo donji dio onoga, što je povrh njegova štita bilo, a to prije sjeća na mrtvačku glavu nego li na neokrunjenu kacigu.

899. **Nadgrobna ploča nepoznate plemićke osobe.** Iz Zagreba.

Vis. 1'00, šir. 0'635, deblj. do 0'065. Žučkasti pješčenjak.

Odeblja kamena ploča, koja se je u kasnije vrijeme u jednoj zgradi zato upotrijebila, da se kroz nju pro-

900. **Nadgrobni kamen s napisom** pisanim crkvenom cirilicom. Iz Nijemaca.

Vis. 0'31, šir. 0'48, dublj. 0'58. Pješčenjak.

Kvadrirčno oklesan, na više mjesta oštećen kamen. Dijelom su iskrhana i slova, te se sigurno daje pročitati samo zadnja riječ u 3. (zadnjem) retku: **МНЛОИИ.**

901. **Bijeg u Egipat.** Kameni reljef iz neke crkve u Zagrebu.

Vis. 0'59, šir. 0'94, deblj. 0'23 do 0'27. Žučkasti pješčenjak.

Debela kamena ploča sa prema gore sužujućim se nešto svedenim stranicama. Ponešto na gornjem rubu i desno okrhana. Otučene su Isusova i Josipova glava.

Na l. stupajući Josip, sa štapom u d., vodi za ular magaricu, na kojoj sjedi

majka božja s djetetom. Za njima je veliko smokveno stablo a u pozadini šumovit predjel. Likovi su valjda bili negda bojom urešeni. Posao XVII. ili XVIII. vijeka.

902. **Krštenje Isusovo.** Kameni reljef iz neke crkve u Zagrebu.

Vis. 0·60, šir. 0·92, deblj. 0·20 do 0·27. Žučkasti pješčenjak.

Kamena ploča kao kod predašnjega komada. Cijeli lijevi gornji ugao i veći dio gornjega okvira otučeni, površina likova, koji su valjda negda bili maljani, mjestimice je ožuljana.

Na d. okrenuti Isus nagnuo je glavu i meće l. ruku na prsa s gestom, da se pokorava volji božjoj. On stoji do koljena u vodi a pred njim stojeći Ivan s dugim krstom u l. polijeva ga vodom iz jedne (otučene) zdjelice. Desno do Ivana leži na zemlji janje a l. do Isusa uspravila se brsteća koza. U pozadini gorovit predjel s kućama nekoga grada na strmom vršku. Posao XVII. ili XVIII. vijeka.

903. **Ulomak sjedeće kamene figure.** Naden kod Jablanovca (opć. Bistra, kot. Stubica) u novom koritu potoka Kutice. Darovao Ljudevit Ivančan, župnik u Stenjevcu 1898.

Vis. 0·53. Vapnenjak.

Manjka glava s vratom, prsima i obim rukama osim lijevoga dlana, koji se sačuvao. Otučen je s desnim dlanom i komad desnoga bedra, kamo je pristajao.

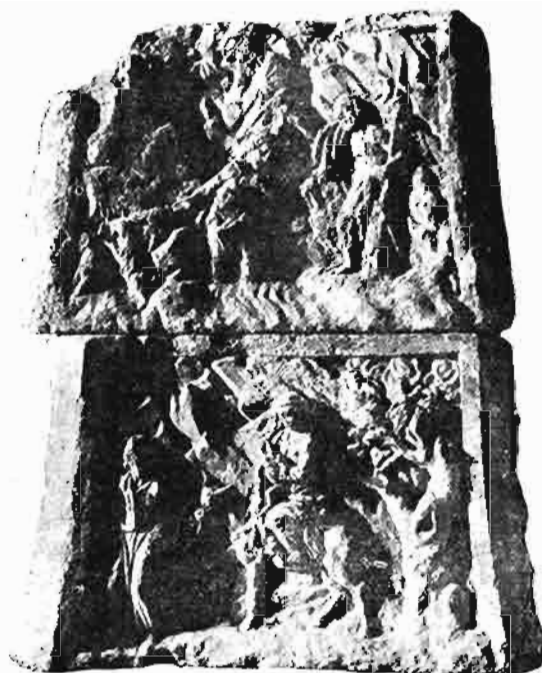
Veoma surovo rađena figura nesigurnoga vremena, ali najprije valjda iz XVII. ili XVIII. vijeka. Prikazan je na poluvaljkastom kamenu sjedeći muškarac s nekim predmetom u l. ruci, koji bi se mogao smatrati zdjelicom za primanje žrtve, ali koji može biti i koješta drugoga. Gornje tijelo izgleda, kao da je neodjeveno, ali to nije sigurno; mala izdubina, što izgleda kao pupak, bit će samo ozljeda kamenove površine. Na donjem tijelu se vidi nabrano neko odijelo i gore u petlju svezani pojas. D. i l. vani vise sa bedara dvije široke vrpce dole. Na nogama se raspoznaje oputa od sandala.

Dr. J. Brunšmid u Vjesniku hrv. arh. dr. n. s. III. 1898 str. 201 (sa sl. 97).

904. **Isus na križu.** Veoma surovo izrađen kameni reljef sa dva na poviškim postamentima stojeća krsta postrance. Provenijencija nepoznata.

Vis. 0·43, šir. 0·39, deblj. 0·065. Tvrd mrki vapnenjak.

902

901

903

905. **Kamena inkrustacija stijene i tarac sobe.** Iz Široke Kule (kotar Gospić). Darovao pl. Wiesner, kapetan 1846.

Veći broj pločica razne veličine od kehlheimskoga kamena i pješčenjaka, koje su neravnom donjom stranom bile u neki maz uložene. Komadi pod *a—m* služili su valjda za inkrustiranje kakove stijene u stanbenim prostorijama grada a ostali za taracanje poda. Posao je veoma primitivan i upućuje na narodnoga majstora, koji je bio vješt rezbarenju u drvu. Vrijeme se ne da opredijeliti ali bi moglo biti negdje oko XVII. vijeka.

U narodnom muzeju nalaze se slijedeći komadi:

a. Cijela okrugla ploča; promjer 137 mm. Unutra je prikazana na d. trčeca životinja, kojom je majstor valjda htio prikazati konja; po srijedi u pozadini nalazi

se stablo. Na rubu, koji izgleda kao neka vrst okvira, ima velik broj malih kružnih crtica sa središnjom točkom, kojima se oponašaju glavice uresnih čavala. Umetnutim bojadisanim mazom moglo se je s tim čavlima polučiti neki efekt.

b. Cijela okrugla ploča; promjer 136 mm.

U sličnom okruglom okviru sa oponašanim glavicama od čavala: spram jednoga stabla na l. skačuća životinja — vjerojatno vuk. Dolnji ulomak od druge jednake ploče potječe iz zbirke maršala Lavalala Nugenta na Trsatu.

c. Cijela ploča u obliku na l. okrenutoga delfina s nekim zarezanim detaljima; duljina 157 mm. Ima osim toga još rep od drugoga jednoga primjerka i komadić blizu repa od trećega na d. okrenutoga delfina.

d. Cijela na troje prelomljena tanja pločica u obliku na d. okrenutoga ležećega zeca. Duljina 93 mm. Neki detalji označeni urezanim potezima.

e. Četiri ulomka užih svedenih ploča, u kojima se izmjenjuju četiri simetrijski poredana hrastova lista s jednim većim kotačem. Dva ulomka, koji spadaju skupa, dugi su 185 mm a široki 55 mm.

f. Ulomak okrugle pločice, na kojoj se raspoznaje stražnji dio na d. okrenute čovječje glave s kosom i uhom. Duljina 58 mm.

g. Cijela pločica u obliku grančice s pet listova, kojima su rebra žlijebovima označena. Duljina 98 mm. K tomu dolnji ulomak drugoga primjerka.

h. Cijela pločica u obliku maloga bršljanovoga lista sa izzljebljenim konturama blizu ruba. Duljina 42 mm.

i. Dvije različne nepotpune ploče sa izdubljenim detaljima, koji se ne raspoznaju. Po svoj prilici potječu od biljevnih uresa.

j. Cijela pločica u obliku velikoga bršljanovoga lista sa dva kolobarića na donjem kraju. Duljina 76 mm.

k. Tri cijele pločice u obliku lovorova lista. Duljina 66 mm.

l. Cijela okrugla pločica. Promjer 46 mm.

m. Ulomak duguljaste pločice sa tri zavojita zareza. Duljina 96 mm. Možda je bila od stabla ili grančice, na kojoj je bilo štogod od gore navedenoga lišća.

n. Devet kosočetvorinastih pločica od pješčenjaka za taracanje (diagonale 128×104 mm). Dvije daljnje slične pločice od kehlheimskoga kamena imaju blizu jednoga ruba po jednu zarezanu kružnu crtu sa označenim središtem.

o. Trinaest dijelom na krajevima koso zarezanih 34 mm širokih pločica od kehlheimskoga kamena, koje su služile kao okvir za veću skupinu pod *n* naznačenih pločica. Na dvjema ima zarezana kružna linija sa označenim središtem. Duljina oko 96 mm. Dvije daljnje 34 mm odnosno 48 mm široke pločice od pješčenjaka, pa dvije samo 17 mm široke ravne i jedna 21 mm široka svedena od kehlheimskoga kamena služile su za istu svrhu.

906. Kamena ploča s kalupima za lijevanje. Nadena negdje oko sredine XIX. vijeka u zidu oko Mikuličićeva vinograda blizu Rječine na Rijeci, koji je negda bio vlasništvo riječkih Isusovaca. Darovao g. Mikuličić.

Vis. 0·48, šir. 0·46, deblj. 0·06. Vapnenjak.

Debela kamena ploča, razlupana na četiri komada. Gore lijevo manjka veći komad kamena a manji jedan još i dole prema sredini. Kamen je i inače na više mjesta okrhan i otučen.

Na gornjem licu ploče bilo je izdubljeno u šest redova svega 36 okruglih izdubina (promjer 58 mm, dubljina 8 mm); u koje su negativno urezani razni likovi ili slova. Poredani su u glavnom tako, da se one u gornja dva reda mora gledati odozgor, a one u četiri donja odozdol. Samo u četvrtom redu su tri lika, krivo smještena. Za četiri izdubine ne može se reći, što je u njima bilo prikazano, a od tih tri posvema manjkaju, dočim je četvrta većim dijelom razbijena.

Čini se, da su se u ovim kalupima izljevale pločice samo od olova ili kositra, koje su mogle da služe za urešavanje kojekakvih naprava ili kao kamenje za igranje (Brettsteine). Moglo bi se pomišljati i na forme za paprenjake, ali zato nije trebao kameni materijal. Većina likova ima naokolo 8—10 rupica, kojima na pozitivnom otisku odgovaraju krugljice, koje izgledu kao glavice od čavlića, kojima se je pločica na neku podlogu prikovala ili pričvrstila. Po načinu izradbe čini se, da su ti kalupi izrađeni u XVII. ili XVIII. stoljeću.

Pozitivni otisci prikazuju slijedeće likove:

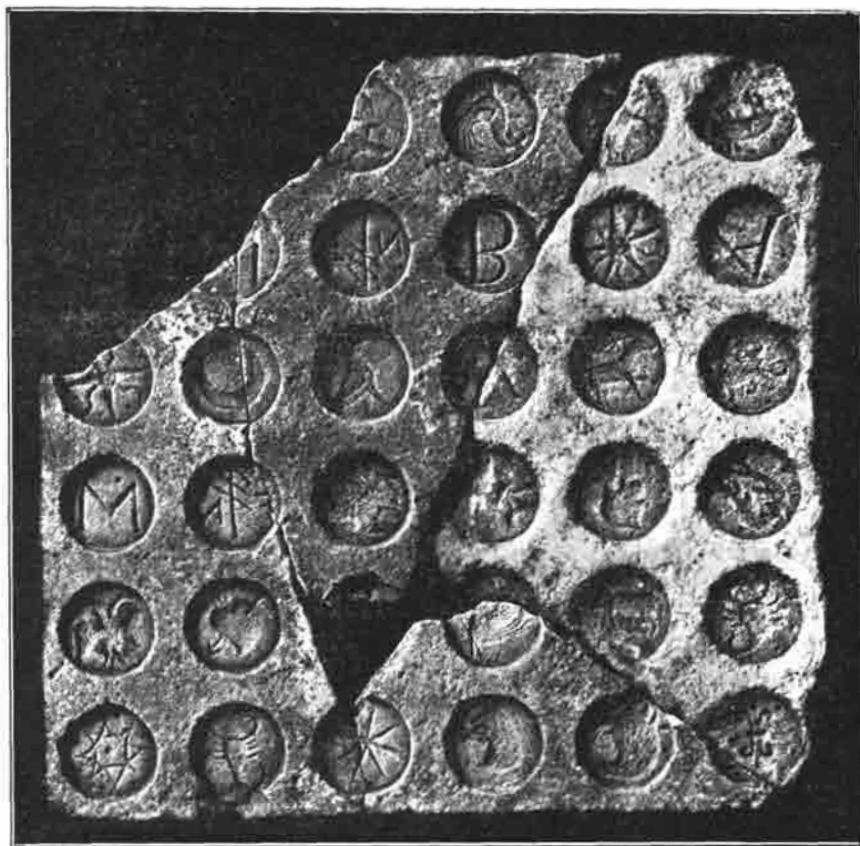
I. red: 1. i 2. manjkaju. 3. Na d. okrenuti gušter sa svinutim repom. 4. Na d. okrenuti stojeći kokot. 5. Škorpion. 6. Na l. stupajuća životinja (možda svinja, ali je posao tako loše izveden, da bi se i na zeca moglo misliti).

II. red: 1. manjka. 2. Slovo N. 3. Kućna marka sa slovima FN, te izmed njih sa znakom, koji izgleda kao dva puta koso prekrižana brojka 1. 4. Slovo B. 5. Morska zvijezda sa 5 mirnih i 5 gibajućih se trakova. 6. Slovo A.

III. red: 1. Morska zvijezda sa 4 mirna i 4 gibajuća se traka. 2. Prema gore otvoren polumjesec. 3. Na l. okrenuta stojeća ptica (orao?). 4. Slovo A. 5. Na l. stupajući jelen. 6. Na d. stupajući krilati lav sv. Marka.

IV. red: 1. Slovo M. 2. Kućna marka i slova kao kod br. II 3. 3. Napred okrenuto poprsje krilatoga lava sv. Marka s otvorenom knjigom. 4. Stilizovani liljan. 5. Na d. okrenuta kaciga. 6. Nejasan lik, koji sjeća na uspravljene dvije životinje, koje zajedno drže neki čunjasti predmet (češeriku?).

V. red: 1. Dvoglavi orao. 2. Strjelicom prostrijeljeno srce. 3. Manjka. 4. Na d. okrenuti stojeći kokot. 5. Na d. stupajuća životinja (svinja?). 6. Škorpion.

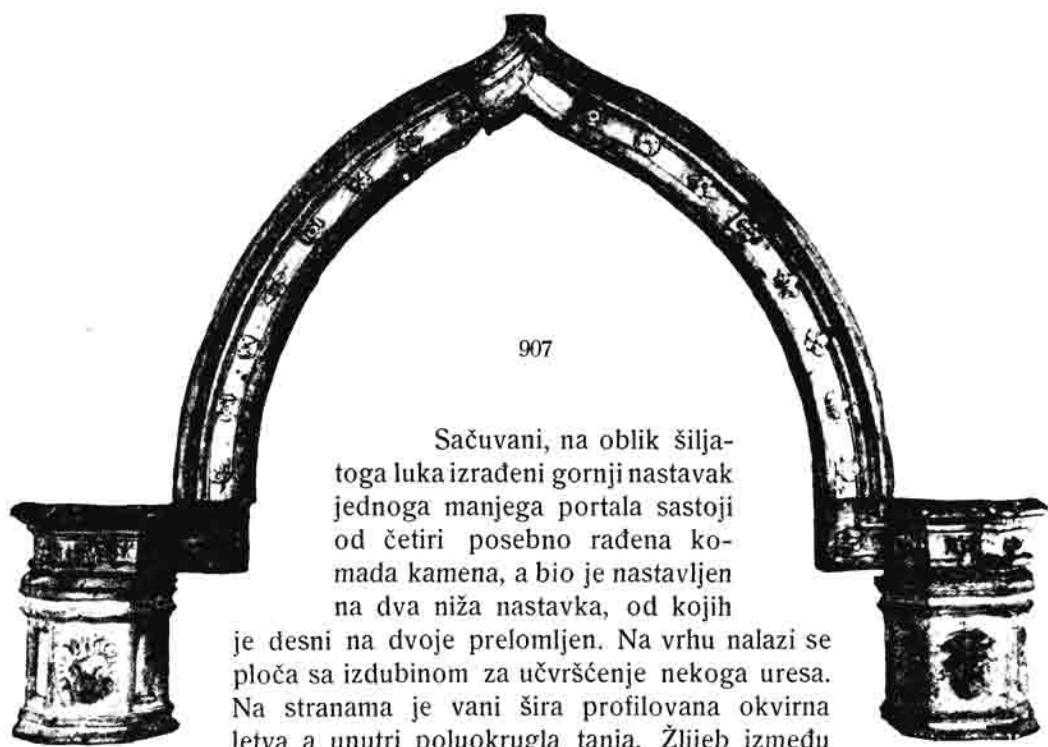

906.

VI. red: 1. Osmerotraka zvijezda, načinjena od dva četverokutna lika sa uvučenim stranicama. 2. Škorpion. 3. Sjevernica (Windrose) sa osam trakova. 4. Na d. okrenuta životinjska glava (medvjed?). 5. Na d. okrenuta glava grifa. 6. Stilizovan liljan.

907. **Gornji dio okvira sa nekakova portala gotškoga sloga.** Iz Italije; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Vis. 1'48, šir. na donjem kraju luka 1'45, šir. na pornjacima 2'15, šir. i deblj. okvirnih greda 0'145. Bijeli mramor.

907

Sačuvani, na oblik šiljato-
toga luka izradeni gornji nastavak
jednoga manjega portala sastoji
od četiri posebno radena ko-
mada kamena, a bio je nastavljen
na dva niža nastavka, od kojih
je desni na dvoje prelomljen. Na vrhu nalazi se
ploča sa izdubinom za učvršćenje nekoga uresa.
Na stranama je vani šira profilovana okvirna
letva a unutra poluokrugla tanja. Žlijeb između

letava urešen je pojedince poredanim reljefno izrađenim cvijetovima i listovima; na vrhu gore je nešto otučen stilizovani liljan. Luk je stojao na većem broju uglastih stupovnih dijelova od bijeloga i šarenoga mramora, iz kojih se cijeli portal dosele još nije mogao potpuno rekonstruirati. Jedan ovdje naslikan par takovih stupovnih dijelova ima sprijeda po jednu lavlju glavu u reljefu.

908. **Antikizirajući kameni reljef s likom Dionysa.** Iz Italije; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Vis. 0·27, šir. 0·215, deblj. 0·09. Sitnozrn bijeli mramor.

Na ovalnoj dole otučennoj ploči prikazano je napred okrenuto poprsje mladoga Dionysa, ovjenčano bršljanovim vijencem i nekim većim cvijetovima. Nos je namjerice izdubljen, da se nadomjesti novo modelovanim.

R. Schneider u *Archaeologisch-epigraphische Mitteilungen* V 1881 str. 173 br. 52.

909. **Četvero Rimljana pred jednim Janovim stupom.** Antikizirajući reljef iz prve polovine XIX. vijeka. Negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Vis. 0·39, šir. 0·44, deblj. 0·065. Bijeli mramor.

Debela kamena ploča; lijevo dole i na desnom kraju otučena.

U sredini stoji na girlandama urešenom žrtveniku ovalnoga prereza visok stup, koji gore završuje bradatim Janovom glavom sa dva lica. Povrh te glave nalazi se neka vrst kupole, koju nose četiri pilastra sa jonskim kapitelima. Desno do stupa stoje bradati muškarac i mlada žena a lijevo dvije mlade žene sa portretnim crtama. One dvije žene na krajevima u dosta nespretnoj pozi dižu po jednu ruku tobože adorirajuć a nešto slična čini i muškarac.

R. Schneider u *Archaeologisch-epigraphische Mitteilungen* V 1881 str. 174 br. 55.

910. **Nepoznati stariji muškarac.** Mramorno antikizirajuće poprsje iz prve polovine XIX. vijeka; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Vis. bez postamenta 0:39. Bijeli mramor.

Poprsje, na kojem je nos sadrom nadopunjen, prikazuje starijega obrijanoga muškarca sa nesimetrijski rađenim obrazima, odjevena oklopom i plaštom. Čini se, da se je tu htjelo prikazati portret jednoga Rimljanina a umjetnik je možda bio Mlečanin Giacomo Paronuzzi, koji je kod maršala Nugenta zaposlen bio.

911. **Nepoznata mlađa žena.** Mramorna antikizirajuća glava iz prve polovine XIX. vijeka; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Vis. bez postamenta 0:39. Bijeli mramor.

Portretna glava sa nekom vrsti kape i vrpcama na kosi, od koje se odjeljuju po dva špiralno smotana uvojka niz obije sljepočnice. Nos nadopunjen; na čelu desno mala valjda naravna luknja u kamenu. Možda radnja Giacoma Paronuzzija.

912. **Nepoznata mlađa žena.** Mramorna antikizirajuća glava iz prve polovine XIX. stoljeća; negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Vis. bez postamenta 0:32. Bijeli mramor sa mrkim prugama. Portretna glava sa vrpcom u kosi, možda od Giacoma Paronuzzija. Nos je cementom nadopunjen.

913. **Nepoznati dječak.** Mramorno portretno poprsje od prilike dvogodišnjega dječaka, načinjeno valjda od Giacoma Paronuzzija u prvoj polovini XIX. vijeka. Negda u Nugentovoj zbirki na Trsatu.

Vis. bez postamenta 0:26. Bijeli mramor.

R. Schneider u *Archaeologisch-epigraphische Mitteilungen* V 1881 str. 173 br. 51.

914. **Laval grof Nugent-Westmeath**, c. kr. maršal (rodio se 3. studenoga 1777. u Ballynacoru u Irskoj, † u Bosiljevu 21. kolovoza 1862). Portretno poprsje od Fernkorna († 1878). Darovao Artur grof Nugent.

Vis. bez postamenta 0:58. Sadra.

Pokojnik, koji se je odlikovao u mnogim ratovima počam od Napoleonskih pa sve do g. 1859., dobio je g. 1801. viteški krst a g. 1814. komanderski krst marijoterezijanskoga reda. Od g. 1815. bio je u južnoj Italiji, te je g. 1817. po nalogu svoga cara stupio u službu Ferdinanda, kralja obijuh Sicilija, u kojoj je kao generalni kapetan napuljski ostao do 1. travnja 1820. U to vrijeme nastala je njegova bogata zbirka kamenih spomenika, koju je kasnije preneo u po njemu renovirani frankapanski grad na Trsatu. Tu je zbirku hrvatska kr. zemaljska vlada od njegova sina grofa Artura g. 1894. kupila za narodni muzej u Zagrebu. Pojedini komadi te zbirke opisani su u predašnjim dijelovima ovoga kataloga.

915. **Josip barun Vrkljan** (Werklein), c. kr. pukovnik. Neodjeveno portretno poprsje starijega čovjeka bez brkova a sa zaliscima, na postamentu od bijeloga mramora; od Antonija Canove (* 1757, † 1822). Darovao grof Corberon, vlastelin u Januševcu.

Vis. bez postamenta 0:55. Bijeli kararski mramor.

Prikazani se je rodio 1. ožujka 1777. u Lovincu a umro je u Beču 4. ožujka 1829. Istupivši u kolovozu 1794. iz vojničke akademije u Bečkom Novommjestu, počeo je da služi kao zastavnik kod pješačke pukovnije nadvojvode Ferdinanda br. 1. G. 1805. i 1809. bio je kao kapetan u glavnom Quartiermeisterstabu. 1809. postao je majorom, 1813. potpukovnikom a 1819. je kao pukovnik umirovljen. Sudjelovao je u svim vojnama od g. 1794—1815. pa se je odlikovao u bitkama kod Naumburga

10. listopada 1813. i kod Castel Guelfa 13. travnja 1814., u kojoj je sudjelovao kao šef glavnoga štopa kod kora generala Nugenta. G. 1816. i 1817. bio je civilni i vojnički gouverneur u vojvodini Lucca. Radi zaslužnoga službovanja dobio je 1814. viteški krst Leopoldova reda, 1816. red željezne krune trećega a 1818. drugoga razreda. Prema ustanovama toga reda postao je g. 1821. austrijskim barunom a 1823. dobio je i ugarsko barunstvo. Kao umirovljenik živio je najprije na vojvodskom dvoru Napoleona druge supruge carice Marije Lujze u Parmi a kasnije u Beču, baveć se književnim i vojno-znanstvenim radnjama. Ženio se je dvaput: prvi put g. 1822. s groficom Marijom Hoyos a drugi put g. 1827. s groficom Marijom Almasy. U blizini Zagreba sagradio si je dvorac Januševac kod Savskoga Marofa.

916. **Fran Kurelac**, hrvatski jezikoslovac i književnik (rodio se u Brvnu 14. siječnja 1811., umro u Zagrebu 18. lipnja 1874.). Mramorno portretno poprsje od Ivana Rendića (* 27. kolovoza 1847. na otoku Braču).

Vis. bez postamenta 0:56.
Bijeli kararski mramor.

917. **Đuro Grivičić**, c. kr. general (* 1827., † 1870.). Mramorno portretno poprsje od Ivana Rendića (* 27. kolovoza 1847. na otoku Braču), na stupu od mrljastoga smeđega mramora.

Vis. bez postamenta 0:57.
Bijeli kararski mramor.

918. **Ivan Murgić**, c. kr. umirovljeni pukovnik (* 1814. u Perušiću a umro u Zagrebu). Mramorno portretno poprsje od Ivana Rendića (* 27. kolovoza 1847. na otoku Braču) na stupu

od bijeloga mramora s tamnim prugama. Darovao prikazani 1880.

Vis. bez postamenta 0:62. Bijeli kararski mramor.

919. **Jurica Murgić**, c. kr. pukovnik (* u Perušiću 1830., † 1878.). Mramorno portretno poprsje od Ivana Rendića (* 27. kolovoza 1847. na otoku Braču) na stupu od mrljastoga smeđega mramora.

Vis. bez postamenta 0:59. Bijeli kararski mramor.

920. **Osman Pilepić**, gimnazijalac na Rijeci. Mramorno portretno poprsje od Ivana Rendića (* 27. kolovoza 1847. na otoku Braču). Darovala udova Pilepić na Rijeci 1890.

Vis. bez postamenta 0·56. Bijeli kararski mramor.

Prikazani je umro kao dječak a bio je sin pokojnoga riječkoga odvjetnika Franje Pilepića.

921. Kamena ploča sa turskim građevnim napisom od g. 1152. od

921

Hedžre (1739). Sa utvrde Ergarska tabla u Cetinu (kotar Slunj).

Dulj. 0·50, vis. 0·32, deblj. 0·20. Vapnenjak.

Debela nešto nesimetrična kamena ploča sa širokim okvirom oko napisa, u kojem je od prilike ovo zapisano: Po milosti božjoj dao je upravitelj Bosne Ali paša pobjeditelj za vrijeme svoga vladanja g. 1152. od Hedžre (= 1739) mjeseca svibnja ovo sagraditi. Neka ga ništa ne smuti

u njegovoj molitvi. — Hekim Oglu Ali (Ali, sin liječnika) bio je prvi put bosanskim pašom g. 1149—1153., te kasnije kao Hekimzade Ali još dva puta 1158. i 1159. od Hedžre. Utvrđivanje Cetina pada u vrijeme njegova prvoga pašovanja.

I. Kukuljević, Nadpisi sredovječni i novovjeki str. 28 br. 95.

922. Kamena ploča sa metrički sastavljenim turskim građevnim napisom kule Drendžule na gradu Cetinu od g. 1179. od Hedžre (1765/6). Iz Cetina (kotar Slunj), gdje se nalazila na ulaznim vratima kule Drendžule. Darovala Amalija Rosenberg, trgovkinja u Vališselu 1898.

Dulj. 1·95, vis. 0·84, deblj. 0·15. Vapnenjak.

Velika debela kamena ploča, l. i gore nešto okrhana; u polju desno znatnija

922

ozljeda valjda od topova zrna a mjestimice ostaviše traga i puščana zrna, što su negda na Cetin ispaljena bila. Napis je zapisan u dvije kolumne, rastavljene vertikalnim potezom. Godina je dole zapisana. Naokolo je dvostruki okvir.

U stihovima sastavljeni napis veli od prilike ovo: Muhsinzade Mehmed paša pošao je na put da pregleda sve bosanske tvrde. Nutarnju tvrđavu cetinsku našao je nepotpunu, propitao se i Murad ju je upotpunio. Za kulu Drendžulu, veliki toranj,

sastavio je nacrt, otide i postade odmah vezirom. Za ovo mjesto učinilo mu se, da je najprikladnije za vrata. Svaka želja neka mu se ispuni · 1179. — Muhsinzade Mehmed paša bio je bosanskim pašom dva puta, i to 1161/2 (= 1748) i 1184/6 (= 1770—1772) a dva puta je bio i velikim vezirom. Kao takov je sklopio g. 1774. nepovoljni mir u Kučuk Kajnardžu. Drendžula je dovršena tekar više godina iza njegova pregledavanja bosanskih tvrđava. Sada je razvaljena.

I. Kukuljević, Nadpisi sredovječni i novovjeki str. 26 br. 94. — G. Jacob, Zwei türkische Inschriften u Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Ges. Band LVIII 1904 str. 813.

923. Ulomak nadgrobnje ploče nekoga Kasimage s turskim napisom. Iz Selinâ na kanalu di Montagna i podnožju Velebita u Dalmaciji. Darovao Jure Jeličić, župnik u Selinama.

Vis. 0·15, šir. 0·19, deblj. 0·06. Bijeli vapnenjak.

Manji ulomak odeblje kamene ploče, dole i ostrag nepotpune; desno manjka sasma malo i ima sačuvano malo staroga ruba. Napis 1. retka, koji se nalazi na širokoj letvi, udubljeno je urezan, dok su ostala dva retka napisana izbočenim pismom. Čini se, da je popisana bila i lijeva uža strana kamena i to udubljeno urezanim pismom. Sada se tamo vidi ostatak jednoga slova i ispod njega zarezana linija, koja odgovara potezu između 1. i 2. retka prednje strane.

Napis su dva nepoznata stručnjaka ponešto različito čitala. Jedan čita: Billah! | tarîh-i-vefât-merhûm (dan smrti pokojnika) | ve-magfûrlahu Kasim Aga . . .

924. Kamena ploča s turskim napisom. Provenijencija nepoznata.

Vis. 0·41, šir. 0·25, deblj. 0·055. Vapnenjak.

Odeblja dole nepotpuna kamena ploča; gore ostrag nešto iskrhana.

Površina se na jedno 2 mm tako otklesala, da su preostale konture velikoga križa i ispod njega četiri kratka reda ispisana turskim pismenima.

925. Kamena ploča sa valjda abesynskim napisom. Nabavio u Adenu u južnoj Arabiji i darovao Mirko Breyer u Križevcu.

Dulj. 0·44, vis. 0·21, deblj. 0·09. Vapnenjak.

S. Ljubić u Viestniku hrv. arheološkoga društva II 1880 str. 126.

923

924

925